

biblijska arheologija silabus

iliri i rimski svijet silabus

rimska provincijalna arheologija gotovo

SILABUS - Epigrafika

SILABUS - Stara Grčka arheologija

SILABUS -OSNOVE ETNOLOGIJE

Silabus za zimski semestar Busuladžić zimski

SYLLABUS ljet.sem.arheologija_Kaljanac, Hadžihasanović, Abaspahić 22.23.24.25.

SYLLABUS zim.sem. arheologija_Kaljanac, Hadžihasanović, Abaspahić 22.23.24.25.

Umjetnost prehistorije i antike silabus

silabusi edin 2021-2022 ljeto

silabusi za zimski semestar Bujak.

silabus konzervacija

SYLLABUS GEOLOGIJA KVARTARA bez potpisa

SYLLABUS OSNOVE GEOLOGIJE bez potpisa

fizička antropologija

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Biblijska arheologija				
Šifra/kod	FILARH 570	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	Broj ECTS kredita: 4 Druga studijska grupa ECTS 1
Ciklus studija	I drugi	Semestar	ljetni	Ak. godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	BOSANSKI JEZIK				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 135 E- mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja: 2 sata seminar: vježbe: 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmetom će se dobiti neophodne informacije u vezi civilizacije i društva, te svih okolnosti koje su prethodile pojavi kršćanstva. Navedenim znanjima studenti će moći pravilno interpretirati pojavu i širenje kršćanstva diljem tadašnjeg poznatog svijeta. Student može primijeniti znanje osnovne metode, kritičko razumijevanje, vještine i aplikativna istraživanja.				

	Nakon završetka studija budući arheolozi će moći pravilno analizirati pojave vezane za kršćanstvo na tlu današnje Bosne i Hercegovine šire, te stavljati u kontekst pojavu prvih kršćana na tlu Bosne i Hercegovine, ikonografiju i materijalnu kulturu uz ispravno razumjevanje kulture koja je prethodila kršćanstvu. Student stiče sposobnost da tumači podatke, može donijeti sudove o naučnim piranjima, može izgraditi vještinu neophodnu za nastavak studija i temelj za buduće samousmjeravanje.
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je sagledati historijski proces i tragove materijalne kulture koja je prethodila pojavi kršćanstva. Stanje na Bliskom Istoku, Palestina, najstarije jevrejske zajednice, te najznačajniji lokaliteti i objekti iz predkršćanskog razdoblja na području Bliskog Istoka.
Ishodi učenja	Ishodi učenja i stečene kompetencije se primarno odnose na osposobljavanje i pravilnu komparaciju, te kontekstualizaciju dubljih procesa koji su se neraskidivo odnosili na širi region. Student ima sposobnost integriranja znanja, uspješno savladavanje složenih stručnih i naučnih problema, na osnovu nepotpunih informacija može formirati sud o problemu, može svoje zaključke prenositi drugima. Može autonomno raditi.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Fenomen Biblije i najstarije predaje (stvaranje svijeta, izgon Adama i Eve iz raja, Potop, narodi i jezici, biblijski jezici)
2.	Mesopotoamija, patrijarsi, Egipat, Josif, Mojsije, Pomor, Izlazak, Zakon, Skinija, Zajordanija, Jerihon i Gaj, Hanan
3.	12 izraelskih plemena, sudije, Filisteji, jevrejska monarhija, David, Solomon
4.	Jerusalim, urbanistički plan, objekti, hramovi, historija, pad, oslobođenje
5.	Susjedi Izraela i Judeje, izraelski vladari, proroci, Asirija
6.	Vladari Judeje i judejsko društvo
7.	Jezeckija i Sanherib, Manasija i Ninva
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Babilon, pad Babilona i Kirov dekret
10.	Danilo i Navuhodonostor
11.	Obnova hrama, Kserks i Jesitra Jezdra i Nemija

12.	Aleksandar Veliki i helenizam
13.	Ptolomeji i Seleukidi, Antioh Epifan i makavejski ratovi
14.	Jevreji u Egiptu i u razdoblju II i I stoljeća stare ere
15.	Dolazak Rimljana, Irod Veliki, obnova hrama, amuleti i spisi, rođenje Isusa i njegova služba, Jerusalem u doba novog zavjeta
16.	Priprema za ispit
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava se izvodi kroz predavanje i video prezentaciju objekata, materijala, karata, pokretnih predmeta i ulomaka arhitekture.																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prva polusemestralna provjera znanja</td> <td>35</td> <td>35</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td>60</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja formira se primarno na temelju pokazanog znanja u toku polusemestralnog i završnog ispita. Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova. 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusemestralna provjera znanja	35	35	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	60	60	4.				5.				Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prva polusemestralna provjera znanja	35	35																										
2.	Aktivnosti	5	5																										
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	60	60																										
4.																													
5.																													
Ukupno: 100 bodova			100%																										

Skala ocjenjivanja	
Literatura	Obavezna: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pol Lorens Biblijski atlas 2. Simon Dubon "Kratka historija jevrejskog naroda" skripta do str 50.
	Dopunska: Biblija . Stari zavjet, Maškin Istorija Starog Rima
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
SYLLABUS

Odsjek	Historiju/katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Iliri i rimski svijet				
Šifra/kod	FILARH 523	Status (obavezni ili izborni)	IZBORNI	ECTS	5 druga studijska grupa 3 ECTS
Ciklus studija	I ciklus	Semestar	III	Ak. Godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: br. 135 E-mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253-158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	NEMA			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: NEMA Telefon:	Termin konsultacija	NEMA	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2;	seminar 0;	vježbe 0		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Opis ovog predmeta odnosi se na praćenje kontinuiteta procesa romanizacije, te stanja na području Balkana u predrimsko i početak rimskog doba.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznati se sa kompleksnim odnosima koji su vladali između Ilira i Rima, te koji su u konačnici doveli do pokorenja prostora Balkana od strane Rimskog carstva.				
Ishodi učenja	Ishodi učenja odnose se na osposobljavanje studenata arheologije da mogu pravilno atribuirati i tumačiti međusobne uticaje i kontakte Rimljana i domaće populacije.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta

Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Ilirska i panonska plemena
2.	Autarijati, Delmati, Desitijati, Japodi, Breuci, Skordisci
3.	Ilirska država
4.	Stanje Rima i motive osvajačke politike
5.	Zemlje antičkog Ilirika i Rim
6.	Rimsko-ilirski ratovi I i II
7.	Uspostava vlasti Rima
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Batonov ustanak Konačno osvajanje
10.	Uspostava nove provincije Ilirik – Dalmacija Panonija, Mezija, Dardanija
11.	Odnos domaćeg ilirskog i rimskog uticaja
12.	Materijalni ostaci, svakodnevni život Ilira, naselja, nastambe, gospodarski život
13.	Pojava vjerskog sinkretizma
14.	Rimski carevi porijeklom sa ilirskog područja
15.	Panonija, Mezija, Dardanija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Način izvođenja nastave odnosi se na predavanja uz video prezentaciju arheoloških lokaliteta u Bosni i Herceovini.																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="467 510 1442 972"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prva polusestrialna provjera znanja</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja formira se primarno na temelju pokazanog znanja u toku polusestrialnog i završnog ispita.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusestrialna provjera znanja	45	45	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50	4.				5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Prva polusestrialna provjera znanja	45	45																																		
2.	Aktivnosti	5	5																																		
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50																																		
4.																																					
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Danijel Džino – Alka Kunić “Rimski ratovi u Iliriku – Povijesni narativ” Zagreb, 2013. 2. Salmedin Mesihović – Amra Šaćić “Historija Ilira”, Sarajevo, 2015. 3. Marin Zaninović “Od Helena do Hrvata”, Zagreb, 1996. 4. Marin Zaninović “Ilirsko pleme Delmati”, Šibenik 2007. 5. Aleksandar Stipčević “Iliri”, Zagreb 1991 (ima više izdanja). 6. Boris Olujić “Povijest Japoda” Zagreb, 2007. 7. Branka Raunig “Umjetnost i religija prahistorijskih Japoda”. Sarajevo, 2004. 																																				

	<p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Enver Imamović "Antički kulturni i votivni spomenici na tlu Bosne i Hercegovine. 2. Grupa autora "Sahranjivanje kod Ilira", Naučni skup, knjiga VIII, KNJ, 2. Sanu, Beograd, 1979.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Predmetni nastavnik obezbjeđuje literaturu.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Rimska provincijalna arheologija				
Šifra/kod	FIL ARH 570	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (Druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	III	Ak. godina	2022- 2023
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				2023-2024 2024-2025
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe: 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	U okviru predmeta student se upoznaje rimskom provincijalnom arheologijom, odnosno prostora izvan samog Rima. U ovom kontekstu posebna pažnja biće obraćena na prostor koji se nalazi neposredno uz današnju Bosnu i Hercegovinu.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznati se sa antičkim naseljima i najvažnijim nalazima na prostoru koje se neposredno nalazi uz Bosnu i Hercegovinu. Na nekim mjestima su izrađeni kapitalni objekti i nalazi koji su imali velikog uticaja i na unutrašnjost. Cilj je upoznati student sa zdanjima poput Dioklecijanove palače, Cibala i drugih naselja.				
Ishodi učenja	<i>Znanje:</i> Studnetima će se ponuditi detaljne informacije o mnogim antičkim lokalitetima, objektima i najznačajnijim pokretnim nalazima sa prostora današnjih Hrvatske, Srbije i Crne Gore, odnosno provincija Panonije, Mezije i dijelova provincije Dalmacije.				

Vještine: Studenti će biti osposobljeni da prate podatke i činjenice vezane za neposredno susjedstvo i rezultate arheoloških istraživanja, koja spadaju u isti kulturni i hronološki okvir. Može primijeniti znanje i sposobnost za rješavanje problema, može primijeniti konceptualno razmišljanje i kreativnost. U stanju je ocijeniti metodologiju arheološkog rada.

Kompetencije: Ishodi učenja i stečene kompetencije se primarno odnose na osposobljavanje i pravilnu komparaciju, te kontekstualizaciju dubljih procesa koji su se neraskidivo odnosili na širi region. Student ima sposobnost integriranja znanja, uspješno savladavanje složenih stručnih i naučnih problema, na osnovu nepotpunih informacija može formirati sud o problemu, može svoje zaključke prenositi drugima. Može autonomno raditi.

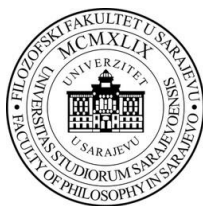
Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uspostava rimske vlasti na istočnoj obali Jadrana
2.	Antička Pula
3.	Narona i njen ager
4.	Epidaur
5.	Salona, veliko središte rimske provincije Dalmacije
6.	Dioklecijanova palača
7.	Mursa i Cibale, rimska urbana naselja u Panoniji
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Siscija rimski grad
10.	Tilurium i Burnum
11.	Histri – Liburni

	Gospodarstvo antičke Istre
12.	Viminacium. Gamzigrad, Šarkamen
13.	Antičke nekropole na Balkanu. Načini ukopa, prilozi
14.	Pokretni nalazi u rimskoj provinciji Meziji
15.	Pokretni nalazi u rimskoj provinciji Dalmaciji
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		

	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mate Suić "Antički grad na istočnom Jadranu" Zagreb – ima više izdanja 2. Nenad Cambi "Antika", Zagreb, 2002. 3. Emilio Marin "Ave Narona", Zagreb, 1997. 4. Duje Rendić – Miočević "Iliri i antički svijet", Split 1989 – dio koji se odnosi na rimsko razdoblje. 5. Aleksandar Jovanović "Rimske nekropole na teritoriji Jugoslavije", Beograd, 1984. 6. Robert Matijašić "Gospodarstvo antičke Istre", Pula 1998. 7. Ivana Iskra Janošić "Urbanizacija Cibala i razvoj keramičarskih središta" Zagreb – Vinkovic, 2001. 8. D. Pinterović "Mursa i njeno područje u antičko doba". Zagreb, 1978. 9. Grupa autora "Longae Salonae" I i II, Split 2003. 10. Grupa autora "Rimska vojska u Burnumu", Drniš – Šibenik – Zadar, 2007. 11. Alka Starac "Rimsko vladanje u Histriji I Liburniji I i II", Pula 1999 I 2000. <p>.</p> <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirjana Sanader "Antički gradovi u Hrvatskoj", Zagreb. 2. Grupa autora "Antička Duklja – nekropole". Titograd, 1975. 3. Mirjana Sanader i saradnici "Tilurium I, II, III, IV". Zagreb, 2001, 2003
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Epigrafika				
Šifra/kod	FIL ARH 433	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	6 ETC
Ciklus studija	DRUGI	Semestar	DRUGI	Ak. godina	2022 /2023
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Preduslova za upis na ovaj predmet nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Adnan Busuladžić (do povratka prof. dr. Amre Šaćić Beća sa porodijskog odsustva)			
	Kontakt podaci	Kabinet: 134 E-mail: amra.sacic@ff.unsa.ba Telefon: + 387 33 253 157	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 2 </u> ; seminar <u> 0 </u> ; vježbe <u> 1 </u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Predmet je koncipiran tako da se studenti upoznaju sa osnovama latinske epigrafije. Akcenat u radu će biti na epigrafskom materijalu pronađenom na tlu BiH. Predmet se zasniva na čitanju i analiziranju teksta natpisa što znači da će studenti kroz vježbe dobiti priliku da se upoznaju sa metodama epigrafije. U sklopu predmeta detaljno će biti objašnjene abrevacije, sigle, ligature i druge odlike karakteristične za epigrafiju. Posebna pažnja biti će usmjerena ka rimskoj, keltskoj i autohtonoj ilirsko – panonskoj onomastici. Radi praktičnog upoznavanja sa epigrafskim nasljeđem BiH, u sklopu ovog predmeta je predviđena studentska posjeta muzeju (Zemaljskom muzeju ili Muzeju Sarajeva). Posjeta će biti organizirana ukoliko to epidemiološka situacija odobri.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Cilj kolegija je upoznati studente sa osnovama epigrafije što je za buduće arheologe važno jer tokom svoje buduće karijere izvjesno je da će se susretati sa arheološkim materijalom koji je kontekstualno vezan za epigrafske spomenike. Jedan od ciljeva jeste da studeti nauče da mogu razlikovati vrste epigrafskih spomenika, datirati ih i odrediti kontekst njihovog nastanka.</p>				
Ishodi učenja	1. Poznavanje osnovnih metodoloških parametara epigrafije				

2. Razumijevanje latinskog onomastičkog sistema
3. Poznavanje i upotreba kritičkog aparata
4. Prezentiranje usvojenih metodoloških odrednica kroz praktičan rad
5. Motivacija za izučavanje najstarih tragova pismenosti na tlu BiH

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenta sa predmetom, obaveznom literaturom i metodologijom rada. Pregled nastanka i razvitka pisma. Definisane pojma epigrafija.
2.	Osnovni onomastički elementi koji se pojavljuju na epigrafskim spomenicima (<i>praenomen, nomen, cognomen, agnomen</i>). Imenski obrazac žena. Patronimik ili filijacija. Širenje carskih nomena u Iliriku. Ilirska, panonska i keltska imena na tlu današnje BiH. Povezanost onomastike i procesa romanizacije.
3.	Znakovi uobičajeni u filološkoj kratici antičkih tekstova (objašnjene abrevacije, sigle, ligature i druge odlike karakteristične za epigrafiju) Transkripcija. <i>Dominatio memoriae</i> na epigrafskim spomenicima.
4.	Vrste natpisa: javni natpisi (<i>tituli publici</i>), privatni natpisi (<i>tituli privati</i>), pravni natpisi (<i>acta</i>) i natpisi na upotrebnim predmetima (<i>instrumentum</i>)
5.	Nadgrobni natpisi (stele, cipusi, urne). Vizuelizacija spomenika. Početna formula (DIS MANIBUS; DIS MANIBUS SACRUM). Kratice na kraju nadgrobnog natpisa. Nadgrobni spomenici na tlu današnje BiH.
6.	<i>Carmena epigraphica</i> – umjetničko izražavanje na epigrafskim spomenicima. Najstariji tragovi književnosti na prostoru Zapadnog Balkana.
7.	Posvetni (votivni) spomenici. Obrasci zavjetnih natpisa. Standardne kratice za imena i atribute božanstava. Autohtona, rimska i istočnjačka božanstva na natpisima pronađenim u BiH. <i>Interpretatio Romana. Tabellae defixionum</i> .
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Počasni natpisi. <i>Cursus honorum</i> . Carska titulatura. Vrste počasnih natpisa. Analiza tekstova uklesanih na počasnim natpisima. Natpisi na građevinama.
10.	Vojne diplome. Datacija. Konteksti nalaza. Autohtoni narodi u auxilijarnim jedinicama i vojne diplome. Pravni karakter vojne diplome. Struktura vojne diplome.
11.	Cestovni natpisi – miljokazi (<i>miliaria</i>). Vrste miljokaza (klasični i počasni). Karakteristike carskih miljokaza. Miljokazi u rimskim provincijama Dalmaciji i Panoniji.
12.	Natpisi na upotrebnim predmetima (<i>instrumentum</i>). Žigovi radionica. Kalupi. Skraćenice. Imena vojnih jedinica na rimskoj opeci.
13.	Karakteristike vojnih natpisa (<i>miles, euques, centurio, tribunus militum, veteranus</i>).

	Natpisi legija i kohorti na tlu današnje BiH. Onomastičke karakteristike na vojim natpisima rimske provincije Dalmacije.
14.	Međašni spomenici. Lokaliteti nalaska. Karakteristike. Skraćenice.
15.	Kontekstualni značaj epigrafskih spomenika (izvor za romanizaciju, urbanizaciju, ekonomiju, kulturu antičkog Ilirika)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ol style="list-style-type: none"> Analitička metoda (analiza tekstova uklesanih na epigrafskim spomenicima) Heuristička metoda (postići studente da kroz međusobni razgovor ili kroz razgovor sa nastavnikom dođu do zaključaka) Kvalitativna i kvantitativna metoda u kontekstu epigrafije 																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Prisustvo na nastavi</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">5%</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td style="text-align: center;">15</td> <td style="text-align: center;">15%</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Esej</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10%</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4.</td> <td>Polusestrialna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">25</td> <td style="text-align: center;">25%</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td>Završni ispit</td> <td style="text-align: center;">45</td> <td style="text-align: center;">45 %</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: <u>100</u> bodova</td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> obavezno prisustvo studenata sa redovnim statusom studiranja uz maksimalno tri odsustva po semestru. aktivno učešće u nastavnom procesu (interaktivna nastava između predavača i studenata kojom se usvajaju nove vještine i kompetencije te produbljuju prethodna znanja) - evaluacija i praćenja rada studenta tokom semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo na nastavi	5	5%	2.	Aktivnost na nastavi	15	15%	3.	Esej	10	10%	4.	Polusestrialna provjera znanja	25	25%	5.	Završni ispit	45	45 %	Ukupno: <u>100</u> bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisustvo na nastavi	5	5%																										
2.	Aktivnost na nastavi	15	15%																										
3.	Esej	10	10%																										
4.	Polusestrialna provjera znanja	25	25%																										
5.	Završni ispit	45	45 %																										
Ukupno: <u>100</u> bodova			100%																										

	<ul style="list-style-type: none"> • seminarski rad / esej koji predstavlja slobodan izbor studenta unutar ponuđenih tema iz oblasti epigrafije • parcijalna provjera znanja polovinom semestra. Test će biti koncipiran tako da obuhvati gradivo koje će biti izloženo u prvih sedam sedmica nastave • završna provjera znanja koja obuhvata gradivo iz druge polovine semestra
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i> MATIJAŠIĆ 2002. : Robert Matijašić, <i>Uvod u latinsku epigrafiju</i>, Pula. BLOCH 1971. : Raymond Bloch, <i>Latinska epigrafika</i>, Beograd. MESIHOVIĆ 2011. : Salmedin Mesihović, <i>Antiqvi Homines Bosnae</i>, Sarajevo. KEPPIE 1991.: Lawrence Keppie, <i>Understanding Roman inscriptions</i>, Baltimore. COOLEY 2012. : Alison E. Cooley, <i>The Cambridge Manual of Latin Epigraphy</i>, Cambridge University Press <i>The Oxford Handbook of Roman Epigraphy</i> (ed. Ch. Bruun and J. Edmondson), 2014, Oxford. PAŠKVALIN 2012. : Veljko Paškvalin, <i>Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine</i>, ANUBiH, Djela K. LXXXIII, Centar za balkanološka ispitivanja K. 9, Sarajevo.</p> <p><i>Dodatna:</i> <i>Epigraphic evidence from inscriptions</i> (ed. J. Bodel), 2001, London – New York IMAMOVIĆ 1977. : Enver Imamović, <i>Antički kulturni i votivni spomenici na području BiH</i>, Sarajevo. MESIHOVIĆ / ŠAČIĆ 2015. : Salmedin Mesihović / Amra Šaćić, <i>Historija Ilira</i>, (poglavlje Latinska epigrafija kao izvor za historiju Ilira), Sarajevo.</p>

Corpus Inscriptionum Latinarum III (ed. Th. Mommsen), Berlin 1873: Supplementa 1889–1902.

Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae (ed. M.J. Vermaseren), 2Bd, Den Haag 1956 —1960.

Carmia Latina epigraphica (izd. F. Bücheler), Leipzig, 1895 - 1897.

Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL e MCMLX repertae et editae sunt (ed. A. et J. Šašel), Situla 5, Ljubljana 1963 (št. 1–451);

Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX e MCMLXX repertae et editae sunt (ed. A. et J. Šašel), Situla 19, Ljubljana 1978 (št. 452–1222);

Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt (izd. A. et J. Šašel), Situla 25, Ljubljana 1986 (št. 1223–3128).

Inscriptions de la Mésie supérieure vol.1 (ed. M. Mirković et. S. Dušanić), Centre d'Études Épigraphiques et Numismatiques "Fanula Papazoglou", Beograd, 1976.

Inscriptions de la Mésie supérieure vol.2 (ed. M. Mirković), Centre d'Études Épigraphiques et Numismatiques "Fanula Papazoglou", Beograd, 1986.

Inscriptions de la Mésie supérieure vol.3 (ed. P. Petrović), Centre d'Études Épigraphiques et Numismatiques "Fanula Papazoglou", Beograd, 1995

ALFÖLDY 1969.: Géza Alföldy, Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia, BzN, N.F. Beiheft 4, Heidelberg.

BOJANOVSKI 1982.: Ivo Bojanovski, *Antičko rudarstvo u unutrašnjosti provincije Dalmacije u svjetlu epigrafskih i numizmatičkih izvora*, ARR JAZU VIII — IX, 89 — 120, Zagreb.

Dušanić 2010. : Slobodan Dušanić, *Selected Essays in Roman History and Epigraphy*, Beograd.

KATIČIĆ 1976.: Radoslav Katičić, *Ancient Languages of the Balkans*, Paris.

LÓRINCZ 2005.: Barnabás Lőrincz, *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum*, Budapest.

MIGOTTI at al. 2018. : Branka Migotti, Marjeta Šašel Kos, Ivan Radman Livaja, *Roman Funerary Monuments of South-Western Croatia in their Material, Social and Religious Context*, Oxford.

MIŠKIV 1997 / 1998.: Jesenka Miškiv, *Rimska vojnička diploma iz Slavenskog broda*, VAMZ, Vol. 30 - 31, 83 — 101, Zagreb.

MÓCSY 1983.: András Mócsy, *Nomenclator provinciarum Europae Latinarum et Galliae Cisalpine cum indice inverso*, col. „Dissertationes Pannonicae“, Budapest.

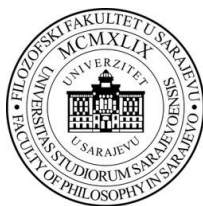
RENDIĆ – MIOČEVIĆ 1989.: Duje Rendić – Miočević, *Illyrica (o problemu ilirske onomastičke formule u rimsko doba)*, u: *Iliri i antički svijet (ilirološke studije)*, 675 – 690, Split.

ŠAČIĆ BEĆA 2020.: Amra Šaćić Beća, *Klesarske greške na antičkim epigrafskim spomenicima sarajevske regije*, Godišnjak Udruženja BATHINVS „Acta Illyrica“ 223 – 238, Saajevo.

ŠAČIĆ BEĆA 2020 : Amra Šaćić Beća, *Ancient Epigraphic Inscriptions as a Source for Research of the Oldest Past of Bosnia and Herzegovina: Text Reconstruction and Analysis of Four Previously Unpublished Epigraphic Monuments*, Journal of the Faculty of Philosophy in Sarajevo (History, History of Art, Archeology) / Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija), 25 – 43, Sarajevo.

ŠKEGRO 1997.: Ante Škegro, *Inscriptiones latinae et graecae Bosniae et*

	<i>Hercegovinae</i> , Opuscula Archaeologica, Vol. 21, 85 — 116, Zagreb. ŠKEGRO 2003.: Ante Škegro, <i>Rimski spomenici iz Bosne i Hercegovine</i> , VAMZ, Vol. 36, 135 – 164, Zagreb.
Napomene	Nastavnik će obaveznu literaturu studentima dati u digitalnom obliku u toku prve sedmice nastave

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Historija stare Grčke				
Šifra/kod	FIL ARH 230	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	3
Ciklus studija	Prvi	Semestar	Treći	Ak. godina	2022/23.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Preduslova za upis na ovaj predmet nema				
Jezik izvođenja nastave	bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Adnan Busuladžić (do povratka prof. dr. Amre Šaćić Beća sa porodijskog odsustva)			
	Kontakt podaci	Kabinet : Kabinet: 134 E-mail: amra.sacic@ff.unsa.ba Telefon: + 387 33 253 157	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 1 </u> ; seminar <u> </u> ; vježbe <u> 1 </u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet je koncipiran tako da se studentima prezetiraju najvažniji segmenti kulturno - historijskog razvoja prostora na kome se razvijala grčka civilizacija. U radu sa studentima biti će akcenat na antičkoj topografiji, historiografiji i faktografiji u periodu od Grčko – perzijskih ratova do smrti Aleksandra Velikog. Studenti će imati priliku da se upoznaju sa modernim viđenjem pojmova demokratije, oligarhije, tiranije i monarhije. Kroz prospografsku analizu studenti će se upoznati sa najvažnijim događajima iz grčke historije (Solon, Leonida, Temistokle, Arhimad, Perkle, Fidija, Alkibijad, Nikija, Epaminonda, Pelopida, Demosten, Filip II Makedonski, Aleksandar Veliki itd). Nastava je popraćena prikazivanjem dokumenatarnih filmova, replika arheoloških predmeta sa prostora stare Grčke, te adekvatnim PowerPoint prezentacijama.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj kolegija je upoznati studente sa najznačajnijim događajima iz starogrčke historije kroz rad na historijskim izvorima i literaturi. Pored toga cilj je da studenti razviju kritičko promišljanje o ulozi pojedinih ličnosti na razvoj historijskih događaja.				
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznavanje osnovnih faktografskih činjenica 2. Razumijevanje historijskih uzročno – posljedičnih veza 				

	<p>3. Poznavanje i upotreba kritičkog aparata</p> <p>4. Motivacija za izučavanje historijske prospografije</p> <p>5. Razvijanje interesa kod studenata za budući naučno – istraživački rad za razdoblje grčke historije</p>
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje s nastavnim planom i programom. Upoznavanje s literaturom. Historijska topografija stare Grčke
2.	Izvori za izučavanje najvažnijih događaja iz grčke historije (Herodot, Tukidid, Ksenofont, Plutarh, Diodor Sicilijanski, itd).
3.	Pregled kulturno – historijskog razvoja grčkog svijeta do Grčko – perziskih ratova (Homerska Grčka, Sparta, Kreta, Tesalija i Beotija od IX do V st. e. Grčka kolonizacija VIII- VI st. e.)
4.	Atika u periodu VIII – V st. (Atika u VII i VI st.e. Kilonova urota. Drakonovi zakoni, Solonovo zakonodavstvo. Pizistratova tiranija. Klistenovo zakonodavstvo. Privredni razvoj Grčke od VII do VI st.e.)
5.	Grčko-perzijski ratovi.(Jonski ustanak. Prvi i drugi Darijev pohod. Kserksov pohod. Termopili. Salamina. Plateja. Mikale. Posljedice grčko - perzijskih ratova).
6.	Propografska analiza Grčko – perziskih ratova (Darije II, Kserks, Militijad, Leonida, Temistokle)
7.	Atena u doba Perikla (arhitektura, umjetnost, kultura, filozofija i ekonomija, prospografska analiza najznačajnijih ličnosti iz doba Perikla)
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Peloponeski rat (Uzoroci rata.Faze rata. Završni period rata. Posljedice)
10.	Sagledavanje događaja iz Peloponeskog rata kroz prospografsku analizu najznačajnijih ličnosti (Arhimad, Nikija, Demosten, Alkibijad, Lisandar)
11.	Grčka u prvoj polovini IV st. e. Socijalno-privredna kriza u grčkoj početkom IV st. e. Hegemonija Sparte. Korintski rat i carski mir iz 386. st. e. Sparta, i Atena 380-370 st. e.
12.	Teba u doba Pelopide i Epimanonde - vrhunac tebanske moći
13.	Drugi pomorski savez, pobjeda nad Spartom i mir iz 371. st. e. Boj kod Leuktre i demokratski pokret na Peloponezu. Mlađa tiranija u Grčkoj i Maloj Aziji.
14.	Uspon Makedonije i propast nezavisnosti Grčke. Makedonija za vrijeme vladavine Filipa II. Prosopografska analiza dinastije Argeada .

15.	Aleksandar Veliki – život i djelo kroz izvore i literaturu
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analitička metoda (analiza određenih vojno – političkih i kuturnih događaja kroz podjelu na manje tematske cjeline) 2. Heuristička metoda (posticati studente da kroz međusobni razgovor ili kroz razgovor sa nastavnik dođu do zaključaka o uzročno – posljedičnim vezama u periodu koji se obrađuje) 3. Metode izučavanja hronologije 																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="461 968 1435 1339"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisustvo na nastavi</td> <td>5</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Esej / seminar</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Polusestrialna provjera znanja</td> <td>20</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Završni ispit</td> <td>45</td> <td>45%</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: <u>100</u> bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obavezno prisustvo studenata sa redovnim statusom studiranja uz maksimalno tri odsustva po semestru. • aktivno učešće u nastavnom procesu (interaktivna nastava između predavača i studenata kojom se usvajaju nove vještine i kompetencije te produbljuju prethodna znanja) - evaluacija i praćenja rada studenta tokom semestra • seminarski rad / esej koji predstavlja slobodan izbor studenta unutar ponuđenih tema • parcijalna provjera znanja polovinom semestra. Test će biti koncipiran tako da obuhvati gradivo koje će biti izloženo u prvih sedam sedmica nastave • završna provjera znanja koja obuhvata gradivo iz druge polovine semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo na nastavi	5	5%	2.	Aktivnost na nastavi	15	15%	3.	Esej / seminar	15	15%	4.	Polusestrialna provjera znanja	20	20%	5.	Završni ispit	45	45%	Ukupno: <u>100</u> bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisustvo na nastavi	5	5%																										
2.	Aktivnost na nastavi	15	15%																										
3.	Esej / seminar	15	15%																										
4.	Polusestrialna provjera znanja	20	20%																										
5.	Završni ispit	45	45%																										
Ukupno: <u>100</u> bodova			100%																										

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i> V. V. Struve-D. P. Kalistov, <i>Stara Grčka</i>, Sarajevo 1959. <i>Oksfordska historija stare Grčke i helenističkog svijeta</i>, Beograd 1999. Plutarh, <i>Uporedni životopisi</i>, Zagreb 1988.</p> <p><i>Dodatna</i> A M. Biten, <i>Stara Grčka</i>, Beograd 2010. <i>The Cambridge Ancient History 2-9</i>, Cambridge 2002, Cambridge University Press (odabrana poglavlja); P. Green, <i>Alexander to Actium: The historical Evolution of the hellenistic Age</i>, London 1994.</p>
Napomene	<p>Nastavnik će obaveznu literaturu studentima dati u digitalnom obliku u toku prve sedmice nastave.</p> <p>U periodu online nastave nastavni proces iz predmeta <i>Historija stare Grčke</i> održavati će se na sljedećim platformama : Google Classroom, Zoom, Google Meet.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek historiju/Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	OSNOVE ETNOLOGIJE				
Šifra/kod	FIL ARH 333	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet:135	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>2</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>1</u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje studenata sa postankom i razvojem etnologije kao zasebne znanosti te sa različitim teorijama u etnologiji i njihovim glavnim predstavnicima. S obzirom da je namijenjen studentima arheologije, kolegij je koncipiran iz tri cjeline: 1. Postanak i razvoj etnologije; 2. Klasici etnološke nauke i njihove teoretske postavke; 3. Etnološki rad u BiH.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Sticanje osnovnih znanja kako iz opće tako i iz nacionalne etnologije, uočavanje srodnosti između etnologije i drugih, njoj bliskih znanosti, a posebno arheologije.				
Ishodi učenja	Po okončanju ovog kolegija studenti će: - Steći uvid u specifičnosti etnološke nauke i njen historijski razvoj, - Usvojiti znanja o najznačajnijim školama u etnologiji i njihovim predstavnicima,				

- Ovladati etnološkom terminologijom,
- Znanja stečena znati iskoristiti u svom bazičnom studiju

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upozvanje studenata sa predmetom i načinima izvođenja nastave te obaveznom i preporučenom literaturom.
2.	Razvojni put etnologije – od prvih spomena do jasnog definiranja. Terminološke nedoumice. Ciljevi i zadaci etnologije. (Bauzinger, Poarije, Čapo-Žmegač) Vježbe: Odabir tema za časove vježbi i tema za seminarske radove
3.	I. TEORIJE I ŠKOLE U ETNOLOGIJI I NJIHOVI GLAVNI PREDSTAVNICI 1. Evolucionistička teorija (Bastian, Morgan, Tylor, Frazer) (Barnard, Moor, Bošković) Vježbe: Tylor, Primitivna kultura – analiza odabranih dijelova
4.	2. Od evolucionizma ka difuzionizmu (Rivers, Boas). Difuzionizam i njegovi glavni predstavnici (Frobenius, Grebner, Schmidt) (Bošković, Moor, Poarije) Vježbe: Frazer, Zlatna grana (odabrani dijelovi – diskusija)
5.	3. Funkcionalizam (Malinowski, Redclife-Brown) (Moor, Bošković) Vježbe: Malinowski, Argonauti zapadnog Pacifika – diskusija
6.	4. Strukturalizam Levi-Straussa (Moor) Vježbe: Levi- Strauss, Tužni tropi – diskusija
7.	5. Osnovni pravci u savremenoj etnologiji (Bošković) Vježbe: Abeles, Antropologija globalizacije (analiza odabranih poglavlja)
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	II. OPĆA ETNOLOGIJA 1. Osnovne odlike i kratak pregled (sporazumijevanje; društvena organizacija; običaji; vjerovanja) (Bajraktarović, Vlahović, Belaj) Vježbe: Posjeta Svrzinoj kući
10.	2. Postanak i razvoj ljudskog staništa; načini i oblici privređivanja; odijevanje u etnološkom kontekstu. (Bajraktarović)

	Vježbe: Razgovor na temu: kultura stanovanja nekad i sad – na primjeru Svrzine kuće
11.	3. Etnolog na terenu. Etički kodeks etnografskih istraživanja. (Potkonjak)
	Vježbe: Posjeta tradicionalnim drvorezbarima u Konjicu
12.	4. Opća vs. nacionalna etnologija (Bratanić, Belaj, Pavković)
	Vježbe: Nakon posjete Konjicu – diskusija
13.	III. ETNOLOŠKI RAD U BOSNI I HERCEGOVINI
	1. Karakteristike etnološkog rada u BiH (Palavestra, Kajmaković i Buturović, Beljkašić-Hadžidedić)
	Vježbe: Posjeta kujundžijama na Baščaršiji
14.	2. Tradicijska matrijalna kultura BiH kao predmet etnoloških istraživanja (Beljkašić-Hadžidedić, Bugarski, Čulić, Bajić, Hadžidedić, Pavković, Popović)
	Vježbe: Etnološko-folkloristička istraživanja u Žepi- analiza odabranih priloga
15.	3. Tradicijska duhovna kultura BiH u etnološkom obzorju (Kajmaković, Fabijanić, Kulišić, Petrić, Palavestra, Buturović, Softić)
	Vježbe: Softić, Obećani čas. Običaji bosanskohercegovačkih muslimana vezani za smrt – analiza odabranih poglavlja
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava se realizira kroz predavanja i aktivno uključivanje studenata kroz prezentacije i diskusije.
---	--

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Redovno prisustvo nastavi	10	10%
2.	Aktivnost tokom nastave	10	10%
3.	Polusemestralna provjera znanja	30	30%
4.	Završna provjera znanja	30	30%
4.	Seminarski rad	20	20%
Ukupno: <u>100</u> bodova			100%

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Redovnom prisutnošću predavanjima;
- Aktivnim učešćem u diskusijama u toku nastave;
- Položenim polusemestralnim ispitom;
- Položenim završnim pisemenim ispitom.

Napomena:

Skala ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

- a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
- b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
- c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
- d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
- e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
- f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. H. Bauzinger, Etnologija. Od proučavanja starine do kulturologije. Beograd, 1999. 2. Ž. Poarije, Istorija etnologije. Beograd, 1999. 3. B. Bratanić, Regionalna ili nacionalna i opća etnologija. Slovenski etnograf X, Ljubljana, 1957, str.7-18. 4. V. Belaj, Plaidoyer za etnologiju kao historijsku znanost o etničkim skupinama. Studia ethnologica 1. Zagreb,1989, str. 9-17. 5. M. Bajraktarović, Osnovi opšte etnologije. Beograd, 1977. 6. J.D. Moor, Uvod u antropologiju. Teorije i teoretičari kulture. Zagreb, 2002. 7. N. Hadžidedić, Etnografski pregled Bosne i Hercegovine. Sarajevo, 1997. 8. Spomenica stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja BiH, Sarajevo, 1988.
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. S. Potkonjak, Teren za etnologe početnike. Zagreb, 2014. 2. Glasnik Zemaljskog muzeja BiH (odgovarajuća godišta i prilozi) 3. Lj. Beljkašić-Hadžidedić, Razvojne tendencije u etnologiji u SR Bosni i Hercegovini. Pregled. Sarajevo, juli-august 1984, god. LXXIV, br.7- 8, str. 867-875.
Napomene	

SYLLABUS

Odsjek	Historiju/katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija Grčke i Rima I				
Šifra/kod	FILARH 202	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	ECTS 5 druga studijska grupa ECTS 4
Ciklus studija	I ciklus	Semestar	III	Ak. godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: br. 135 E- mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253-158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 2 druga studijska grupa – predavanja 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet obrađuje grčko-helensku civilizaciju i njene osnovne tekovine materijalizirane kroz različite arheološke nalaze, pokretni materijal, oružje, nakit, odjeću, nadgrobne spomenike, arhitekturu, objekte stanovanja, hramove, religiju, alat, oruđe, namještaj, freske, mozaike, novac, komunikacije, grobove i nekropole, skulpturu, posuđe, slikarstvo i umjetnost, te historiju prostora antičke Grčke.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznati studente osnovama grčko-helenske civilizacije, koja je jedna od temeljnih kultura koja su obilježila prostor Evrope ali i svijeta.				
Ishodi učenja	Ishodi učenja odnose se na osposobljavanje budućih arheologa da mogu determinirati karakteristike grčko-helenske kulture, te raspoznati uticaje, trgovačke i druge kontakte, arhitekturu i pokretne nalaze koji su vladali između prostora današnje Bosne i Hercegovine i prostora antičke Grčke. Savladavanjem ovih saznanja budući arheolozi će biti osposobljeni da se susreću i na adekvatan način interpretiraju arheološke pokretne nalaze ovoga kulturno-civilizacijskog kruga.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta: Arheologija Grčke i Rima I

Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Kratki historijat antičkih Grka – prapovijesni Kikladi
2.	Materijalni ostaci Kiklada Formiranje grčkih gradova država Početci kolonizacije
3.	Grčka slikana keramika – osnove, historijat, značaj i rasprostranjenost
4.	Tipološka podjela – vaze protogeometrijskog i gemoterijskog stila, nastanak, motivi, stilovi
5.	Orjentalizirajući i crnofiguralni stil, nastanak, stil, motivi
6.	Atička crnofiguralna keramika
7.	Crvenofiguralna keramika
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Slikana keramika IV stoljeća i helenistička keramika
10.	Grčke državne starine
11.	Ratne starine i pomorstvo antičkih Grka
12.	Predmeti svakodnevne upotrebe, odjelo, pokop, brak Grčka religija i kultovi
13.	Grčka monumentalna arhitektura i skulptura I
14.	Grčka monumentalna arhitektura i skulptura II
15.	Delfi, Olimpija, Atena, Sparta Helenizam i kraj grčke civilizacije
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. I II. Ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava se izvodi u formi predavanja i video prezentacije materije koja se obrađuje, kako bi se studentima približila tema.																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 658 1430 1061"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prva polusemestralna provjera znanja</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja odnosi se primarno na temelju pokazanog znanja u toku polusemestralnog i završnog ispita.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50	4.				5.				Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45																										
2.	Aktivnosti	5	5																										
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50																										
4.																													
5.																													
Ukupno: 100 bodova			100%																										
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																												
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Branko Gavella „Istorija umetnosti antičke Grčke“. Beograd, 2002 (ima više izdanja) 2. Aleksandrina Cermanović „Grčke slikane vaze“ Beograd, 1977. 3. August Musić „Nacrt grčkih i rimskih starina“. Zagreb, 1942. (dio koji se odnosi na Grčku str. 3 do str. 105. 4. Luis Mamford „Grad u istoriji“ – od str. 101-do str. 218 – grčki dio, Beograd, 2001 (ima više izdanja) 5. Werner Müller – Gunther Vogel „Atlas arhitekture 1“ od str. 127 do str. 202. Zagreb, 1999. 6. M. Sanader „Arheološke studije i ogledi.“ Zagreb, 2002. 7. Helena Tomas „Prapovijesni Kikladi“. Zagreb, 2016. 8. R. Grevs „Grčki mitovi“. – više izdanja 																												

	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>M. Sanader „Kerber u antičkoj umjetnosti“ Zagreb, 1986.</i> 2. <i>Branko Gavela „Fidija, klasična epoha helenske umjetnosti“ Beograd, 2006. (ima više izdanja)</i> 3. <i>Marina Miličević – Bradač „Stara Grčka. Grci na Crnome Moru“.</i> Zagreb, 2004. 4. <i>A. Cermanović – D. Srejović „Rečnik grčke i rimske mitologije“.</i> Beograd, 2004. (ima više izdanja). 5. <i>F. Chamoux „Grčka civilizacija“.</i> Beograd, 1967. 6. <i>F. Durando „Drevna Grčka, zora zapada“.</i> Zagreb, 1999.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historiju/katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Umjetnost antičkih mozaika na tlu Bosne i Hercegovine				
Šifra/kod	FILARH 333	Status (obavezni ili izborni)	IZBORNI	ECTS	2
Ciklus studija	I ciklus	Semestar	III	Ak. Godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: br. 135 E-mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253-158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	NEMA			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: NEMA Telefon:	Termin konsultacija	NEMA	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 0;		vježbe 0		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	U ovom predmetu se obrađuje jedan od antičkih umjetničkih formi – mozaik. U toku višestoljetnog stvaranja mozaika formirale su se posebne škole, prepoznatljive po umjetničkim formama. Ta forma je prisutna i na prostoru današnje Bosne i Hercegovine, gdje je pronađeno preko 50 mozaičkih površina. Radi komparacije, predaju se i primjeri mozaika pronađeni na tlu Evrope, Afrike i Bliskog Istoka.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Mozaici su vrlo važan izvor informacija na temelju kojih upoznajemo način života, običajnu praksu, standard, karakter objekta, mitologiju i vjerovanja da li je u pitanju luksuzno privatno zdanje ili javna zgrada.				
Ishodi učenja	Ishodi učenja odnose se na osposobljavanje studenata arheologije da mogu pravilno atribuirati ikonografske i dekorativne predstave, te da steknu širi uvid u ovu umjetničku i arheološku formu. Ujedno ih predmet osposobljava da na adekvatan način reagiraju i smislu tretiranja mozaičkih površina koje pronađu na lokalitetu.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta: Umjetnost antičkih mozaika na tlu Bosne i Hercegovine	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Pojam mozaika, historijat, pojava
2.	

	Način izrade, konstrukcije, materijali, tipovi mozaika
3.	Historijat istraživanja mozaika u Bosni i Hercegovini
4.	Primjeri mozaika u Bosni i Hercegovini I
5.	Primjeri mozaika u Bosni i Hercegovini II
6.	Primjeri mozaika u Bosni i Hercegovini III
7.	Mozaici u drugim provincijama Rimskog carstva Grčka
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Mozaici Rima
10.	Mozaici Levanta
11.	Mozaici sjeverne Afrike I
12.	Mozaici sjeverne Afrike II
13.	Mozaici evropskih provincija I
14.	Mozaici evropskih provincija II
15.	Mozaici evropskih provincija III Ranokršćanski mozaici
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Način izvođenja nastave odnosi se na predavanja uz video prezentaciju oblika, formi i fragmenata mozaičkih površina u Bosni i Herceovini, ali i mozaika iz provincija Afrike, Evrope, Bliskog Istoka.																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 551 1430 954"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prva polusemestralna provjera znanja</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja formira se primarno na temelju pokazanog znanja u toku polusemestralnog i završnog ispita.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50	4.				5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45																																		
2.	Aktivnosti	5	5																																		
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50																																		
4.																																					
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Irma Čremošnik „Mozaici i zidno slikarstvo rimskog doba u Bosni i Hercegovini“. Sarajevo, 1984. 2. Adnan Busuladžić „Umjetnost antičkih mozaika na tlu Bosne i Hercegovine“. Sarajevo, 2008. 3. Milun Garčević „Mozaik, povijesni pregled, stilske oznake i tehnike izrade“. Zagreb, 2006 (ima i kasnijih izdanja) <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W. Oakeshott „Mozaici Rima“. Beograd, 1977. 																																				
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Predmetni nastavnik obezbjeđuje literaturu.																																				

SYLLABUS

Odsjek	Historiju/katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Kasnoantička i starokršćanska arheologija				
Šifra/kod	FILARH 304	Status (obavezni ili izborni)	OBAVEZNI	ECTS	ECTS 5 Druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	I ciklus	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: br. 135 E- mail:adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon:033 253 - 158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 0; vježbe 1 druga studijska grupa predavanja: 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Pojavom kršćanstva desile su se velike promjene koje su ostavile dalekosežne posljedice širom svijeta. Kršćanstvo kao jedna od monoteističkih religija, stvorena je na Bliskom Istoku odakle se postupno širila po Rimskom Carstvu, da bi u konačnici to carstvo i postalo kršćansko. Od odmetnute židovske zajednice do nove religijske zajednice kršćanstvo je preživjelo mukotrpan proces razvoja i etabliranja u društvu. Od proganjanje religije do državnom zaštićene organizacije, kršćanstvo je ostavilo velikog traga u materijalnoj kulturi. Takav je slučaj i sa prostorom današnje Bosne i Hercegovine, gdje je konstatiran veliki broj crkava, pokretnih nalaza, svjetiljki, nakita, arhitektonskih ulomaka i drugih predmeta, koji obilježavaju jednu novu pojavu – kršćanstvo. U ovom predmetu se proučavaju uzroci nastanka, temeljna učenja, najznačajniji objekti i lokaliteti, te pokretni nalazi u svijetu, regiji i na tlu Bosne i Hercegovine.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Prostor Bosne i Hercegovine je poznat po vrlo velikom broju otkrivenih ranokršćanskih crkava. U njima je pored samih zdanja pronađeno dosta crkvene plastike, sa mnogobrojnim reljefima, svjetiljkama, i drugim predmetima svakodnevnog upotrebe. Prisustvo nove religije i njeno širenje imalo je velikog značaja i u kasnijem periodu srednjeg vijeka, gdje su temelji udareni upravo u kasnoantičkom periodu, opterećenom mnogobrojnim nemirnim dešavanjima i</p>				

	upadima Barbara.
Ishodi učenja	Kako je kršćanstvo postajalo sve više zastupljeno na prostoru današnje Bosne i Hercegovine tako su i njegovi tragovi bivali sve veći i mnogobrojniji. Područje današnje Bosne i Hercegovine je iznimno dobro bogato ovom vrstom materijalnih ostataka, zbog čega je neophodno da studenti arheologije poznaju ovu problematiku, kako bi mogli kompetentno vršiti valorizaciju, istraživanje, determinaciju, analizu ikonografije, te ispravan tretman lokaliteta, objekata i pokretnog arheološkog materijala pronađenog na tlu Bosne i Hercegovine, ali i šire.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta: Kasnoantička i starokršćanska arheologija	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Stari zavjet – židovska tradicija i Bliski istok
2.	Egipat, Mojsije, David, Solomon i arheološki tragovi
3.	Pojava jevrejske države, vladari, administracija, privreda
4.	Kontakti sa Rimljanima i pojava Isusa Kristov život i smrt
5.	Apostoli, evanđelisti Pavlova misija
6.	Širenje kršćanstva na prostor Balkana
7.	Od progonjene do priznate religije
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Kršćanska arhitektura – bazilike
10.	Organizacija crkve – pojava različitih učenja
11.	Crkva u Saloni, Cibalama, Mursi, Sisciji i drugim mjestima
12.	Primjeri crkvene arhitekture u Bosni i Hercegovini
13.	Kršćanski ukopi i zidane grobnice na svod
14.	Crkvena plastika na prostoru Bosne i Hercegovine

15.	Tragovi kršćanstva na mozaicima, stelama, svjetilkama i drugim pokretnim materijalom
16.	
	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava se izvodi kroz predavanja i video prezentaciju objekata, materijala, karata, pokretnih predmeta i ulomaka crkvene arhitekture.																																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prva polusemestralna provjera znanja</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja formira se primarno na temelju <u>pokazanog znanja u toku polusemestralnog i završnog ispita.</u></p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50	4.				5.																Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																						
1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45																																						
2.	Aktivnosti	5	5																																						
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50																																						
4.																																									
5.																																									
Ukupno: 100 bodova			100%																																						
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																								
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vicko Kapitanović „Kršćanska arheologija“. Split, 2006. 2. Đ. Basler „Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini“. Sarajevo, 1972. 3. Ćiro Truhelka „Starokršćanska arheologija“. Zagreb, 1931. 4. Đuro Basler „Kršćanska arheologija“ Mostar, 1986. 5. Dimitrije Sergejevski „Bazilika u Dabrovini“. Sarajevo, 1956. 6. Veljko Paškvalin „Kršćanstvo kasne antike u zaleđu Salone i Narone“. 																																								

	<p>Sarajevo 2003.</p> <p>7. Mirjana Sanader „Ranokršćanska arheologija. Od početaka do konstantinskog obrata“. Zagreb, 2016.</p> <p>8. Pol Lorens „Biblijski atlas“. Beograd, 2008.</p>
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Dimitrije Sergejevski „Staro-hrišćanska bazilika u Klobuku“. U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, IX, Sarajevo, 1954, 189-210.</i> 2. <i>Adnan Busuladžić „Kasnoantička grobnica na svod, crkva i nekropola na lokalitetu Studena Česma u Donjem Vakufu.“ U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 41, Sarajevo, 2012, str. 159 do str. 187.</i> 3. <i>Ante Uglešić „Ranokršćanska arhitektura na području Zadarske nadbiskupije“. Zadar, 2002.</i> 4. <i>Grupa autora „Od nepobjedivog sunca do Sunca pravde“. Zagreb.</i>
<p>Napomene</p>	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Predmetni nastavnik obezbjeđuje literaturu.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historiju/katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Iliri i grčki svijet				
Šifra/kod	FILARH 422	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	ECTS 5 Druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	II ciklus	Semestar	I	Ak. Godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	NEMA				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: br. 135 E- mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253-158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja 2; seminar 0; vježbe 1 Druga studijska grupa predavanja: 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Fenomen kolonizacije posebno je zabilježen kod antičkih Grka. Zbog nedostatka životnog prostora i obradivih površina antički Grci su započeli višestoljetni proces kolonizacije područja izvan njihovog matičnog etničkog prostora. Tako su antički Grci krenuli u kolonizaciju prostora južne Italije, Sicilije, obala sjeverne Afrike, Crnog Mora, te područja istočne obale Jadrana. Domaća ilirska populacija koja je naseljavala prostor današnje Bosne i Hercegovine je također imala dokazane kontakte sa antičkim Grcima. Na temelju ovih procesa, dokazano je grčko prisustvo na istočnoj obali Jadrana te u unutrašnjosti. Tako je na prostoru Bosne i Hercegovine ilirsko pleme Daorsa izradilo grad po uzoru na grčko-helenistički Daorson kod Stoca, a na lokalitetima Glasinca, Sanskog Mosta, Krajine i niza drugih lokaliteta, pronađen značajan broj pokretnog materijala koji pripada grčko-helenističkoj kulturi. Fibule, keramičko posuđe, nakit, mačevi, oružje, bodeži, ilirsko-grčki šljemovi dio su ovog širokog spektra pokretnih predmeta pronađenih na tlu Bosne i Hercegovine.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj kolegija je upoznati studente sa grčko-helenističkim izvedenicama nastalim pod uticajima i kontakata Ilira sa grčkim i helenističkim svijetom.				
Ishodi učenja	Obzirom na razmjerno bogat domaći materijal koji se može pripisati grčko-				

helenističkom uticaju na prostoru Bosne i Hercegovine značajan broj arheoloških nalaza se može pripisati ovom kulturno-civilizacijskom krugu. Zbog toga je od velike važnosti da studenti arheologije budu osposobljeni za pravilnu determinaciju, tipologizaciju te dataciju ovog materijala, sa kojima će se vrlo često susretati u muzejskim zbirkama i tokom arheoloških istraživanja na terenu.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta: Iliri i grčki svijet	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uzroci kolonizacije i pojave na drugim prostorima
2.	Grčka kolonizacija istočne obale Jadrana
3.	Issa, Faros, Korkira
4.	Materijalni ostaci koji potvrđuju grčko prisustvo na istočnoj obali Jadrana I
5.	Materijalni ostaci koji potvrđuju grčko prisustvo na istočnoj obali Jadrana II
6.	Materijalni ostaci koji potvrđuju grčko prisustvo na prostoru Bosne i Hercegovine – Ošanići kod Stoca
7.	Grčki materijal sa lokaliteta Glasinac
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Grčki materijal iz muzejskih zbirki u Bosni i Hercegovini
10.	Grčki materijal sa lokaliteta u Krajini
11.	Grčka keramika i oružje mahajre, umbro, knemide
12.	Grčko-ilirski šljemovi
13.	Helenski nakit
14.	Strigili
15.	Grčki kultovi na tlu Bosne i Hercegovine
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanje uz video prezentaciju grčko-helenističkog i materijala ilirskih plemena na koji je uticaj imala grčko-helenska kultura.																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Prva polusemestralna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">45</td> <td style="text-align: center;">45</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2.</td> <td>Aktivnosti</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td></td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Napomena: Osnovno mjerilo konačnog ocjenjivanja formira se primarno na temelju pokazanog znanja u toku polusemestralnog i završnog ispita.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45	2.	Aktivnosti	5	5	3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50	4.				5.													Ukupno: 100 bodova		100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Prva polusemestralna provjera znanja	45	45																																		
2.	Aktivnosti	5	5																																		
3.	Završni ispit (pismeni, usmeni ili kombinirani)	50	50																																		
4.																																					
5.																																					
	Ukupno: 100 bodova		100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Branko Kirigin „Grčko-helenistička zbirka u stalnom postavu Arheološkog muzeja u Splitu“. Split 2008. - KATALOG 2. Branko Kirigin „Faros, parska naseobina. Prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji. U: Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, sv. 96, Split, 2004. 3. Branko Kirigin „Vaze tipa Alto-Adriatico iz Isse“. U: Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, br. 32, Split, 1992, str. 79 do str. 98. 4. Branko Kirigin „Issa grčki grad na Jadranu. Zagreb, 1996. 5. Petar Lisičar „Crna Korkira i kolonije antičkih Grka na Jadranu“. Skopje, 1951. 																																				

6. M. Nikolanci „Helenistička nekropola Isse“. U: Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, br. 63/64, Split, 1969, 57-87.
7. M. Nikolanci „Jadranski Grci kao periferija helenskog svijeta.“ U: Materijali 12, Zadar, 1976, str. 149 do str. 168.
8. M. Miše „Grčka i helenistička keramika iz Farosa u Arheološkom muzeju u Splitu.“ U: Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku, br. 98, Split, 2005, str. 25 do str. 48.
9. Z. Marić „Arheološka istraživanja na Gradini u Ošanićima kod Stoca 1963. godine.“ U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, XXVII – XXVIII, Sarajevo, 1972/73, str. 173-235.
10. Z. Marić „Arheološka istraživanja Akropole ilirskog grada Daors....a na Gradini u Ošanićima kod Stoca od 1967 do 1972.“ U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, XXX-XXXI, Sarajevo, 1977, str. 5 do str. 99.
11. Z. Marić „Depo pronađen u ilirskom gradu Daors...“U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, XXXIII, Sarajevo, 1979, str. 23 do str. 113.
12. M. Blečić-Kavur – A. Pravidur „Ilirske kacige s područja Bosne i Hercegovine“. U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, sv. 53 Sarajevo, 2012, str. 35 do str. 137.
13. Grupa autora „Antički Grci na tlu Hrvatske“. Zagreb, 2010. – Katalog.
14. Maja Parović-Pešikan “O karakteru grčkog materijala na Glasincu i putevima njegovog prodiranja”. U: Starinar n. s. XI, Beograd, 1960, str. 22 do str. 34.
15. Maja Parović – Pešikan “Najnovija istraživanja u Boki Kotorskoj s posebnim osvrtom na problem ilirskih i predilirskih veza sa Egejom.” U: Materijali XII, Kongres arheologa Jugoslavije, Zadar, 1976, str. 77 do str. 87.
16. Maja Parović-Pešikan “Grčka mahajra i problem krivih mačeva.” U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 18, Sarajevo, 1982, str. 25 do str. 53.
17. Maja Parović – Pešikan “Grčko-italske i helenističke vaze iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu.” U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu, n. s. A, 40/41, Sarajevo, 1986, str. 39 do str. 60.
18. R. Vasić “Donja Dolina i Makedonija.” U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 12, Sarajevo, 1975, str. 81 do str. 95.
19. R. Vasić “Prilog proučavanju grčkog oružja u Jugoslaviji”. U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 18, Sarajevo, 1982, str. 5 do str. 25.
20. R. Vasić “Greek Bronze Vessels Found in Yugoslavia.” U: Živa antika, 33, sv. 2, Skopje, 1983, str. 185 do str. 194.
21. R. Vasić “Prilog proučavanju šarnirskih fibula u Jugoslaviji”. U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 21, Sarajevo, 1985, str. 121 do str. 157.
22. Duje Rendić – Miočević „Iliri i antički svijet“. Split, 1989. – dio koji se odnosi na Grke.
23. E. Imamović „Antički kulturni i votivni spomenici na tlu Bosne i Hercegovine“. Sarajevo, 1977.

NAPOMENA: Riječ je o radovima publiciranim u periodici, koji imaju manji broj stranica, odnosno veliki broj priloga, tabli, karata, grafikona, crteža, tlocrta, fotografija i drugih propratnih materijala koji u znatnoj mjeri smanjuju obim

	<p>stručnog teksta.</p>
	<p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A. Busuladžić „Privatna antička arheološka kolekcija iz Bosne i Hercegovine (krovotovorine ili originali?).“ U: Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, knj. 44, Sarajevo, 2015, str. 115 do str. 143. 2. A. Benac – B. Čović „Glasinac I i II“. Sarajevo, 1956 i 1957. 3. Z. Marić „Grobovi ilirskih ratnika iz Kačnja“. U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, XIV, Sarajevo, 1959, str. 87 do str. 102. 4. Z. Marić „Reviziono iskopavanje ilirske grobnice u Kačnju kod Bileće“. U: Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, XXX-XXXI, Sarajevo, 1977, str. 101 do str. 110. 5. D. Rendić-Miočević „Iliri i antički svijet“. Split 1989. – dio koji se odnosi na Grke.
<p>Napomene</p>	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Predmetni nastavnik obezbjeđuje literaturu.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju 2				
Šifra/kod	FIL ARH 133	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6; Arheologija i druga studijska grupa ECTS 2
Ciklus studija	I	Semestar	2.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju 1				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	as. Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 1 druga studijska grupa – predavanja 2; seminar 0; vježbe 0				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet daje pregled historijskog razvoja arheologije kao znanstvene discipline na prostoru Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja. Predmet daje pregled o najranijim poznatim počecima razvoja arheologije na prostoru Bosne i Hercegovine i okruženja, od vremena prvih putopisaca i antikvara, do prve uspostave znanstvenog pristupa od vremena osnivanja institucije Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Predmet nadalje pruža pregled razvoja znanstvene arheologije na prostoru Bosne i Hercegovine i okruženja kroz XX stoljeće i razvoj arheološkog diskursa na tim prostorima kroz ovaj period.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta da studenta upozna s glavnim procesima kulturnohistorijskog razvoja i razvoja ljudskog društva od prehistorije do srednjeg vijeka, da student pravilno shvati pojam arheologije kao nauke, čime se ona bavi, kojim metodama te kako je tekao historijski razvoj različitih metodoloških pristupa i kako su isti utjecali na formiranje moderne arheologije kao samostalne znanosti.				

Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovno znanje o arheologiji i značajnim arheolozima Bosne i Hercegovine kao i njihovom utjecaju u nauci, te će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu. <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici arheologije Bosne i Hercegovine. <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa - Student će moći opisati historijat arheologije kao nauke na području bivše Jugoslavije - Student će moći nabrojati i opisati osnovne karakteristike arheoloških istraživanja prahistorijskih, antičkih i srednjovjekovnih lokaliteta sa područja Bosne i Hercegovine
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Pregled i upoznavanje sa razvojnim fazama i metodološkim školama bosanskohercegovačke arheologije.
2.	Najranija svjedočanstva putopisaca o arheološkom djelovanju u Bosni i Hercegovini.
3.	Antikvarizam na prostoru Bosne i Hercegovine tokom XIX stoljeća.
4.	Počeci znanstvene arheologije na prostoru Bosne i Hercegovine.
5.	Arheologija Bosne i Hercegovine u okvirima Osmanskog carstva.
6.	Osnivanje Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine i začeci organiziranih arheoloških istraživanja na prostoru Bosne i Hercegovine.
7.	Arheolozi XIX stoljeća u Bosni i Hercegovini i Kongres evropskih antropologa i arheologa u Sarajevu 1894. godine.
8.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
9.	Arheologija Bosne i Hercegovine između dva Svjetska rata.
10.	Bosanskohercegovačka arheologija u okvirima nekadašnje Jugoslavije.
11.	Odnos bosanskohercegovačke arheologije prema ilirskom pitanju u okvirima Jugoslavije.
12.	Osnivanje Centra za balkanološka ispitivanja i znanstveni skupovi tokom druge polovine XX stoljeća.

13.	Pregled najznačajnijih arheoloških istraživanja na prostoru Bosne i Hercegovine.
14.	Razvoj bosanskohercegovačke arheologije u periodu nakon raspada bivše Jugoslavije.
15.	Pregled arheoloških kultura na prostoru današnje Bosne i Hercegovine.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente (u učionici ili online)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																								
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="459 1339 1449 1585"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Izrada eseja na zadanu temu</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100 %</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100 %																						

	Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Balme, J. (Ed.), Pateron, A. (Ed.), Archaeology in Practice, A Student Guide to Archaeological Analyses, Oxford, 2006. 2. Bradley R., The Past in Prehistoric Societies, Routledge, New York 2009. 3. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976. 4. Diaz-Andreu, M., A World History of Nineteenth-Century Archaeology, Nationalism, Colonialism, and the Past, Oxford, 2007. 5. Dyson, S. L., In Pursuit of Ancient Pasts, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries, New Haven & London, 2006. 6. Grin, K., Uvod u arheologiju, Beograd, 2003. 7. Sklenar, K., Archaeology in Central Europe: the First 500 Years, New York, 1983. 8. Težak-Gregl, T., Uvod u prapovijesnu arheologiju, Zagreb, 2011. 9. Kaljanac Adnan, Historija arheologije - u potrazi za prošlošću, Sarajevo, 2015. 10. Novaković Predrag, Historija arheologije u novim zemljama Jugoistočne Evrope, Sarajevo, 2014. <p>Dodatna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fahlander, F. (Ed.), Oestigaard, T. (Ed.), Material Culture and Other Things, Post-disciplinary Studies in the 21st Century, Vällingby, 2004. 2. Härke H. (Ed.), Archaeology, Ideology and Society, The German Experience, Frankfurt; Berlin; Bern; Bruxelles; New York; Oxford; Wien, 2002. 3. Harris, E. C., Principles of Archaeological Stratigraphy, London, 1989. 4. Hodder, I., Hutson, Scott, Reading the Past, Current Approaches to Interpretation in Archaeology, Cambridge, 2003. 5. Hodder, I., Theory and Practice in Archaeology, London, 2005. 6. Insoll, T., (Ed.), The Archaeology of Identities, New York, 2007. 7. Jones, A., Archaeological Theory and Scientific Practice, Cambridge, 2002. 8. Jones, S., The Archaeology of Ethnicity, Constructing identities in the past and present, London, 1997. 9. Klejn L. S., Arheološka tipologija, Ljubljana, 1988. 10. Mumford, L., Grad u historiji, Zagreb, 1988. 11. Radcliffe Brown, A. R., Struktura i funkcija u primitivnom društvu, Beograd. 12. Renfrew, C. (Ed.), Bahn, P. (Ed.), Archaeology, The Key Concepts, London and New York, 2005. 13. Renfrew, C. (Ed.), Scarre, C. (Ed.), Cognition and Material Culture: The Archaeology of Symbolic Storage, Cambridge, 1998. 14. Roberts, B. W. (Ed.), Linden, M. V. (Ed.), Investigating Archaeological Cultures, Material Culture, Variability, and Transmission, Springer New York, Dordrecht, Heidelberg, London, 2011. 15. Shennan, S. (Ed.), Archaeological Approaches to Cultural Identity, London, 1994.

	<p>16. Steward J. H., Teorija kulturne promene, metodologija višelinijske evolucije, Beograd, 1981.</p> <p>17. Suić, M., Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb, 1976</p>
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Neolit i eneolit				
Šifra/kod	FIL ARH 104	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6; druga studijska grupa ECTS 2
Ciklus studija	I	Semestar	2.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	viši as. Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 0; vježbe 2 druga studijska grupa – predavanja 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet donosi opći pregled neolita i eneolita kao posebnog razdoblja prethistorije, s obzirom na posebnosti u njihovom sadržaju i arheološkoj građi prema drugim prethistorijskim razdobljima. To se izlaže kroz više tematskih cjelina: pojam i sadržaj neolita i eneolita, proces neolitizacije, s periodizacijom, kronologijom i teritorijalnokulturnom podjelom; pregled neolitskih i eneolitskih kultura Bliskog istoka, egejskog područja i Evrope, s posebnim osvrtom na kulture iz podunavsko-panonske regije; otkriće metala, gdje se i kako se to odvijalo, sa svim posljedicama koje su prozišle iz tog događaja.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta stjecanje općih znanja o ovom prethistorijskom razdoblju tokom kojeg je došlo do revolucionarnih promjena u načinu privređivanja, a to su obrada zemlje i uzgoj stoke kao glavne pojave. Ovo je imalo dalekosežne posljedice u životu čovjeka. Nije ništa manje značajno ni otkriće metala na kraju neolita, a koje je izvršilo daljnju revoluciju u načinu života ljudi.				
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovno znanje o prahistorijskom period neolita i eneolita, te će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu. 				

	<p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici arheologije neolita i eneolita - Student će znati prepoznati i razlikovati neolitski od eneolitskog arheološkog materijala <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa - Student će znati navesti najznačajnije neolitske i eneolitske kulture i lokalitete - Student će moći opisati značaj neolitske revolucije, kao i način širenja neolitskog paketa
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Opće značajke neolita; periodizacija i hronologija. Modeli neolitizacije.
2.	Pretkeramički neolit i protoneolit Bliskog istoka.
3.	Pretkeramički neolit i protoneolit egejskog bazena. Protoneolit u Evropi. Kultura Lepenskog Vira.
4.	Balkansko – anadolski kompleks rane slikane keramike. Rani neolit egejskog prostora - Sesklo kultura. Starčevački kulturni kompleks; Anzabegovo - Vršnik i Koros kultura.
5.	Rani neolit srednje Evrope – Linearnotrakasti kulturni kompleks. Srednji neolit egejskog bazena. Dimini kultura. Srednji neolit panonsko – podunavskog prostora.
6.	Kasni neolit – opće značajke. Balkansko – anadolski kulturni kompleks crnopolirane keramike - vinčanska kultura, Larissa kultura, sopotska kultura.
7.	Kasni neolit srednjeevropskog i panonsko – podunavskog prostora. Lendelski kulturni kompleks.
8.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
9.	Opće značajke eneolita. Teorije o prostoru nastanka eneolita. Hronologija. Problem periodizacije eneolita. Problem eneolita egejskog prostora.
10.	Metalurgija ranog eneolita. Rani eneolit Karpatskog bazena. Tiszapolgar i Bodrogkeresztur kompleks. Boleraz i Černavoda kulturni kompleks.
11.	Rani eneolit Bugarske; Marica, Gradešnica, Poljanica i Sava kulture. Rani eneolit panonsko – podunavskog prostora. Lasinjska kultura.
12.	Metalurgija razvijenog eneolita. Razvijeni eneolit istočnog Balkana i crnomorskog područja. Kulture Karanovo VI-Kodžadermen-Gumelnița; Krivodol-Salcuța-Bubanj; Varna.
13.	Metalurgija kasnog eneolitika. Pojava ostava kasnog eneolitika.

14.	Kasni eneolitik panonsko – podunavskog prostora i Srednje Evrope. Badenski kulturni kompleks. Kostolačka kultura. Kočofeni kultura.
15.	Vučedolski kulturni kompleks, nastanak, geneza, razvoj, keramička proizvodnja, metalurška djelatnost. Kulturni tipovi vučedolskog kulturnog kompleksa.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (u učionici ili online)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="459 1317 1442 1527"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dimitrijević, S., Majnarić-Pandžić, N., Težak-Gregl, T., Prapovijest, Zagreb, 1998. 2. Durman, A., Metalurgija vučedolskog kulturnog kompleksa, Opuscula archaeologica 8, Zagreb, 1983. 3. Garašanin, M., Praistorija Srbije, I, II, Beograd, 19736. 4. Jovanović, B., Metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Beograd, 1971. 5. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjiga II i III, Sarajevo, 1979. 6. Težak – Gregl, T., Uvod u prapovijesnu arheologiju, Zagreb, 2011 7. Perles, C., The Early Neolithic in Greece, Cambridge, 2001 8. Grupa autora, Darovi Zemlje neolitik između Save, Drave i Dunava <p>Dodatna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Srejović, D., Lepenski vir, Beograd, 1969. 2. Vasić, M., Praistorijska Vinča, knjiga I, Beograd, 1932. 3. Vasić, M., Praistorijska Vinča, knjiga II, Beograd, 1936. 4. Vasić, M., Praistorijska Vinča, knjiga III, Beograd, 1936. 5. Vasić, M., Praistorijska Vinča, knjiga IV, Beograd, 1936 6. Draga Arandjelović-Garašanin, Starčevačka kultura, Ljubljana, 1954. 7. Tasić, N., Badenski i vučedolski kulturni kompleks u Jugoslaviji, Beograd, 1967. 8. The Cambridge Ancient History, I/1, Prolegomena and Prehistory, Cambridge, 1998. (Anatolia before c. 4000 B.C.; str. 304–326). 9. Batović, Š., Stariji neolit u Dalmaciji, Zadar, 1966.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metalno doba				
Šifra/kod	FIL ARH 107	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6; druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	I	Semestar	2.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	viši as. Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar 0; vježbe 3 druga studijska grupa – predavanja 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Otkriće bronce i njen značaj u daljnjem razvoju materijalne kulture čovjeka. Brončanodobne kulture i njihova žarišta. Odnos Istoka i Egeje sa Evropom u razdoblju bronce. Odnos brončanodobnih regija u Evropi: Italija, Balkanski poluotok, Balkan, Podunavlje itd. Oblikovanje etničkih skupina (Kelti, Grci, Italici), društvena stratifikacija – stalež ratnika, njihova oprema – naoružanje (konj, kola), rat, posljedice migracija početkom II milenija p.n.e., kulturne i etničke promjene: integracije, homogenizacije, osebujni oblici razmjene robe i ideja između Sredozemlja/Egeje i Podunavlja, uloga istočnog Sredozemlja u oblikovanju evropskog brončanog doba (Mikena i dr.). Otkriće željeza i njegove posljedice. Prve metalurgije u Evropi. Starije željezno doba – halštat. Halštatske kulture u Evropi. Umjetnost i duhovna kultura starijeg željeznog doba. Etnička slika Evrope u halštatsko doba. Mlađe željezno doba – La Tène. Opća obilježja latenskog doba. Izrada nakita, naselja i nekropole, duhovna kultura u latensko doba, etnička slika Evrope u latensko doba. Seoba Kelta i njene posljedice.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studenta sa stvaranjem brončanodobnih i željeznodobnih kultura Evrope, posebno sa područjem koje su naseljavale populacije iz kojih nastaju historijski Germani, Grci, Kelti i Rimljani. Definirati kulturni razvoj brončanog i željeznog doba Evrope te upoznati studente sa osnovnim segmentima materijalne kulture evropskih perioda bronce, halštata i La Tène. Definiranje kulturnih promjena od početka brončanog doba do otkrića željeza. Razvoj metalurgije i tehnike obrade metala kroz				

	<p>periode brončanog i željeznog doba. Kontakti i interakcija kontinentalnog područja sa egejskim kulturama II i I milenija p.n.e. te posljedice tih veza.</p>
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovno znanje o periodima brončanog i željeznog doba te će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu. - Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama metalnog doba na području Evrope i Bliskog Istoka - znati osnovni tok razvoja metalurgije brončanog i željeznog doba Evrope <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici metalnog doba - moći opisati osnovne karakteristike brončanog i željeznog doba <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa - Student će znati opisati različite teorije porijekla metalnodobnih populacija Evrope - moći će opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture brončanog i željeznog doba na području Evrope

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje sa prahistorijskom geografijom Evrope i eneolitskim kulturama pred početak brončanog doba.
2.	
3.	Otkriće bronce i pojava metalurgije, značaj za dalji razvoj materijalne kulture čovjeka.
4.	
5.	Sirovine i rudni resursi brončanog doba na prostoru Evrope .
6.	
7.	Upoznavanje sa brončanodobnim metalima i njihovim osnovnim karakteristikama.
8.	
9.	Metalurški procesi brončanog doba.
10.	
11.	Obrada bakra, kositra i bronce.
12.	
13.	Brončano doba na prostoru Egeje.
14.	
15.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
16.	
17.	Otkriće željeza; prva pojava metalurgije željeza u Evropi i njihove posljedice.
18.	
19.	Mlađe željezno doba – La Tene. Opće značajke La Tene – a i periodizacija. Najznačajniji
20.	

	arheološki materijal La Tene – a.
11.	Hochdorf, Grauballe, Manching, Vix, Heuneburg, Kleinklein.
12.	Danebury, Maiden Castle.
13.	Kelti i Cezar. Kelti i Velika Britanija.
14.	Kelti i Rim.
15.	Ratnici, pogrebni ritual i religija željeznog doba Evrope.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (u učionici ili online)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. • 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="469 1760 1449 1966"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		

	<p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Coles, J. M., Harding, A. F., The Bronze Age in Europe, London, 1979. 2. Collis, J., The Celts, Origins, Myth Inventions, Gloucestershire, 2010. 3. Collis, J., The European Iron Age, London and New York, 2003. 4. Harding, A. F., European Societies in the Bronze Age, Cambridge, 2000. 5. Pare C.F.E. (Ed.), Metals Make The World Go Round, The Supply and Circulation of Metals in Bronze Age Europe, Oxford, 2000. <p>Dodatna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cunliffe, B., The Ancient Celts, London, 1997. 2. Earle, T. (Ed.), Kristiansen, K. (Ed.), Organizing Bronze Age Societies, Cambridge, 2010. 3. Harding, A. F., „Europe and Mediterranean in the Bronze Age: cores and peripheries”, u: Trade and Exchange in Prehistoric Europe 4. Harding, A. F., The Mycenaens and Europe, London, 1984. 5. Haywood, J., The Celts, Bronze Age to New Age, Harlow, 2004. 6. Henderson, J. C., The Atlantic Iron Age, Settlement and identity in the first millennium BC, London and New York, 2007. 7. Howard D., Bronze Age Military Equipment, South Yorkshire, 2011. 8. Kristiansen, K., Larsson, T. B., The Rise of Bronze Age Society, Cambridge, 2005. 9. Peroni R., „Protostoria dell Italia continentale. La penisola italiana nell eta dell bronzo e del ferro”, u: PCIA, 9, 1989. 10. Rankin, D., Celts and the Classical World, London, 1996. 11. Stošić J. P. (Hrsg.), Antički Grci na tlu Hrvatske, Zagreb, 2010. 12. Winter, H. E., A History of the Celts, East Sussex, 2004.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metalno doba Bosne i Hercegovine i okruženja 2				
Šifra/kod	FIL ARH 212	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 5; druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	I	Semestar	4.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Metalno doba Bosne i Hercegovine i okruženja 1				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	viši as. Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 0; vježbe 2 druga studijska grupa – predavanja 2; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta s događajima koji su uslijedili na prijelazu iz II u I milenij stare ere kada dolazi do prve pojave željeza kao novog metala u upotrebi. Intenziviranje kontakata i različitih interakcija među kulturama na lokalnom i širem nivou. Promjene u materijalnoj kulturi i različiti segmenti društvenog raslojavanja. Predmet upoznaje studenta s najznačajnijim lokalitetima željeznog doba, kneževskim grobovima i različitim aspektima materijalne i duhovne kulture željeznog doba Bosne i Hercegovine i okruženja				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studenta s procesima koji su se odrazili i na područje susjednih zemalja i današnje Bosne i Hercegovine od početka upotrebe željeza. Predmetdetaljnije razrađuje problem Ilira – nosilaca metalnih kultura na širem balkanskom prostoru.				
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama željeznog doba na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana -Student će znati osnovni tok razvoja metalurgije željeznog doba na zapadnom Balkanu <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici željeznog doba Bosne i Hercegovine 				

	<p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa -Student će znati opisati različite teorije porijekla željeznodobnih populacija zapadnog Balkana -Student će moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture željeznog doba na području zapadnog Balkana
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanja studenata s tematikom i literaturom. Upoznavanje sa prahistorijskom geografijom Bosne i Hercegovine i okolnih zemalja, te kulturnih prilika pred početak željeznog doba.
2.	Liburnska kulturna grupa
3.	Japodska kulturna grupa
4.	Srednjodalmatinska kulturna grupa
5.	Daljska kulturna grupa
6.	Bosutska kulturna grupa
7.	Sremska kulturna grupa
8.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
9.	Kulturna grupa Martijanec-Kaptol
10.	Kulturna grupa Donja Dolina – Sanski Most
11.	Glasinačka kulturna grupa željeznog doba.
12.	Srednjobosanska kulturna grupa.
13.	Kneževski grobovi željeznog doba Bosne i Hercegovine i okolnih zemalja
14.	Različiti oblici materijalne i duhovne kulture u željeznom dobu Bosne i Hercegovine i okolnih zemalja
15.	Keltski uticaji na području Bosne i Hercegovine i okolnih zemalja

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (u učionici ili online)

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="469 1126 1439 1335"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p>																				

	<p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Babić S., Poglavarstvo i polis; Starije gvozdeno doba centralnog Balkana i grčki svet, Srpska akademija nauka i umetnosti, Balkanološki institut, Posebna izdanja 81, Beograd, 2004. 2. Balen-Letunić D. (Ed.), Ratnici na razmeđu istoka i zapada, starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj, Zagreb, 2004. 3. Benac, A., „Neki etnički problemi prehistorijskih stanovnika Bosne i Hercegovine”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s., VIII (1953). 4. Benac, A., „O učešću Ilira u egejskoj seobi”. U: Arheološki radovi i rasprave, IV-V, JAZU, Zagreb, 1967. 5. Benac, A., Čović, B., Glasinac I (1956), II (1957). 6. Čović, B. (Ed.), Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988. 7. Čuknić M. i Jovanović B., Ilirska kneževska nekropola u Atenici, Čačak 1966. 8. Garašanin M., Praistorija Srbije, Tom II, Beograd, 1973. 9. Lisičar P., Crna Korkira i kolonije antičkih Grka na Jadranu, Skopje, 1951. 10. Palavestra A., Kneževski grobovi starijeg gvozdenog doba na centralnom Balkanu, Srpska Akademija Nauka i Umetnosti, Balkanološki institut, Beograd, 1984. 11. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjiga V, Sarajevo, 1987. 12. Sokolovska V., Etničkrite nositelji na trebeniškata nekropola, Skopje, 1997 <p>Dodatna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Čović, B., „Praistorijsko rudarstvo i metalurgija u Bosni i Hercegovini”. U: Godišnjak, XXII (2), Centar za balkanološka ispitivanja, Sarajevo, 1983. 2. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976. 3. Marić, Z., „Donja Dolina”, U: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s., XIX (1964). 4. Radimski, V., „Prehistorička sojenica kod Ripača blizu Bišća”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo, V (1893). 5. Stošić J. P. (Hrsg.), Antički Grci na tlu Hrvatske, Zagreb, 2010. 6. Vasić R., KulturnegrupestarijegvozdenogdobauJugoslaviji, Beograd 1973.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološka teorija				
Šifra/kod	FIL ARH 433	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 5; druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	II	Semestar	2.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	as. Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 2 druga studijska grupa – predavanja 1; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet analizira razvoj arheološke misli kroz historiju arheološke znanosti. Obuhvaćene su različite arheološke paradigme od vremena renesansnih antikvara, znanstvenika XIX stoljeća i Kulturkreis arheološke škole do pojave New Archaeology početkom druge polovine XX stoljeća koja se razvila u najnoviji postprocesualni diskurs.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente sa različitim teorijskim diskursima i problemima interpretacije u arheološkoj znanosti.				
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će steći razumijevanje osnovnih principa teorijske arheologije, što će biti osnova za primjenu vlastitih ideja u kontekstu istraživačkog rada. - Student će biti upoznat sa najutjecajnijim teorijskim arheolozima <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći primijeniti svoje znanje i razumijevanje unutar šireg konteksta teorijske arheologije - moći kritički procijeniti trenutni naučni rad u vezi teorijske arheologije i ponuditi alternativna rješenja za određene metodologije 				

	<p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći primijeniti znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, baviti se složenim problemima i formirati sud na temelju dobivenih informacija - Student će moći jasno prenositi svoje znanje drugima - imati vještine koje omogućavaju nastavak studija fokusiran na lični naučni razvoj
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod: definicije nauke i teorije
2.	Percepcije prošlosti u antičkom svijetu
3.	Srednji vijek
4.	Humanizam i renesansa
5.	Prosvjetiteljstvo
6.	Antikvarizam i romantizam
7.	Difuzionizam
8.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
9.	Kulturno-historijska arheologija
10.	Procesualna arheologija
11.	Pozitivizam i funkcionalizam
12.	Postprocesualna arheologija
13.	Arheologija u 21. stoljeću
14.	Usmeno prikazivanje rezultata naučnog rada. Odbrana rada. Odbrana teze. Kritiske primjedbe.
15.	Procjena naučnoistraživačkog rada: ocjena eseja, ocjena seminarskog ili diplomskog rada, ocjena teze.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (u učionici ili online)
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2.</td> <td>Izrada seminarskog rada na određenu temu</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">30</td> <td style="text-align: center;">30</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada seminarskog rada na određenu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	30	30	4.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada seminarskog rada na određenu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	30	30																						
4.	Završna provjera znanja	50	50																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p>																								

	<p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Diaz-Andreu, M., A World History of Nineteenth –Century Archaeology, Nationalism, Colonialism and the Past, Oxford, 2007. 2. Dyson, S. I., In Pursuit of Ancient Past, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries, New Haven & London, 2006. 3. Fahlander, F. (ed.), Oestigaard, T. (Ed.), Material Culture and Other Things, Post-disciplinary Studies in the 21st Century, Vällingby, 2004. 4. Geertz, C., The Interpretation of Cultures, New York, 1973. 5. Hodder, I., Hutson, Scott, Reading the Past, Current Approaches to Interpretation in Archaeology, Cambridge, 2003. 6. Hodder, I., Theory and Practice in Archaeology, London, 2005. 7. Klejn L. S., Arheološka tipologija, Ljubljana, 1988. 8. Roberts, B. W. (Ed.), Linden, M. V. (Ed.), Investigating Archaeological Cultures, Material Culture, Variability, and Transmission, Springer New York, Dordrecht, Heidelberg, London, 2011. 9. Shennan, S. (Ed.), Archaeological Approaches to Cultural Identity, London, 1994. 10. Trigger, B. G., A History of Archaeological Thought, Cambridge, 1989. <p>Dodatna i preporučena literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Insoll, T., (Ed.), The Archaeology of Identities, New York, 2007. 2. Jones, A., Archaeological Theory and Scientific Practice, Cambridge, 2002. 3. Jones, S., The Archaeology of Ethnicity, Constructing identities in the past and present, London, 1997. 4. Klejn L. S., Arheološka tipologija, Ljubljana, 1988. 5. Renfrew, C. (Ed.), Bahn, P. (Ed.), Archaeology, The Key Concepts, London and New York, 2005. 6. Renfrew, C. (Ed.), Scarre, C. (Ed.), Cognition and Material Culture: The Archaeology of Symbolic Storage, Cambridge, 1998. 7. Sklenar, K., Archaeology in Central Europe: the First 500 Years, New York, 1983. 8. Steward J. H., Teorija kulturne promene, metodologija višelinjske evolucije, Beograd, 1981.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum 2				
Šifra/kod	FIL ARH 433	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 4; druga studijska grupa ECTS 2
Ciklus studija	I	Semestar	2.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	as. Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 0; seminar 0; vježbe 2 druga studijska grupa – predavanja 0; seminar 0; vježbe 2				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao struke, s njenim sadržajem i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu, muzeju ili fakultetu, s tim da studenti sa svojim profesorima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima na lokalitetu prethistorijskog (brončano i željezno doba) sadržaja ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenih perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ih s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja.				
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovno znanje o arheološkim iskopavanjima i metodama arheološkog iskopavanja - znati osnove terenskog arheološkog rada - moći da prepozna u kojim situacijama je potrebno se konsultovati sa 				

	<p>predstavnicima drugih naučnih disciplina (geolozi, doktori, metalurzi, i sl.)</p> <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će znati osnove obrade materijala na terenu - Student će prepoznati arheološki materijal na terenu prilikom iskopavanja <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa - moći bilježiti arheološki materijal prilikom iskopavanja
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod: Osnove terenskog arheološkog istraživanja.
2.	Nastanak arheoloških nalazišta
3.	Razvoj tehnika iskopavanja
4.	Istraživanja koja prethode iskopavanju
5.	Proces iskopavanja - metode
6.	Proces iskopavanja – alat
7.	Iskopavanja sitnih i krhkih nalaza
8.	Provjera znanja studenata (u učionici ili online)
9.	Iskopavanja vodom natopljenih nalaza i grobova
10.	Zaštitna iskopavanja
11.	Prepoznavanje i bilježenje ostataka
12.	Arheološka dokumentacija - I
13.	Arheološka dokumentacija - II
14.	Arheološka fotografija
15.	Interpretacija podataka

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (u učionici ili online)

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 1261 1445 1469"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p>																				

	<p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Barker, Ph., Tehnike arheološkog iskopavanja, Katalozi i monografije 8, Split, 2000. 2. Greene, K., Archaeology, An Introduction, London, 2001. 3. Harris, E. C., Načela arheološke stratigrafije, Ljubljana, 1989. 4. Renfrew, C., Bahn, P., Archaeology (Theories, Methods and Practice), London, 2000. 5. Roskams, S., Excavation, Cambridge, 2001. 6. Srejović D., Arheološki leksikon, Beograd 1997 7. Arheološki leksikon BiH, Sarajevo 1988. <p>Dodatna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 3. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. 4. Orton, C., Sampling in Archaeology, Cambridge, 2001.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

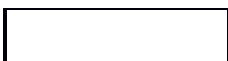
SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju 1				
Šifra/kod	FIL ARH 131	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	7 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>3</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>2</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet daje pregled općih saznanja o arheologiji kao naučnoj disciplini, o prvim počecima arheologije i njenom razvoju do njene uspostave kao znanstvene, a konačno i samostalne znanosti. Predmet daje pregled od najstarijih poznatih početaka ljudskog interesa za prošlost i prvih pokušaja njenog objašnjenja do početaka prosvjetiteljstva i prvih znanstvenih začetaka u arheološkoj metodologiji. Uspostavom znanstvenog pristupa započinje i razvoj arheološke metodologije, terenskih istraživanja, razvoja periodizacija i hronoloških sistema kroz XIX i XX stoljeće. Predmet također daje pregled utjecaja pomoćnih naučnih disciplina (paleontologije, geologije, paleoklimatologije, paleoetnologije, antropologije i sl.) te prirodnoznanstvenih metoda na razvoj arheološke znanosti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta da studenta upozna s glavnim procesima kulturnohistorijskog razvoja i razvoja ljudskog društva od prethistorije do srednjeg vijeka, da student pravilno shvati pojam arheologije kao nauke, čime se ona bavi, kojim metodama te kako je tekao historijski razvoj različitih metodoloških pristupa i kako su isti utjecali na formiranje moderne arheologije kao samostalne znanosti.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • moći opisati historijat arheologije kao nauke • nabrojati i opisati osnovne karakteristike arheoloških naučnih poddisciplina, kao i pomoćnih arheoloških naučnih disciplina • opisati različite metode i metodološke pristupe koji se koriste u arheologiji 				

glavne proce kulturnohistorijskog razvoja od prethistorije do danas

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Prva poimanja prošlosti u Mezopotamiji, Grčkoj, Rimu i Kini.
2.	Poimanje prošlosti tokom srednjega vijeka.
3.	Mjesto religije u srednjovjekovnom pogledu na prošlost i budućnost.
4.	Novi pogled na stari svijet. Dostignuća humanizma i renesanse i promjena poimanja prošlosti u Evropi.
5.	Pojava prosvjetiteljstva i antivarizma u Evropi, te prvih učenih društava, prije svega Diletanata.
6.	Grand Tour i njegova uloga u tadašnjem poimanju grčkog i rimskog nasljeđa.
7.	Doba romantizma i potrage za paganskom prošlosti Evropskih nacija.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Christian Jürgen Thomsen i troperiodni sistem
10.	Difuzionizam kao ideja u arheološkoj nauci
11.	Život, djelo i uticaj Heinricha Schliemanna na arheologiju
12.	Kulturno-historijski pristup u arheologiji.
13.	Prošlost u službi rase, Gustaf Kossinna i kulturni krugovi.
14.	Procesualna arheologija ili New Archaeology.
15.	Post-procesualna arheologija.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 898 1433 1361"><thead><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Izrada rada na zadanu temu</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>3.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr></tbody></table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada pisanog rada na zadanu temu: Pisanje rada o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Balme, J. (Ed.), Pateron, A. (Ed.), <i>Archaeology in Practice, A Student Guide to Archaeological Analyses</i>, Oxford, 2006. 2. Bradley R., <i>The Past in Prehistoric Societies</i>, Routledge, New York 2009. 3. Čović, B., <i>Od Butmira do Ilira</i>, Sarajevo, 1976. 4. Diaz-Andreu, M., <i>A World History of Nineteenth-Century Archaeology, Nationalism, Colonialism, and the Past</i>, Oxford, 2007. 5. Dyson, S. L., <i>In Pursuit of Ancient Pasts, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries</i>, New Haven & London, 2006. 6. Grin, K., <i>Uvod u arheologiju</i>, Beograd, 2003. 7. Sklenar, K., <i>Archaeology in Central Europe: the First 500 Years</i>, New York, 1983. 8. Težak-Gregl, T., <i>Uvod u prapovijesnu arheologiju</i>, Zagreb, 2011. <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Harris, E. C., <i>Principles of Archaeological Stratigraphy</i>, London, 1989. 2. Mumford, L., <i>Grad u historiji</i>, Zagreb, 1988. 3. Renfrew, C., Bahn, P., <i>Archaeology: theory, methods and practice</i>, London, 1991. 4. Suić, M., <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb, 1976.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Paleolit i mezolit				
Šifra/kod	FIL ARH 101	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	7 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 2 </u> ; seminar <u> 0 </u> ; vježbe <u> 3 </u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta sa osnovama geološke prošlosti zemlje sa posebnim osvrtom na paleoklimatske i paleogeografske promjene u kvartaru, pleistocensku floru i kvartarnu faunu. Predmet prezentira određene cjeline: prirodni okviri u kvartaru; evolucija čovjeka; prvi hominini; Australopitecini; rod Homo; mineralne sirovine i pojava materijalne kulture; tehnologija obrade kamenog i koštanog alata; osnovne karakteristike kamenog i koštanog alata; paleolitske kulture Evrope; značajna nalazišta; pojava zagrobnog kulta i umjetničko stvaralaštvo. Osim toga, student se upoznaje sa osnovnim obilježjima epohe mezolita, kao što je pojava mikrolitskog oruđa, mikrolitske kulture i njihova obilježja.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta s teorijama o nastanku čovjeka i o njegovom razvoju, upoznaje ga s geološko-klimatološkim prilikama koje su, uz biljni i životinjski svijet, diktirale razvoj života pračovjeka u doba paleolita i mezolita.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • povezati glacijale i interglacijale sa evolucijom ljudskog roda • moći navesti vrste Australopitecina, roda Homo i njihove karakteristike • moći opisati kameni i koštani alat, standardnu klasifikaciju i stukovne nazive, te terminologiju obrade kamenog i koštanog alata • znati glavne paleolitske kulture Evrope • biti upoznat sa prvim pojavama ideja o zagrobnom životu i umjetnosti i znati prepoznati mezolitski arheološki materijal 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Pregled historijskog razvoja prahistorijske arheologije s posebnim osvrtom na paleolit i mezolit.
2.	Geološka podjela Zemljine prošlosti. Glacijacije i interglacijacije u Evropi u posljednjem geološkom razdoblju Zemljine prošlosti.
3.	Teorije o nastanku čovjeka. Darwinova teorija evolucije. Prva otkrića.
4.	Australopitecini i rod Homo – nastanak, biološke karakteristike, podjele.
5.	Donji i srednji paleolit: osnovne karakteristike, geološke i hidroklimatske osobitosti.
6.	Musterijenska kultura, nositelji musterijenske kulture, rasprostiranje, najznačajniji lokaliteti, litička proizvodnja. Zagrobni kult nositelja musterijenske kulture.
7.	Šatelperonijenska i seletijenska kultura: nositelji, rasprostiranje, najznačajniji lokaliteti, litička proizvodnja, zagrobni kult.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Gornji paleolit: orinjasijenska, gravetijenska, solitrejenska i magdalenijenska kultura.
10.	Umjetnost gornjeg paleolita. Franko – kantabrijska pećinska umjetnost. Paleolitske Venere.
11.	Srednji i gornji paleolit panonske regije u BiH – lokaliteti, litička i koštana proizvodnja. Gornji paleolit jadranske regije u BiH.
12.	Mezolit: osnovne karakteristike, geološke i hidroklimatske osobitosti, hronologija, socio – kulturne promjene, tehnologija izrade mezolitskih sječiva.
13.	Najznačajnije mezolitske kulture u Evropi - rasprostiranje, najznačajniji lokaliteti, litička i koštana proizvodnja, duhovna kultura.
14.	Metode datiranja paleolitskih i mezolitskih artefakata na osnovu stratigrafije, tipologije, geoloških slojeva, proučavanja sedimenata na dnu okeana, analize polena.
15.	Apsolutne metode datiranja paleolitskih i mezolitskih artefakata.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi, u učionici • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="437 801 1434 1214"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100 %</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p>																				

	<p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Janković, I., Karavanić, I., Osvit čovječanstva. Početci našega biološkog i kulturnog razvoja. Zagreb, 2009. 2. Karavanić, I., Život neandertalaca, 2. promijenjeno izdanje. Zagreb, 2006. 3. Brodar, S., Paleolitik, u: Enciklopedija Jugoslavije, sv. 6. 4. Dimitrijević, S., Težak Gregal, T., Majnarić-Pandžić, N., Prapovijest, Zagreb, 1998. 5. Basler, Đ., Paleolitske kulture u jadranskoj regiji Jugoslavije, u: Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, XXXVIII, Sarajevo, 1983. 6. Natzmer, G. V., Prehistorijske kulture, Zagreb, 1966. 7. Powell, T. G. E., Umetnost praistorije, Beograd, 1970. 8. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjiga I, paleolit i mezolit, Sarajevo, 1979.
	<p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Augusta, J., Burijan, Z. Prehistorijski čovek, Beograd, 1966. 2. Batović, Š., Prvi paleolitski nalazi u sjevernoj Dalmaciji, u: Diadora, 3, Zadar, 1973. 3. Benac, A., Studije o kamenom i bakrenom dobu u sjeverozapadnom Balkanu, Sarajevo, 1964. 4. Hawkes, J., Preistorija, Historija čovječanstva, Zagreb, 1966. 5. Leroi, A., Gourhan, Religije prehistorije, Zagreb, 1968. 6. Malez, M. Paleolitik na području istočne obale Jadrana, u: Adriatica praehis. et antiqua, Zagreb, 1970. 7. Malez, M., Osnovne crte paleolitika i mezolitika u Hrvatskoj, Rad JAZU, Zagreb, 1979. 8. Radovčić, J., Dragutin Gorjanović – Kramberger i krapinski pračovjek, Zagreb, 1988. 9. Srejović, D., Lepenski vir, Beograd, 1969.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum 1				
Šifra/kod	FIL ARH 132	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4 (Druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 0 </u> ; seminar <u> 0 </u> ; vježbe: 2 x 2sata (2 h za svaku grupu) Druga studijska grupa: predavanja 0, seminar 0, vježbe 2.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao nauke i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu ili muzeju ili na fakultetu, s tim da studenti sa svojim nastavnicima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima prahistorijskih, antičkih ili srednjovjekovnih lokaliteta ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenih perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ih s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja na prahistorijskim nalazištima iz kamenog doba.				

Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • naučiti osnovne termine korištene u arheologiji kamenog doba • naučiti metodologiju rada na prahistorijskim lokalitetima • upoznati se sa prahistorijskim arheološkim materijalom • steći praktično iskustvo u arheologiji
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u predmet arheološki praktikum i upoznavanje studenata sa literaturom.
2.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na arheološke lokalitete.
3.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na alat potreban za terenska istraživanja
4.	
5.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na materijal kamenog doba.
6.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na materijal metalnog doba.
7.	Počeci arheoloških istraživanja u Evropi
8.	Počeci arheoloških istraživanja u Bosni i Hercegovini
9.	Polusemestralna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
10.	
11.	Arheološka iskopavanja paleolitskih lokaliteta u Evropi
12.	Arheološka iskopavanja paleolitskih lokaliteta u Bosni i Hercegovini
13.	Arheološka iskopavanja mezolitskih lokaliteta u Evropi
14.	Arheološka iskopavanja mezolitskih lokaliteta u Bosni i Hercegovini.
15.	Arheološka iskopavanja neolitskih lokaliteta u Evropi.
16.	Arheološka iskopavanja neolitskih lokaliteta u Bosni i Hercegovini.
17.	Praktični rad sa prahistorijskim arheološkim materijalom.
18.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
19.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
20.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje nastave će biti realizovano u učionicama u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Studentima će biti omogućen pristup prahistorijskom arheološkom materijalu. • U slučaju arheoloških iskopavanja, studentima će biti omogućena praktična primjena znanja na terenu. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 768 1430 1294"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Polusestrialni ispit</td> <td>40</td> <td>40 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusestrialnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusestrialni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	2.	Polusestrialni ispit	40	40 %	3.	Završni ispit	50	50 %	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																		
2.	Polusestrialni ispit	40	40 %																		
3.	Završni ispit	50	50 %																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100</p>																				

	<p>bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Arheološki leksikon BiH, Sarajevo 1988. 2. Srejović D., Arheološki leksikon, Beograd 1997. 3. Barker, P., Tehnike arheološkog iskopavanja, Katalozi i monografije 8, Split, 2000. 4. Greene, K., Archaeology, An Introduction, London, 2001. 5. Harris, E. C., Načela arheološke stratigrafije, Ljubljana, 1989. 6. Renfrew, C., Bahn, P., Archaeology (Theories, Methods and Practice), London, 2000.
	<p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 3. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. 4. Orton, C., Sampling in Archaeology, Cambridge, 2001. 5. Roskams, S., Excavation, Cambridge, 2001 6. Rajkovača, T., Appleby, J., Kratki priručnik za arheološka iskopavanja
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Neolit i eneolit Bosne i Hercegovine i okruženja				
Šifra/kod	FIL ARH 225	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6 Druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	I	Semestar	3.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 1 druga studijska grupa predavanja 2, seminar 0, vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji od predavanja koja obuhvaćaju lokalitete neolitičkih i eneolitičkih kultura na području Bosne i Hercegovine, a koji su u korespondenciji sa lokalitetima izvan teritorija Bosne i Hercegovine. Riječ je o lokalitetima koji su u različitoj mjeri utjecali na razvoj neolitičkih i eneolitičkih lokaliteta na bosanskohercegovačkom prostoru i kao takve potrebno je da ih student bolje upozna.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznati studenta s najvažnijim neolitičkim i eneolitičkim lokalitetima na prostoru Bosne i Hercegovine kako bi se pravilno shvatio proces života na bosanskohercegovačkom prostoru u razdoblju neolita i eneolita.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti osnovne pojave u neolitu i eneolitu Bosne i Hercegovine • znati navesti nabitnije neolitske i eneolitske kulture sa područja Bosne i Hercegovine, te njima istovremene pojave u susjednim zemljama • znati prepoznati i razlikovati neolitski od eneolitskog arheološkog materijala pronađenom na području Bosne i Hercegovine 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Opće klimatološke, geološke i kulturne prilike na prostoru BiH u ranom neolitu
2.	Starčevačka kultura: prostor rasprostiranja, keramička i litička proizvodnja, ekonomske i religijske prilike. Impresso kultura: prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa jadranskim primorjem
3.	Starčevo – impresso kultura, prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama.
4.	Srednji neolit Bosne: kakanjska kultura - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama.
5.	Istočnobosanska varijanta vinčanske kulture; prostor rasprostiranja, keramička i litička proizvodnja, ekonomske i religijske prilike.
6.	Srednji i kasni neolit Hercegovine
7.	Prodor danilske kulture u Hercegovinu i njen odnos sa kulturama u Bosni.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Kasni neolit Bosne – opće značajke
10.	Sopotska kultura u Bosni s posebnim osvrtom na lokalitete Donja Mahala i Donji Klakar
11.	Butmirska kultura - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama
12.	Keramička i litička proizvodnja butmirske kulture. Ekonomske i religijske prilike butmirske kulture.
13.	Umjetnost istočnobosanske varijante vinčanske kulture i butmirske kulture s posebnim osvrtom na idoloplastiku.
14.	Hvarsko – lisičićka kultura u Hercegovini - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama, jadranskim primorjem i kulturama sa prostora centralne Bosne
15.	Opće klimatološke, geološke i kulturne prilike na prostoru BiH na prijelazu iz neolitika u eneolitik

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																								
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 1081 1428 1547"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Izrada rada na zadanu temu</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada rada na zadanu temu: Pisanje rada o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						

	<p>sedmice nastavnog procesa</p> <ul style="list-style-type: none"> Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> Benac, A., Završna istraživanja u pećini Hrustovači, Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo, 1948. Benac, A., Neolitsko naselje u Lisičićima kod Konjica, Sarajevo, 1958. Benac, A., Studije o kamenom i bakarnom dobu u sjeverozapadnom Balkanu, Sarajevo, 1964. Benac, A., Obre II – neolitsko naselje butmirske kulture na Gornjem polju, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s., XXVI, Sarajevo, 1971. Benac, A., Obre I – neolitsko naselje starčevačko-impreso i kakanjske kulture na Raskršću, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n. s., XXVII-XXVIII, Sarajevo, 1973. Čović, B., Od Butmira do Ilira (poglavlja o neolitiku i eneolitiku), Sarajevo, 1976. Čović, B., Velika gradina u Varvari, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s. XXXII, Sarajevo, 1978. Grupa autora: Kulturna istorija Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1986. Marijanović, B., Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Mostar, 2003. Praistorija jugoslavenskih zemalja, II i III. Sarajevo, 1979. (tu je navedena sva potrebna literatura) Grupa autora, Okolište 1 – Untersuchungen einer spätneolithischen Siedlungskammer in Zentralbosnien, Neolithikum und Chalkolithikum in Zentralbosnien 1, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 228 (Bonn 2013) Robert Hofmann, Okolište 2 – Spätneolithische Keramik und Siedlungsentwicklung in Zentralbosnien, Neolithikum und Chalkolithikum in Zentralbosnien 2, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 243 (Bonn 2013) <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> Batović, Š., Stariji neolit u Dalmaciji, Zadar, 1966 Marković, Č., Neolit Crne Gore, Beograd, 1985. Novak, G., Grapčeva spilja, Zagreb, 1955. Marijanović, B., Ravlića pećina, Mostar 2012.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metalno doba Bosne i Hercegovine i okruženja 1				
Šifra/kod	FIL ARH 226	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6 Druga studijska grupa ECTS 4
Ciklus studija	I	Semestar	3.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta Metalno doba				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 2 druga studijska grupa predavanja 2, seminar 0, vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Periodu bronzanog doba jugoistočne Evrope pripada i bosanskohercegovački prostor, pa kao takav ne može se izdvojeno proučavati. Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje ovog dijela Evrope, a onda kao rudno bogata zemlja, igrala je značajnu ulogu u razvoju metalnodobnih kultura Balkanskog prostora. S obzirom na pravce utjecaja koji su dolazili na bosanskohercegovački prostor, poseban značaj imaju kulture s područja Podunavlja, s jedne strane, i Mediterana, s druge strane. Upoznati studente sa periodizacijom bronzanog doba jugoistočne Evrope, ostacima materijalne kulture II milenija p.n.e., genezom kultura bronzanog doba od završetka eneolita do početka željeznog doba nakon turbulencija krajem prvog milenija p.n.e.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente s najvažnijim bronzanodobnim kulturama zemalja jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana koje su s onima koje su se razvijale na prostoru današnje Bosne i Hercegovine činile jedinstveno kulturno područje. Početak bronzanog doba i različite teorije o porijeklu bronzanodobnih populacija zapadnog Balkana (teorije o prapostojbini, porijeklo, jezik, značenje). Razvoj kultura bronzanog doba, metalurgija i upotreba metala, drugi vidovi ostataka materijalne kulture zajednica bronzanog doba na zapadnom Balkanu te njihova duhovna kultura i sepulkralni kultovi. Kontakti sa podunavskim, egejskim i italjskim područjem.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama bronzanog doba na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana • znati opisati različite teorije porijekla bronzanodobnih populacija zapadnog Balkana • znati osnovni tok razvoja metalurgije bronzanog doba na zapadnom Balkanu • moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture na području zapadnog Balkana 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Najvažnije brončanodobne kulture jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana.
2.	Različite teorije o porijeklu brončanodobnih populacija zapadnog Balkana.
3.	Kulturne promjene u brončanom dobu Evrope.
4.	Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje ovog dijela Evrope i njena uloga u oblikovanju brončanog doba Balkanskog prostora.
5.	Kontakti s podunavskim, egejskim i italjskim područjem.
6.	Ostaci materijalne kulture nakon drugog milenija p. n. e.
7.	Geneza kultura brončanog doba od završetka eneolita do početka željeznog doba nakon turbulencija krajem prvog milenija p. n. e.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Ostaci materijalne kulture zajednica brončanog doba na zapadnom Balkanu; duhovna kultura i sepulkralni kultovi.
10.	Cetinska kulturna grupa.
11.	Posuška kulturna grupa.
12.	Glasinačka kulturna grupa ranog i srednjeg brončanog doba.
13.	Glasinačka kulturna grupa kasnog brončanog doba.
14.	Fenomen ostava kasnog brončanog doba Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja.
15.	Kontakti Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja u brončanom dobu.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 801 1428 1451"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Izrada rada na zadanu temu</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> </td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada rada na zadanu temu: Pisanje rada o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%	<p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p>			
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																										
2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10																										
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																										
4.	Završna provjera znanja	40	40																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										
<p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p>																													

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Garašanin, M., Praistorija Srbije, Tom I, Beograd, 1973. 2. Govedarica, B., Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana, Djela ANUBiH LVIII, CBI, Sarajevo, 1989. 3. Mirić M. (Hrsg.) Povijest umjetnosti u Hrvatskoj, Prapovijest, Zagreb, 1998. 4. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjige III, IV, Sarajevo, 1979. 5. Saveljić-Bulatović L. i Lutovac P., Zlatno doba Crne Gore, Podgorica, 2003. 6. Stošić J. P. (ed.), Simbol Boga i kralja, Prvi europski vladari, Zagreb, 2006. 7. Vinski-Gasparini K., Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj, Zadar, 1973. <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Benac, A. „Prediliri, Protoiliri, Prailiri”, u: Balcanica, VIII, Beograd, 1977. 2. Benac, A., Čović, B., Glasinac, I, II, Sarajevo 1956, 1957. 3. Benac, A., Praistorijski tumuli na Kupreškom polju, Sarajevo, 1986. 4. Čović, B. (Ed.), Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988. 5. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976. 6. Durman, A., „Metalurgija vučedolskog kulturnog kompleksa”, u: Opuscula archaeologica, 8, Zagreb, 1983. 7. Jovanović, B., Metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Beograd, 1971.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Kulturne odlike neolita i eneolita				
Šifra/kod	FIL ARH 401	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 5 Druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	II	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 0; vježbe 2 druga studijska grupa predavanja 2, seminar 0, vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Problem prijelaza skupina lovaca i sakupljača na neolitičke poljodjelske i stočarske zajednice. Studenti se upoznaju s različitim pristupima ovome problemu i teorijama proizišlih iz njih kao što su primjerice Childeov koncept neolitičke revolucije, evolucijski model, kulturni difuzionizam itd.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente sa kulturnim odlikama neolitičkih i eneolitičkih kultura Evrope i zapadnog Balkana.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti kulturne odlike u neolitu i eneolitu Bosne i Hercegovine • znati prepoznati nabitnije teoretske pristupe pri proučavanju neolitskih i eneolitskih kultura sa područja Bosne i Hercegovine, te njima istovremenih pojava u susjednim zemljama • znati na naučno zadovoljavajući način primjeniti različite metode i teoretske pristupe pri proučavanju neolitskih i eneolitskih zajednica sa područja Bosne i Hercegovine, te njima istovremenih pojava u susjednim zemljama 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanja studenata s tematikom i literaturom.
2.	Opće značajke neolita; periodizacija i hronologija. Modeli neolitizacije. Childeov model neolitske revolucije.
3.	Difuzioni i autohtoni modeli širenja neolitskog načina života
4.	Pojava zemljoradnje i stočarstva, te posljedice istih na promjenu načina života mezolitskih populacija.
5.	Pojava novog medija za prenos ideja: keramika i drugi oblici ekspresije
6.	Pojava različitih kultova i antropomorfnih figurina tokom neolita
7.	Različite manifestacije sepulkralnih kultova tokom neolita
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Okresani i glačani alat tokom neolita i eneolita.
10.	Posljedice pojave prvih naselja na zajednice sa područja jugoistoka Evrope.
11.	Eneolit, halkolitik, eneolit ili bakarno doba
12.	Metalurgija bakarnog doba.
13.	Mehanizmi širenja znanja o metalurgiji bakra i njihova sličnost sa modelima širenja neolita.
14.	Promjene u duhovnoj kulturi tokom eneolita
15.	Različite manifestacije sepulkralnih kultova tokom eneolita
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 880 1428 1279"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusestrialnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusestrialni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p>																				

	<p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bailey W. D. Balkan Prehistory. Exclusion, Incorporation and Identity, Routledge, London&New York, 2000. 2. Childe V. G. The Dawn of European Civilization, The Labour Publishing Company, London, 1925. 3. Govedarica, B., Gdje i kad je postojalo bakarno doba, Godišnjak ANUBIH knj. 40, CBI knj. 40, Sarajevo 2011 4. Anthony, D. W. (Ed.) The lost World of Old Europe. The Danube Valey 5000-3500 BC. Oxford 2010. 5. Kienlin, T.L., Tradition and Inovation in Copper Metallurgy, PPS 74, 2008, 79-107. 6. Jovanović, B., Metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Beograd, 1971. 7. Kertesz, R., Makkay, J. (ed.), From the Mesolithic to the Neolithic. Proceedings of the International Archaeological Conference held in the Damjanich Museum of Szolnok, September 22-27, 1996. Archaeolingua. Budapest 2001. 8. Milles, A. & Williams, D. & Gardner, N. The beginning of agriculture. BAR Intr. Series 496, London 1984. 9. Perles C. & Montheil G. (Illustrator), The Early Neolithic in Greece: The First Farming Communities in Europe, Cambridge University Press, 2001
	<p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Garašanin, M., Praistorija Srbije, I, II, Beograd, 1973. 2. Komšo, D., Mezolitik u Hrvatskoj. Opuscula archaeologica 30, Zagreb 2006. 3. Korošec, J., Neolitska naseobina u Danilu Bitinju, Zagreb, 1958. 4. Marijanović, B., Ravliča pećina (Peć i Mlini), u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s. XXXV-XXXVI (1980/81). 5. Srejović, D. Lepenski Vir, Nova praistorijska kultura u Podunavlju, Beograd, 1969..
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Brončano i željezno doba na području Bosne i Hercegovina				
Šifra/kod	FIL ARH 425	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 6 Druga studijska grupa ECTS 3
Ciklus studija	II	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Jesenko Hadžihasanović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar 1; vježbe 2 druga studijska grupa predavanja 2, seminar 0, vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet obrađuje početak razvoja metalurgije, metalurške procese, arheološke kulture brončanog i željeznog doba i njihove kulturne manifestacije. Pojedinačno se obrađuju i detaljno analiziraju materijalni ostaci i značajni lokaliteti metalnodobnih kultura na prostoru Bosne i Hercegovine. Definiraju se različiti aspekti promatranja arheoloških kultura ovog perioda u lokalnom i regionalnom kontekstu. Fokus analize brončanodobnih kultura je usmjeren na početke metalurgije i formiranje prethistorijskih zajednica koje tokom željeznog doba postaju prepoznatljive u historijskom smislu. Fokus analize željeznodobnih kultura je usmjeren na šire kulturne i regionalne odnose kao i pojavu prepoznatljive socijalne stratifikacije vidljive u materijalnoj kulturi kroz regionalne kontakte u vidu importiranog materijala, kao i kroz pojavu prepoznatljivih kneževskih ukopa ovog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Student obrađuje materijalnu kulturu brončanog i željeznog doba Bosne i Hercegovine te bližeg okruženja. Detaljno obrađivanje arheoloških kultura na prostoru današnje Bosne i Hercegovine i ostataka njihove materijalne culture				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama brončanog i željeznog doba na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana • znati osnovni tok razvoja metalurgije brončanog i željeznog doba na zapadnom Balkanu • moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture na području zapadnog Balkana • znati opisati procese koji su prethodili formiranju i razvoju brončanodobnih zajednica, te njihovom kasnijem prerastanju u zajednice prepoznatljive iz historijskih vrela • znati prepoznati uzroke i posljedice socijalne stratifikacije i pojavu importiranog materijala u zajednicama koje su obitavale na geografskom prostoru Bosne i Hercegovine tokom željeznog doba 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanja studenata s tematikom i literaturom.
2.	Upoznavanje sa prahistorijskom geografijom jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana, te kulturnih prilika pred početak brončanog doba.
3.	Nastanak i razvoj metalurgije bronce na području Bosne i Hercegovine.
4.	Društvena stratifikacija zajednica sa područja Bosne i Hercegovine kao posljedica otkrića i upotrebe bronce
5.	Geneza arheoloških kultura brončanog doba na području Bosne i Hercegovine od završetka eneolita do početka željeznog doba
6.	Ostataci materijalne kulture zajednica brončanog doba na području Bosne i Hercegovine; duhovna kultura i sepulkralni kultovi
7.	Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje zapadnog Balkana i njena uloga u oblikovanju brončanog doba Balkanskog prostora.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Upoznavanje sa prahistorijskom jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana, te kulturnih prilika pred početak željeznog doba.
10.	Nastanak i razvoj metalurgije željeza na području Bosne i Hercegovine.
11.	Odnosi željeznodobnih kultura sa područja Bosne i Heregovine sa istovremenim kulturama okolnih zemalja
12.	Grčki i italski import evidentiran na području Bosne i Hercegovine
13.	Kneževski grobovi željeznog doba na području Bosne i Hercegovine
14.	Geneza arheoloških kultura željeznog doba na području Bosne i Hercegovine od završetka brončanog doba pa do pada područja Bosne i Hercegovine pod upravu Rimskog carstva
15.	Ostataci materijalne kulture zajednica željeznog doba na području Bosne i Hercegovine; duhovna kultura i sepulkralni kultovi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																								
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 770 1428 1234"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Izrada rada na zadanu temu</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada rada na zadanu temu: Pisanje rada o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena i usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena i usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada rada na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						

<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
<p>Literatura</p>	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Benac, A., „O etničkim zajednicama starijeg željeznog doba u Jugoslaviji”, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja, V, Sarajevo, 1979. 2. Benac, A., „O identifikaciji ilirskog etnosa”, u: Godišnjak, Centar za balkanološka ispitivanja, 11/9, Sarajevo, 1973. 3. Benac, A., „O učešću Ilira u egejskoj seobi”, u: Arheološki radovi i rasprave, IV-V, Zagreb, 1967. 4. Benac, A., „Prediliri, Protoiliri, Prailiri – neki novi aspekti”, u: Balcanica, VIII, Beograd, 1977. 5. Čače, S., „Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika”, u: Radovi, Filozofski fakultet, 18, Zadar, 1979. 6. Čović, B., „O izvorima za istoriju Autarijata”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, V/3, Sarajevo, 1967. 7. Garašanin, D., „Razmišljanja o ilirskoj etničkoj interpretaciji nalaza iz gvođenog doba”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/11, Sarajevo, 1976. 8. Katičić, R., „Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija”, u: Posebna izdanja, Centar za balkanološka ispitivanja, IV/1, Sarajevo, 1964. 9. Katičić, R., <i>Illyricum mythologicum</i>. Zagreb, 1995. 10. Marić, Z., „Donja Dolina i problem etničke pripadnosti predrimskog stanovništva sjeverne Bosne”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, (A) XIX, Sarajevo, 1964. 11. Stošić J. P. (Hrsg.). <i>Antički Grci na tlu Hrvatske</i>. Zagreb, 2010. 12. Suić, M., „Illyrii proprie dicti”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/15, Sarajevo, 1976. <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kirigin, B., <i>Faros, Parska naseobina. Prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji</i>, Split, 2004. 2. Palavestra, A., <i>Kneževski grobovi starijeg gvođenog doba na centralnom Balkanu</i>, Beograd, 1984. 3. Papazoglu, F., „O teritoriji ilirskog plemena Ardijejaca”, u: Zbornik, Filozofski fakultet, 7/1, Beograd, 1963. 4. Papazoglu, F., „Poreklo i razvoj ilirske države”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, V/3, Sarajevo, 1967. 5. Stošić J. P. (Hrsg.), <i>Antički Grci na tlu Hrvatske</i>. Zagreb, 2010.
<p>Napomene</p>	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Litičke industrije starijeg kamenog doba				
Šifra/kod	FIL ARH 470	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	ECTS 5 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja __1__ ; seminar __0__ ; vježbe __1__ Druga studijska grupa: predavanja: 1 , seminar: 0, vježbe: 1 .				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet produbljuje znanje studenata stečeno na prvom ciklusu studija o materijalnim kulturama starijeg kamenog doba. Upoznaje studente sa najznačajnijim litičkim industrijama tokom starijeg kamenog doba u Evropi i na području Bosne i Hercegovine, tipološko-tehnološkim karakteristikama materijala, načinima obrade , terminologijom i značajnim lokalitetima na kojima je materijal pronađen.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je predstaviti hronološki litičke industrije starijeg kamenog doba i upoznati studente sa tehnikama dobivanja i obrade materijala.				
Ishodi učenja	Student će: <ul style="list-style-type: none"> • poznavati značajne litičke industrije zastupljene tokom starijeg kamenog doba u Evropi • razumjeti proizvodne postupke dobivanja i obrade kamenodobnog materijala • pravilno koristiti terminologiju starijeg kamenog doba 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Predstavljanje osnovnih karakteristika litičkih industrija starijeg kamenog doba.
2.	
3.	Sirovine, lanac operacija i rekonstrukcije lomljenja.
4.	
5.	Proizvodni postupci i oldovan
6.	
7.	Ašelejen
8.	
9.	Klaktonijen
10.	
11.	Tipični musterijen i šarentijen
12.	
13.	Zupčasti musterijen i musterijen s ašelejenskom tradicijom
14.	
15.	Polusemestralna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
16.	
17.	Prijelazne litičke industrije iz srednjeg u gornji paleolit
18.	
19.	Orinjasijen
20.	
21.	Solitrejen
22.	
23.	Gravetijen
24.	
25.	Epigravetijen
26.	
27.	Magdalenijen
28.	
29.	Kasni gornji paleolit
30.	
31.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
32.	
33.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
34.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="435 801 1434 1214"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100 %</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p>																				

	<p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Janković, I., Karavanić, I., Osvit čovječanstva. Početci našega biološkog i kulturnog razvoja. Zagreb, 2009 2. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjiga I, paleolit i mezolit, Sarajevo, 1979. 3. Karavanić, I., Život neandertalaca, 2. promijenjeno izdanje. Zagreb, 2006. 4. Andre Debenath, Harold L. Dibble-Handbook of Paleolithic Typology, Lower and Middle Paleolithic of Europe (1993). 5. Basler, Đ., Paleolitske kulture u jadranskoj regiji Jugoslavije, u: Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, XXXVIII, 6. Batović, Š., Prvi paleolitski nalazi u sjevernoj Dalmaciji, u: Diadora, 3, Zadar, 1973. 7. Malez, M. Paleolitik na području istočne obale Jadrana, u: Adriatica praehis. et antiqua, Zagreb, 1970. 8. D. de Soneville-Bordes, J.Perrot, Lexique du Paléolithique supérieur, Bulletin de la Société préhistorique française Année 1954, 51-7 pp. 327-335.. 9. F.Bordes, Notules de typologie paléolithique [III : Pointes moustériennes, racloirs convergents et déjetés, limace], Bulletin de la Société préhistorique française Année 1954, 51-7 pp. 336-339. 10. D. de Soneville-Bordes, J.Perrot, Lexique typologique du Paléolithique supérieur, Outillage lithique, III - Outils composites – Perçoirs, Bulletin de la Société préhistorique française, Année 1955, 52-1-2, pp. 76-79. 11. F.Bordes, Observations sur la note de M. H. Kelley sur la technique de taille ‘‘Levalloisienne’’, Bulletin de la Société préhistorique française, Année 1955, 52-1-2 pp. 113-114. 12. D. de Soneville-Bordes, J.Perrot, Lexique typologique du Paléolithique supérieur, Bulletin de la Société préhistorique française, Année 1956, 53-7-8, pp. 408-412. 13. D. de Soneville-Bordes, J.Perrot, Lexique typologique du Paléolithique supérieur, Bulletin de la Société préhistorique française, Année 1956, 53-9, pp. 547-559. <p>I. Karavanić, N. Vukosavljević, R. Šošić Klindžić, T. Težak-Gregl, J. Halamić, T. Bošnjak Botica, B. Nahod, Pojmovnik kamneoga doba, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski Fakultet, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2015.</p> <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ashton, N., McNabb, J., Irving, B., Lewis, S., Parfitt, S., Contemporaneity of Clactonian and Acheulian flint industries at Barnham, Suffolk, Antiquity, Vol. 68, Issue 260, 1994, Cambridge. 2. Blaser, F., Videka-Blaser, R., Karavanić, I., Tipologija i tehnologija sva suprotna ili usporedna metodološka pristupa, Opvscvla archaeologica, Vol.23-24 No.1, 2000. 3. Perhoč, Z., Sources of Chert for Prehistoric Lithic Industries in Middle Dalmatia, Archeometriai Műhely, 2009/3. 4. Carbonell, E., Barsky, D., de Castro, J. M. B., Ramos, R. S., Archaic lithic industries: structural homogeneity, Journal of Historical Archaeology & Anthropological Sciences, Vol. 3, Issue 2, 2018. 5. Karavanić, I., Šokec, T., Srednjopaleolitički udarači ili pritiskači? Usporedba eksperimentalnoga i arheološkog materijala iz Hrvatske, Pril. Inst. arheol. Zagrebu, 20/2003, 5-14. 6. Karavanić, I., Janković, I., Srednji i gornji paleolitik u Hrvatskoj, Opusc. archaeol. 30, 21-54, 2006.

	<ol style="list-style-type: none"> 7. Basler, Đ., Paleolitski nalaz na Usori, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. VIII, 1953, 215-223. 8. Basler, Đ, Paleolitski nalaz na Crkvini u Makljenovcu, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv.XII, 1957, 93. 9. Brodar, M., Crvena Stijena 1958. i 1959. Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XVII, 1962, 15 – 20. 10. Đuro Basler, Paleolitsko nalazište Visoko Brdo u Ljupljanici, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XVII, 1962, 5 – 13. 11. Basler, Đ, Brunnacker, K., Malez, M., Crvena Stijena, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XXII-XXIII, 1966-1967, 5-6. 12. Basler, Đ., Arheološki nalazi u Crvenoj Stijeni stratumi XII-XXXI, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XXII-XXIII, 1966-1967, 7-30. 13. Basler, Đ., Paleolitsko prebivalište Badanj kod Stoca, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XXIX, 1976, 5-18. 14. Whallon, R., The paleolithic site of Badanj: recent excavations and results of analysis, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XLIV, 1989, 7-20. 15. Kujundžić-Vejzagić, Z., Pećina Pod lipom – paleolitsko stanište na glasinačkoj visoravni, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XLVIII - XLIX, 1996-2000., 33-89. 16. Kujundžić-Vejzagić, Z., Ružina pećina – paleolitska stanica kod Gacka, Glasnik Zemaljskog muzeja, N.S. Arheologija, sv. XLVI, 1991, 7-52.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historiju, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metodologija naučnih istraživanja				
Šifra/kod	FIL ARH 534	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 4 Druga studijska grupa ECTS 2
Ciklus studija	II	Semestar	3.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2 seminar 0 vježbe 1 druga studijska grupa predavanja 2; seminar 0; vježbe 0				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	U toku ovog kolegija studenti će se upoznati sa razvojem historijske i arheološke metodologije naučnog istraživanja, istraživačkim postupkom i osnovnim principima naučnog rada.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni je zadatak ovoga kolegija je sistematizacija znanja i upoznavanje studenata s razvojem historijske i arheološke misli kako bi oni mogli pratiti i kritički promatrati rezultate do kojih su historija i arheologija došle u svom hodu ka samostalnoj naučnoj disciplini. Upoznavanje studenata s razvojem historijske i arheološke metode kroz historiju, sa stupnjevima istraživačkog postupka, odnosno o zanatu historičara i arheologa i općim principima naučnog rada.				
Ishodi učenja	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student će steći razumijevanje osnovnih principa metodologije naučnog istraživanja, što će biti osnova za primjenu vlastitih ideja u kontekstu istraživačkog rada. • Student će biti upoznat sa najvažnijim metodološkim pristupima tokom naučnog istraživanja <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student će moći primijeniti svoje znanje i razumijevanje tokom pisanja naučnog rada • moći kritički procijeniti trenutni naučni rad po pitanju metodologije naučnih istraživanja <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student će moći primijeniti znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, baviti se 				

- složenim problemima i formirati sud na temelju dobivenih informacija
- Student će moći jasno prenositi svoje znanje drugima i imati vještine koje omogućavaju nastavak studija fokusiran na lični naučni razvoj

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod: osnovna svojstva naučnoistraživačkog rada i metoda; najčešće korišćene metode u društvenim naukama i religijskim studijama.
2.	Istraživanje i teorija: naučne činjenice i naučna teorija.
3.	Faze istraživačkog procesa: izbor teme, izrada plana, definiranje hipoteze, sakupljanje podataka, analiza i raspored građe, pisanje istraživačkog izvještaja.
4.	Ustaljeni dijelovi naučnog članka (ili radnje): naslov, (predgovor), uvod, razrada, zaključak, (bibliografija), sažetak, (indeks), (dodatak), (sadržaj).
5.	Kompozicija različitih pisanih sastava: pisanje stručnih, preglednih i naučnih radova; esej, seminarski i diplomski rad; pisanje teze (magistarske i doktorske).
6.	Dokumentarna podloga rukopisa: citati i podnožne napomene. Ilustracije.
7.	Sastavljanje radne bibliografije: za pisanje članka; za pisanje knjige. Priprema konačne bibliografije.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata (online ili u učionici)
9.	Prikupljanje građe. Organizacija i raspored prikupljene građe. Struktura rada: odjeljci, pododjeljci, paragrafi. Označavanje planom predviđenih dijelova rada.
10.	Redigiranje završne verzije rukopisa
11.	Lektura i korektura rukopisa. Pravopisna i gramatička korektnost rukopisa
12.	Odlike naučnog stila. Poželjne stilske odlike naučnog rada.
13.	Forma rada: tehnička obrada i korigiranje rukopisa.
14.	Usmeno prikazivanje rezultata naučnog rada. Odbrana rada. Odbrana teze. Kritičke primjedbe.
15.	Procjena naučnoistraživačkog rada: ocjena eseja, ocjena seminarskog ili diplomskog rada, ocjena teze.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (online ili u učionici)
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 869 1428 1265"><thead><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr></tbody></table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100</p>																				

	<p>bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bietti Sestieri, A. M., Protostoria, Teoria e pratica, Roma, 1996. 2. Daniel, G., A Hundered and Fifty Years of Archaeology, London, 1978. 3. Hodder, I., Reading the Past: Current Approaches to Interpretation in Archaeology, Cambridge, 1986. 4. Klejn, L. S., „Panorama teoretske arheologije”, u: Arheo, 1, 2, Ljubljana, 1981. 5. Trigger, G. B., A History of Archaeological Thought, Cambridge, 1989. 6. Šamić, M., Kako nastaje naučno djelo, Svjetlost Sarajevo, 2003.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju Bliskog istoka i Starog Egipta				
Šifra/kod	FIL ARH 351	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	4 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 2)
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr. Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>1</u> ; seminar <u>0</u> ; vježbe <u>1</u> Druga studijska grupa: predavanja 1, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet daje opći pregled arheologije na područjima Mezopotamije, starog Egipta, Anatolije, Levanta i Magreba. Kroz nastavu će se pratiti razvoj društva navedenog područja kroz arheološke ostatke od otkrića pisma i metala, pojave prvih gradova država, njihovog uspona i padova, sve do početka helenističkog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je da studenta upozna s glavnim pojavama i problematikom arheologije Bliskog Istoka tokom brončanog i željeznog doba, odnosno od osvita civilizacije sve do početka helenističkog perioda na područjima Mezopotamije, starog Egipta, Anatolije, Levanta i Magreba.				
Ishodi učenja	<p>Znanje: Student će usvojiti teoretsko i činjenično znanje o arheologiji Bliskog Istoka, te će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu.</p> <p>Vještine: Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za stjecanja novih znanja o problematici arheologije Bliskog Istoka</p> <p>Kompetencije: Student će primjeniti znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa Student će moći nabrojati i opisati osnovne karakteristike arheoloških lokaliteta područja Bliskog istoka i njihovih civilizacija.</p>				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Arhitektura Mezopotamije.
2.	Religija Mezopotamije.
3.	Poljoprivreda Mezopotamije.
4.	Arhitektura Starog Egipta.
5.	Poljoprivreda Egipta.
6.	Religija Starog Egipta.
7.	Sahranjivanje u Starom Egiptu.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Metalurgija Bliskog Istoka.
10.	Hetiti/Hatuša.
11.	Asirci.
12.	Širenje i uticaj Feničana u Sredozemnom moru
13.	Arhitektura Perzije
14.	Religija Perzije
15.	Perzija pred početak helenističkog perioda
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti održavana online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 837 1431 1240"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p>																				

	<p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vidosava Nedomački, Arheologija Bliskog Istoka, Naučna knjiga, Beograd, 1979. 2. Jean Bottéro, Mesopotamia: Writing, Reasoning and the Gods, University of Chicago Press, Chicago, 1995. 3. Jean Bottéro, Religion in Ancient Mesopotamia, University of Chicago Press, Chicago, 2004. 4. Barry J. Kemp, Ancient Egypt: Anatomy of Civilisation, Routledge, Abingdon, 2007. 5. Toby Wilkinson, The rise and Fall of Ancient Egypt, A&C Black, London, 2011. 6. Béatrice André-Salvini, Forgotten Empire: The World of Ancient Persia, University of California Press, Berkeley, 2005. <p>Dodatna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jean Bottéro, André Finet, Bertrand Lafont, Georges Roux, Everyday Life of Ancient Mesopotamia, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2001. 2. Ana Ruiz, The Spirit of Ancient Egypt, Algora Publishing, 2001. 3. Josef Wischofer, Ancient Persia, I.B. Tauris, London, 2001.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za historiju umjetnosti				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Umjetnost prehistorije i antike				
Šifra/kod	FIL HUM 114	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	6 ECTS
Ciklus studija	1.	Semestar	I	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvođenja nastave	bosanski, hrvatski, srpski, engleski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: + 387 33 253 222	Termin konsultacija	prema rasporedu	
Saradnik	Ime i prezime	Andrea Mekić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 131 E-mail: andrea.mekic@ff.unsa.ba Telefon: + 387 33 253 250	Termin konsultacija	prema rasporedu	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja: 1 seminar: 1		vježbe: 1		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Na predavanjima o umjetnosti antike student se upoznaje s umjetnošću Egipta, Mezopotamije, Perzije, Krete, Mikene, Grčke, Rima i umjetnosti antike Bosne i Hercegovine. Naglasak je stavljen na ključna razdoblja razvoja, a iz grčke umjetnosti na klasičnu epohu, Atenu Periklovog doba, kipare 4. stoljeća i helenističku umjetnost. Iz rimske umjetnosti obraća se pažnja i na etrursku umjetnost, te njen uticaj na rimsku umjetnost. Posebna predavanja biće posvećena umjetnosti epohe Republike, ranog i kasnog Rimskog Carstva, pompejanskom slikarstvu, rimskim portretima, reljefima i kolosalnoj arhitekturi. Likovna djela sagledavaju se u odnosu na kontekst njihova nastanka, što uključuje osnovno poznavanje historije, antičke religije i mitologije, te antičke misli o lijepom. Historijski pregled se nadopunjuje, koliko je to moguće, antičkim pisanim izvorima o umjetnosti, kao i uvidom u interpretaciju antičke umjetnosti kroz historiju do današnjih dana, te osvrtom na antičku umjetnost na tlu Bosne i Hercegovine.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj predmeta je upoznavanje studenta s osnovama prehistorijske i antičke umjetnosti. Razumijevanjem umjetnosti prehistorije student će lakše				

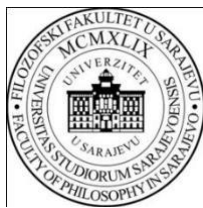
	shvatiti razvoj umjetnosti antike, pružajući mu uvid u razvoj likovnih oblika od najranijih artefakata preko II milenija do nestanka antičke civilizacije (6. st. n. e.), tumačeći osnovne pojmove kao što su „klasična umjetnost”, „klasicizam”, „helenizam” itd. Cilj je razviti kod studenta sposobnost promatranja i analize umjetničkog djela u zadanom društvenom i historijskom kontekstu, osobito kroz poznavanje mitologije, vjerskih običaja te političke i filozofske misli antičkog razdoblja.
Ishodi učenja	Znanje: Student će usvojiti opće i specifično, praktično i teorijsko znanje iz umjetnosti prehistorije i antike. Ovladat će kapacitetom da analizira činjenice unutar područja interesovanja.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Periodizacija i opći pojmovi prehistorijskog doba.
2.	Nastanak čovjeka i njegov razvoj. Prve čovjekove izrađevine (artefakti), prva umjetnička ostvarenja. Porivi umjetničkog stvaralaštva prehistorijskih ljudi.
3.	Periodizacija prehistorijske umjetnosti kamenog doba. Pregled najpoznatijih pećinskih lokaliteta sa slikama. Prehistorijske figurine.
4.	Umjetnost mezolita – mikroliti. Umjetnost mlađeg kamenog doba: pojam neolita, nova privredna zanimanja i njihov odraz na nove oblike umjetničkog stvalaštva.
5.	Umjetnost metalnog doba - pojava metala i stvaranje novih uvjeta za razvoj umjetnosti.
6.	Umjetnost Egipta. Zemlja, narod i kronologija egipatske historije. Počeci egipatske umjetnosti. Umjetnost Stare države. Umjetnost Srednje države. Umjetnost Nove države.
7.	Umjetnost Mezopotamije. Umjetnost Sumera i Akada. Umjetnost Asirije. Umjetnost Babilonije i pregled umjetnosti zemalja Bliskog istoka.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Umjetnost na području današnje Grčke. Periodizacija grčke historije.
10.	Kikladska kultura. Umjetnost Krete (arhitektura, skulptura, slikarstvo)
11.	Umjetnost Mikene (arhitektura, skulptura, slikarstvo)
12.	Protogeometrijski i geometrijski stil Orijentalizirajući stil. Arhajska umjetnost (reljef, skulptura, počeci nastanka hrama).
13.	Doba klasične umjetnosti (stilovi vazne umjetnosti, hramovi, skulptura). Fidijino

	umjetničko djelo. Sadržaj Akropole i Olimpija.
14.	Umjetnost Etrurije (počeci etrurske umjetnosti, utjecaj etrurske umjetnosti na Rim)
15.	Umjetnost antičkog Rima (skulptura, slikarstvo, graditeljstvo)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja, vježbe, seminar
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ polusemestralna pismena provjera znanja – kolokvij (45%) ▪ završna pismena ili usmena provjera znanja (45%) ▪ prisustvo i aktivnost na nastavi (10%) <p style="text-align: right;">(ukupno 100%)</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gavela, Branko (2002) <i>Istorija umetnosti antičke Grčke</i>. Beograd, Naučna KMD. 2. Powell, Thomas George Eyre (1970) <i>Umetnost praistorije</i>. Beograd, Jugoslavija. 3. Cambi, Nenad (2002) <i>Antika</i>. Zagreb, Ljevak. 4. Boardman, John (1985) <i>Greek Art</i>. London, Thames & Hudson. 5. Ramage, Andrew & Nancy (2005) <i>Roman Art</i>. New Jersey. 6. Kleiner, Fred S. (2010) <i>A History of Roman Art</i>. Boston, Wadsworth

	<p>Publishing.</p> <p>7. Zbirka tekstova i vizualnog materijala.</p> <p>8. Janson, H.W., Janson, A. <i>Povijest umjetnosti</i>, Varaždin, 2005. (ili druga izdanja)</p> <p>Dopunska</p> <p>1. Nestorović, Bogdan N. (1974) <i>Arhitektura starog veka</i>. Beograd, Naučna knjiga.</p> <p>2. Čović, Borivoj (1976) <i>Od Butmira do Ilira</i>. Sarajevo, Veselin Masleša.</p> <p>3. Grupa autora (1984) <i>Kulturna istorija Bosne i Hercegovine</i> (poglavlje prethistorije). Sarajevo, Veselin Masleša.</p> <p>4. Torbrügge, Walter (1969) <i>Pradavna Evropa</i>. Rijeka, Otokar Keršovani.</p> <p>5. Westerndorf, Wolfhart (1970) <i>Drevni Egipat</i>. Rijeka, Otokar Keršovani.</p> <p>6. Hafner, German (1969) <i>Kreta i Helada</i>. Rijeka, Otokar Keršovani.</p> <p>7. Hafner, German (1970) <i>Atena i Rim</i>. Rijeka, Otokar Keršovani.</p> <p>8. Ry van Beest Holle, Carel J. du (1970) <i>Narodi drevnog Istoka</i>. Rijeka, Otokar Keršovani.</p> <p>9. Vebster, Thomas Bertram Landsale (1970) <i>Helenizam</i>. Novi Sad, Bratstvo jedinstvo.</p> <p>10. Keller, Heinz (1970) <i>Rimsko carstvo</i>. Novi Sad, Bratstvo jedinstvo.</p> <p>11. Poulsen, Vagn (1976) <i>Etrurska umetnost</i>. Beograd, Jugoslavenska revija.</p> <p>12. Jiří, Neustupný (1960) <i>Praistorija čovečanstva</i>. Sarajevo, Veselin Masleša.</p>
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

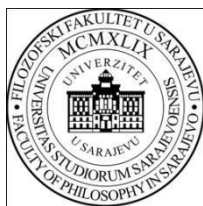
Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija ranog srednjeg vijeka				
Šifra/kod	FIL ARH 270	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	IV	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. Dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: Telefon:033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2 ; seminar 0 ; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta s razdobljem koje je uslijedilo s krizom Rimskog carstva, što je konačno dovelo do njegovog nestanka. Posebna je pažnja posvećena sagledavanju problema etničkih struktura barbarskih plemena koja su preplavila Evropu i njihovom praćenju preko materijalne građe, posebno preko grobnih sadržaja. Najezda barbarskih plemena na prostor Ilirika. Dolazak Avara i Slavena na Balkan, njihova materijalna kultura i konačno profiliranje ranosrednjovjekovnih kulturnih i političkih zajednica.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studenta s osnovnim pojmovima iz materijalne kulture ranog srednjeg vijeka, s tipovima oružja, nakita, oruđa i graditeljstva. Također, cilj je studenta upoznati i sa arheološkom baštinom barbarskih naroda na prostorima Podunavlja, Italije i Balkanskog poluotoka. Posebna je pažnja posvećena prilikama u Bosni i Hercegovini u tom razdoblju.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnove materijalne kulture ranog srednjeg vijeka - Student će usvojiti osnovne metode rada u okviru arheologije ranog srednjeg vijeka - Student će se upoznati sa arheološkim materijalom srednjovjekovnog 				

perioda

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u problematiku arheologije ranog srednjeg vijeka
2.	Velika seoba naroda
3.	Goti u Panoniji
4.	Gepidi u Panoniji
5.	Tehnike i stilovi V stoljeća
6.	Langobardi u Panoniji i Italiji
7.	Kraj merovniškog vremena
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Slavenska etnogeneza u svjetlu pisanih izvora
10.	Prodor Slavena prema zapadu
11.	Prodor Slavena prema Rimskom carstvu
12.	Avari
13.	Slaveni na Balkanu
14.	Karolinzi
15.	Arheologija ranosrednjovjekovnih grobalja
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 621 1442 993"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>70 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	30	10 %	4.	Završni ispit	50	70 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	10 %																																		
4.	Završni ispit	50	70 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>																																				
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova. 																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dimitrijević, D., Kovačević, J., Vinski, Z., <i>Seoba naroda – arheološki nalazi jugoslovenskog Podunavlja</i>, Zemun, 1962.. 2. Kovačević, J., <i>Varvarska kolonizacija južnoslovenskih oblasti</i>, Novi Sad, 1960. 3. Kovačević, J., <i>Avarski kaganat</i>, Beograd, 1977. 4. <i>Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini</i>, Novi Sad, 1978. 5. Uglešić, A., <i>Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe</i>, disertacija, Zadar, 1996. 6. Vinski, Z., „Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine”, u: <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i>, 3. s, 5, Zagreb, 1971. 7. Vinski, Z., „Epoha seobe naroda”, u: <i>Umetničko blago Jugoslavije, Rani srednji vijek</i>, Beograd – Zagreb – Mostar, 1986. 8. Miletić N. <i>Ranoslovensko doba</i>, «Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast», Veselin Masleša, Sarajevo 1984, 375-434. 9. Miletić N. <i>Rani srednji vijek u arheološkim istraživanjima na području sjeverozapadne Bosne</i>, «Zbornik Arheološkog društva Bosne i Hercegovone I», Sarajevo 1983, 217-224. 10. Miletić N. <i>Rani srednji vijek (arheološko-istorijski osvrt)</i>, AL BiH, Tom I, Sarajevo 1988., 41-43. 11. Sedov, V. V., <i>Sloveni u dakekoj prošlosti</i>, Novi Sad, 2012. 12. Sedov, V.V., <i>Sloveni u ranom srednjem veku</i>, Novi Sad, 2013. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Curta, Florin: <i>Southeastern Europe in the Middle Age : 500-1250</i>, Cambridge University Press 2006. 2. Mrkobrad, Dušan: <i>Arheološki nalazi seobe naroda u Jugoslaviji</i>, Beograd 1980.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum IV				
Šifra/kod	FIL ARH 232	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	IV	Ak. Godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Busuladžić, doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 135 E- mail: adnan.busuladzic@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-158	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edin.bujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _____; seminar _____; vježbe: 2				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao struke, s njenim sadržajem i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu ili muzeju ili na fakultetu, s tim da studenti sa svojim nastavnicima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima na lokalitetu antičkog sadržaja ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studenta u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ga s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja iz antičkog perioda.				
Ishodi učenja	- Student će usvojiti osnovne sadržaje arheologije kao struke				

	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovne metode rada arheologije - Student će se upoznati sa arheološkim materijalom antičkog perioda
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Arheološka dokumentacija I
2.	
3.	Arheološka dokumentacija II
4.	
5.	Metode iskopavanja
6.	
7.	Arheološka stratigrafija I
8.	
9.	Arheološka stratigrafija II
10.	
11.	Terenska nastava
12.	
13.	Metode datiranja.
14.	
15.	Polusemestralna provjera znanja studenata
16.	
17.	Materijalna kultura antike I
18.	
19.	Materijalna kultura antike II
20.	
21.	Materijalna kultura antike na prostoru BiH I
22.	
23.	Materijalna kultura antike na prostoru BiH II
24.	
25.	Terenska nastava
26.	
27.	Terenska nastava
28.	
29.	Terenska nastava
30.	
31.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
32.	

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%;">R. br.</th> <th style="width: 65%;">Elementi praćenja</th> <th style="width: 15%;">Broj bodova</th> <th style="width: 15%;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>70</td> <td>70 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	10	10 %	4.	Završni ispit	70	70 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	10	10 %																																		
4.	Završni ispit	70	70 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Busuladžić, Adnan: Morfologija antičkih fibula iz zbirke Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2010. 2. Busuladžić, Adnan: Umjetnost antičkih mozaika na tlu Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2008. 3. Busuladžić, Adnan: Rimske vile u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 2011. 4. Busuladžić, Adnan: Antički željezni alat i oprema sa prostora Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2014. 5. Busuladžić, Adnan: Tragovi antičkog teatra, muzike, gladijatorskih borbi i takmičenja iz arheoloških zbirki u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 2017. 6. Barker P., Tehnike arheoloških iskopavanja, Split 2000. 7. Cambi, Nenad: Antika, Zagreb 2002. 8. Paškvalin, Veljko: Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2012. 9. Barker, Filip: Tehnike arheološkog iskopavanja, Split 2000. 10. Renfrew & Bah: Archaeology – theories, methods, practice, (više izdanja)
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 3. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. 4. Orton, C., Sampling in Archaeology, Cambridge, 2001. 5. Roskams, S., Excavation, Cambridge, 2001
Napomene	<p>Terenska nastava se obavlja na arheološkim lokalitetima u BiH na kojima se provode arheološka iskopavanja. Ukoliko nije moguće organizirati terensku nastavu, ista će se obavljati na fakultetu.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odšjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija osmanskog perioda u Bosni i Hercegovini				
Šifra/kod	FIL ARH 303	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: Telefon:033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2 seminar 1		vježbe: 1		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studente s pregledom historije i širenjem islama. Potom ih upoznaje sa islamskim kulturnim naslijeđem. S obzirom na to da je ova vjera nastala na Bliskom istoku – području starih civilizacija – studentima se daje pregled historije tog prostora kako bi se pravilno razumjeli tokovi njenog ukupnog kulturnog stvaralaštva i njegovo konačno profiliranje u izrazito prepoznatljivu kulturnu pojavu. Predmet dalje upoznaje studente s najpoznatijim kulturnim i političkim središtima ranog islama. Na kraju, slijedi upoznavanje sa islamskom tradicijom i kulturnim naslijeđem koje je stvarano na tlu današnje Bosne i Hercegovine kroz razdoblje od preko pet stoljeća.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studenta sa osnovama islama kao svjetskom religijom, s njegovim nastankom, širenjem i utjecajem koji je izvršio Bosnu i Hercegovinu za vrijeme osmanske vladavine. Također, cilj je i upoznati studenta s remek-djelima islamskoga graditeljstva i umjetničkog stvaralaštva na Području Bosne Hercegovine.				
Ishodi učenja	- Student će usvojiti osnove materijalne kulture islamskog svijeta na području današnje BiH				

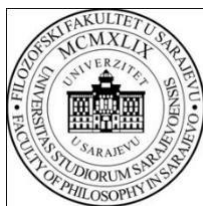
- Student će usvojiti osnovne metode rada islamske arheologije
- Student će se upoznati sa arheološkim materijalom i utjecajem islamskog svijeta na srednjovjekovnu evropsku kulturu

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta

Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Osnovni postulati islamskog učenja
2.	Nastanak, razvoj i širenje Osmanskog carstva
3.	Osmansko carstvo na području Evrope
4.	BiH u okviru Osmanskog carstva I
5.	BiH u okviru Osmanskog carstva II
6.	Arhitektura osmanskog perioda u BiH I
7.	Arhitektura osmanskog peiorida u BiH II
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Arheološka istraživanja objekata islamske kulture na području BiH I
10.	Arheološka istraživanja objekata islamske kulture na području BiH II
11.	Arheološki materijal Osmanskog perioda napodručju BiH I
12.	Arheološki materijal Osmanskog perioda napodručju BiH II
13.	Stručni izlet
14.	Sepulkralna kultura i obilježja islamske provincijencije na tlu BiH
15.	Islamska epigrafika
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 621 1442 993"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>20 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A)- izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mujezinović M., <i>Islamska epigrafika u Bosni i Hercegovini I-III</i>, Sarajevo 1998. 2. Kreševljaković H., <i>Hanovi i Karavansaraji u Bosni i Hercegovini</i>, Sarajevo 1957. 3. Kreševljaković H., <i>Hamami (javna kupatila) u Bosni i Hercegovini 1462.-1916</i>, Beograd 1937. 4. Fekeža L., <i>Rezultati arheoloških iskopavanja vjerskog i obrazovnog kompleksa Kalin hadži-Alije u Sarajevu</i>, GZM, Sarajevo 2012, 251-292 5. Fekeža L., <i>Rezultati arheoloških istraživanja na lokalitetu Atmejdan u Sarajevu (2004-2008)</i>, GZM, Sarajevo 2010, 363-424 6. Grupa autora : <i>Firduz-begov hamam : revitalizacija arheološkog lokaliteta</i>, Sarajevo 2012. 7. Redžić, H., <i>Studije o islamskoj arhitektonskoj baštini</i>, Sarajevo 1983. 8. Zukić, K., <i>Islamska arhitektura, slikarstvo i primijenjene umjetnosti I i II</i>, Zenica 2001.
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Husedžinović S., <i>Dokumenti opstanaka</i>, Zenica 2005. 2. Babić M., <i>Keramika otomanskog perioda (15-19. v.) i metodologija njene interpretacije : urađena po iskopavanjima na Beogradskoj tvrđavi i Sremskoj Mitrovici, do 1986</i>, Banjaluka 2009,
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum VI				
Šifra/kod	FIL ARH 336	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Adnan Busuladžić, Doc. Dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet:137 E-mail:edin.bujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _____; seminar _____; vježbe: 2				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teoretskog i praktičnog. U teoretskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao struke, s njenim sadržajem i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu, s tim da studenti sa svojim profesorima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima na lokalitetu srednjovjekovnog sadržaja.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teoretsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ih na koji se način obavljaju arheološka iskopavanja iz srednjeg vijeka.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovne sadržaje arheologije kao struke - Student će usvojiti osnovne metode rada arheologije - Student će se upoznati sa arheološkim materijalom srednjovjekovnog perioda 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Metode iskopavanja
2.	Metode iskopavanja u srednjovjekovnoj arheologiji I
3.	Metode iskopavanja u srednjovjekovnoj arheologiji II
4.	Terenska nastava
5.	Terenska nastava
6.	Arheološka stratigrafija i metode datiranja
7.	Terenska nastava
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Praktična nastava- keramika srednjovjekovnog doba u BiH
10.	Praktična nastava- oružje srednjovjekovnog doba u BiH I
11.	Praktična nastava- oružje srednjovjekovnog doba u BiH II
12.	Praktična nastava- nakit srednjovjekovnog doba u BiH I.
13.	Praktična nastava- nakit srednjovjekovnog doba u BiH II.
14.	Praktična nastava- pisani spomenici srednjovjekovnog doba u BiH.
15.	Terenska nastava
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)

- Metoda usmenog izlaganja
- Metoda razgovora
- Praktični rad

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Pohađanje nastave	10	10 %
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %
3.	Polusemestralni ispit	30	10 %
4.	Završni ispit	50	70 %
5.			
Ukupno: 100 bodova			100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci
- Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova
- Polusemestralni ispit
- Završni ispit

Napomena:

Skala ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

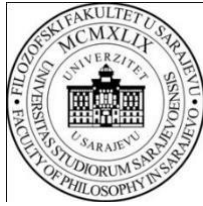
- a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
- b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
- c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
- d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
- e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
- f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Obavezna

1. Sijarić M., *Hladno oružje iz Bosne i Hercegovine u arheologiji razvijenog i kasnog srednjeg vijeka*, Sarajevo 2014.
2. Odabrani članci iz Glasnika Zemaljskog muzeja
3. Barker, Ph., *Tehnike arheološkog iskopavanja*, Katalozi i monografije 8, Split, 2000.
4. Greene, K., *Archaeology, An Introduction*, London, 2001.

Literatura

	<p>5. Harris, E. C., <i>Načela arheološke stratigrafije</i>, Ljubljana, 1989.</p> <p>6. Renfrew, C., Bahn, P., <i>Archaeology (Theories, Methods and Practice)</i>, London, 2000.</p>
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., <i>Environmental Archaeology</i>, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., <i>Anthropology & Archaeology</i>, London, 1999. 3. Leute, U., <i>Archaeometry</i>, New York, 1987.4. 4. Orton, C., <i>Sampling in Archaeology</i>, Cambridge, 2001
<p>Napomene</p>	<p>Terenska nastava se obavlja na arheološkim lokalitetima u BiH na kojima se provode arheološka iskopavanja. Ukoliko nije moguće organizirati terensku nastavu, ista će se obavljati na fakultetu.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Stećci				
Šifra/kod	FIL ARH 380	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet:137 E-mail: edin.bujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2 seminar_____; vježbe: 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta sa sepulkralnim spomenicima srednjeovjekovne bosanske države - stećcima. Historijat njihovog izučavanja. Nastanak, razvoj i njihov značaj. Likovni i tekstualni sadržaj i njihove poruke. Pismo kojim su tekstovi pisani i njegovo poznavanje. Topografija nekropola i briga za njihovo očuvanje				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet ima cilj da se sudent upozna s ovom kategorijom spomenika srednjovjekovne Bosne kao njamonumentalnijim nadagrobnim kamenim spomencima srednjovjekovne Evrope.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će se upoznati sa stećcima kao sepulkralnom materijalnom paštinom - Student će usvojiti osnovne metode proučavanja stećaka - Student će biti osposobljen za samostalan rad u struci 				

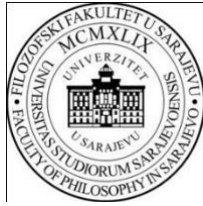
Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Historiografija o stećcima.
2.	Stećci i nacionalne historiografije.
3.	Evolucija oblika.
4.	Figuralne kompozicije.
5.	Estetika i simbolizam umjetnosti stećaka.
6.	Epitafi.
7.	Kontekstualizacija natpisa na stećcima.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Individualizacija i humanizacija smrti.
10.	Nekropole stećaka – monumentalnost smrti.
11.	Porodične nekropole.
12.	Rasprostranjenost nekropola.
13.	Bosanska škola smrti.
14.	Interkonfesionalnost stećaka.
15.	Reformacija i konceptualna izmjena strategije smrti.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%;">R. br.</th> <th style="width: 60%;">Elementi praćenja</th> <th style="width: 15%;">Broj bodova</th> <th style="width: 20%;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>70</td> <td>70 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	10	10 %	4.	Završni ispit	70	70 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	10	10 %																																		
4.	Završni ispit	70	70 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A)- izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. D. Lovrenović, <i>Stećci: Bosansko i Humsko mramorje srednjeg vijeka</i>, Rabic, Sarajevo 2009 2. Š. Bešlagić, <i>Stećci i njihova umjetnost</i>, Sarajevo 1971. 3. Š. Bešlagić, <i>Stećci. Kataloško-topografski pregled</i>, Sarajevo 1971 4. E. Zečević, <i>Mramorje: stećci zapadne Srbije</i>, Beograd 2005. 5. M. Wenzel, <i>Ukrasni motivi na stećcima</i>, Sarajevo 1965. 6. <i>Stećci</i> : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 4. rujna - 2. studenoga 2008 (katalog izložbe)
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Š. Bešlagić, <i>Neki najnoviji rezultati istraživanja stećaka, Radovi III, simpozijum "Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura"</i>, izdanja muzeja grada Zenice, Zenica 1973. 2. A. Benac, <i>Stećci</i>, Beograd 1962. 3. A. Benac, <i>Radimlja</i>, Sarajevo 1950. 4. Milošević, Ante, <i>Stećci i Vlasi : stećci i vlaške migracije 14. i 15. stoljeća u Dalmaciji i jugozapadnoj Bosni</i>, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Split 1991 5. Edin Bujak, <i>Stećkopedija: kameno blago stare bosanske države</i>, Mladinska knjiga, Sarajevo 2018.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

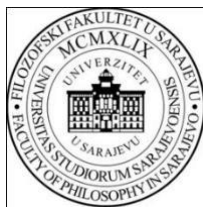
Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija i stećci				
Šifra/kod	FIL ARH 434	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	4
Ciklus studija	II	Semestar	II	Ak. Godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edin.bujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2 seminar_____; vježbe: 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta sa arheološkom dimenzijom srednjovjekovnih nadgrobnih spomenika – stećaka. Grobovi ispod stećaka su znatno manje proučavani od samih spomenika iako u sebi kriju mnogo podataka važnih za rješavanje ovog interesantnog srednjovjekovnog fenomena. Kroz kolegij ssagledati istražene grobove-nekropole, proučavati nadgrobne konstrukcije u grobovima kao i sagledati nalaze i priloge koji su do sada pronađeni u istim.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet ima cilj da se sudent upozna sa proučavanjem “pozdemne” dimenzije stećaka koja po važnosti nimalo ne zaostaje za samim stećcima.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će se upoznati sa stećcima kao sepulkralnom materijalnom baštinom - Student će steći pregled istraženih grobova ispod stećaka - Student će biti osposobljen za samostalan rad u struci 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Uvodno predavanje: O stećcima
2.	Historijat istraživanja grobova ispod stećaka I
3.	Historijat istraživanja grobova ispod stećaka II
4.	Pregled istraženih nekropola
5.	Grobne konstrukcije I
6.	Grobne konstrukcije II
7.	Sredonjobosanski sarkofazi kasnog srednjeg vijeka
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Nalazi u grobovima ispod stećaka I
10.	Nalazi u grobovima ispod stećaka II
11.	Grborezi i Mistihalj
12.	Arnautovići, Čipuljići i Pavlovac
13.	Kopošići, Divičani, Zgošća
14.	Ostale istražene nekropole na području BiH
15.	Savremeni tokovi u proučavanju grobova ispod stećaka
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%;">R. br.</th> <th style="width: 65%;">Elementi praćenja</th> <th style="width: 15%;">Broj bodova</th> <th style="width: 15%;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>70</td> <td>70 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	10	10 %	4.	Završni ispit	70	70 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	10	10 %																																		
4.	Završni ispit	70	70 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 10 (A)- izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova. 																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bešliagić, Šefik: <i>Stećci i njihova umjetnost</i>, Sarajevo 1971. 2. Bešliagić, Šefik: <i>Grborezi : srednjovjekovna nekropola</i>, Zavod za zaštitu spomenika kulture, Sarajevo 1964 3. Anđelić, Pavao: <i>Krunidbena i grobna crkva bosanskih vladara u Milima (Arnautovićima) kod Visokog</i>, GZM, Sarajevo 1980,183-247 4. Bujak, Edin: <i>Arheološka istraživanja srednjovjekovnih nekropola u Kopošićima kod Ilijaša i Divičanima kod Jajca, te popis stećaka na području Hadžića</i>, Radovi Filozofskog fakulteta, Sarajevo 2016, 87-97 5. Žeravica, Lidija, <i>Grobovi ispod stećaka na Pavlovcu kod Sarajeva</i>, GZM, Sarajevo 1982, 179-205 6. Miletić, Nada: <i>Nekropola u selu Mihaljevićima kod Rajlovca</i>, GZM, Sarajevo 1956, 9-39 7. Miletić, Nada: <i>Grudine, Čipuljić, Bugojno - srednjovekovna nekropola</i>, Arheološki pregled 8, Beograd 1966, 159 + radovi iz ostalih A. Pregleda 8. Fekeža-Martinović, Lidija: <i>Pregled arheoloških istraživanja 2010. i 2012. god. na lokalitetu Crkvina (Grčko groblje) u Zgošći, 19.07. – 13.08.2010. god. i 04.10. – 30.10.2012. god.</i>, Naše starine br. XXIII, Sarajevo 2014, 27-65 9. Vego, Marko: <i>Nadgrobnni spomenici porodice Sankovića u Biskupu kod Konjica</i> , GZM, Sarajevo 1957, 127-141 10. Fekeža-Martinović, Lidija: <i>Arheološka iskopavanja srednjovjekovnog groblja na Glavici u Han Bili kod Travnika</i>, Godišnjak CBI, Sarajevo 2015, 267-287
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Benac, Alojz: <i>Radimlja</i>, Sarajevo 1950. 2. Milošević, Ante, <i>Stećci i Vlasi : stećci i vlaške migracije 14. i 15. stoljeća u Dalmaciji i jugozapadnoj Bosni</i>, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Split 1991 3. Miletić, Nada: <i>Nekropola u selu Mihaljevićima kod Rajlovca (Rezultati naknadnih iskopavanja)</i>, GZM, Sarajevo 1960-1961, 249-257 4. Miletić, Nada: <i>Izveštaj o iskopavanjima srednjovekovnih nekropola u Buškom blatu</i>, GZM, Sarajevo 1982, 123-177
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija / Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija kasnog srednjeg vijeka Bosne i Hercegovine				
Šifra/kod	FIL ARH 426	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	6
Ciklus studija	II	Semestar	II	Ak. Godina	2022/2023. 2023/2024. .2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edin.bujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _2_; seminar _1_;; vježbe: 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovama arheologije kasnog srednjeg vijeka BiH, materijalnom kulturom – pokrentom i nepokretnom (tvrde, crkve, keramika, metalni nalazi).</p> <p>U praktičnom dijelu planiran je obilazak nekoliko kasnosrednjovjekovnih lokaliteta na području BiH– prvenstveno utvrđenih gradova i kula.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje o spomenicima kasnog srednjeg vijeka BiH te problematikom arheoloških istraživanja predmetnog perioda.				
	- Student će usvojiti osnovne sadržaje arheologije kasnog srednjeg vijeka na području BiH				

Ishodi učenja	- Student će se upoznati sa arheološkim materijalom kasnog srednjeg vijeka na području BiH
---------------	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Historijat arheoloških istraživanja kasnosrednjovjekovnog perioda na području BiH
2.	
3.	Historijat arheoloških istraživanja osmanskodobnog perioda na području BiH
4.	
5.	Arheološka istraživanja kasnosrednjovjekovnih gradova na području BiH I
6.	
7.	Arheološka istraživanja kasnosrednjovjekovnih gradova na području BiH II
8.	
9.	Arheološka istraživanja grobalja kasnog srednjeg vijeka na području BiH I
10.	
11.	Arheološka istraživanja grobalja kasnog srednjeg vijeka na području BiH II
12.	
13.	Tipologija osmanskodobnih nišana na tlu BiH
14.	
15.	Polusemestralna provjera znanja studenata
16.	
17.	Arheološki materijal kasnog srednjeg vijeka na tlu BiH I
18.	
19.	Arheološki materijal kasnog srednjeg vijeka na tlu BiH II
20.	
21.	Arheološki materijal kasnog srednjeg vijeka na tlu BiH III
22.	
23.	Arheološki materijal osmanskog perioda na tlu BiH I
24.	
25.	Arheološki materijal osmanskog perioda na tlu BiH II
26.	
27.	Stručni izlet
28.	
29.	Stručna posjeta muzejskoj instituciji
30.	
31.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja Nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad																																				
	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<table border="1" data-bbox="464 636 1442 1008"><thead><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>1.</td><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>10 %</td></tr><tr><td>2.</td><td>Aktivnost na nastavi</td><td>10</td><td>20 %</td></tr><tr><td>3.</td><td>Polusemestralni ispit</td><td>30</td><td>30 %</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završni ispit</td><td>50</td><td>50 %</td></tr><tr><td>5.</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr></tbody></table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A)- izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redžić, Husref: <i>Srednjovjekovni gradovi u Bosni i Hercegovini</i>, Sarajevo (više izdanja) 2. Grupa autora: <i>Stari gradovi Bosne i Hercegovine</i>, ICOMOS, Sarajevo 2012. 3. Anđelić, Pavao: <i>Bobovac i Kraljeva Sutjeska, stolna mjesta bosanskih vladara u XIV i XV stoljeću</i>, Sarajevo Publishing, Biblioteka Kulturno naslijeđe, Sarajevo 2004. 4. Anđelić, Pavao: <i>Izveštaj o probnom iskopavanju na srednjovjekovnom gradu Borču</i>, GZM 17, Sarajevo 1962, 159-164 5. Anđelić, Pavao: <i>Doba srednjovjekovne bosanske države</i>, Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast, Veselin Masleša, Sarajevo 1984, 435-587 6. Anđelić, Pavao: <i>Krunidbena i grobna crkva bosanskih vladara u Milima (Arnautovićima) kod Visokog</i>, GZM 34 (1979), Sarajevo 1980., 183-247 7. Vego, Marko: <i>Zbornik srednjovjekovnih natpisa Bosne i Hercegovine I-IV</i>, Zemaski muzej, Sarajevo 8. Vego, Marko: <i>Naselja srednjovekovne bosanske države</i>, Sarajevo 1957 9. Mujezinović, Mehmed: <i>Islamska eoigrafika u BiH</i>, I-III, Sarajevo 10. Kreševljaković, Hamdija: <i>Izabrana djela</i>, Sarajevo 1991. 11. Ostali radovi vezani uz tematiju iz Glasnika Zemaljskog muzeja, Godišnjaka CBI i Naših starina
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anđelić, Pavao: <i>Pogled na franjevačko graditeljstvo XIV i XV vijeka</i>, "Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura", Radovi III, Zenica 1973, 201-206 2. Anđelić, Pavao: <i>Ruševine srednjovjekovne crkve u Varošišću kod Vranduka</i>, "Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura", Radovi III, Zenica 1973, 453-469 3. Kovačević-Kojić Desanka: <i>Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države</i>, Veselin Masleša, Sarajevo 1978 4. Anđelić, Pavao: <i>Vladarski i vlastelinski dvorovi u srednjovjekovnoj bosanskoj državi</i> (priredio Tonči Grbelja), HM IV/17, Sarajevo 2000, 149-156
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum III				
Šifra/kod	FIL ARH 231	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (Druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	III	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _____; seminar _____; vježbe: 2 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao struke, s njenim sadržajem i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu ili muzeju ili na fakultetu, s tim da studenti sa svojim nastavnicima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima na lokalitetu prahistorijskog (eneolit, bronzano ili željezno doba) sadržaja ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenih perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ih s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja na prahistorijskim nalazištima.				
Ishodi učenja					

- Student će usvojiti osnovne sadržaje arheologije kao struke
- Student će usvojiti osnovne metode rada arheologije
- Student će se upoznati sa arheološkim materijalom eneolita, bronzanog i željeznog doba

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Teorijski osvrt na eneolit.
2.	Praktični dio – rad s materijalom eneolitika.
3.	Teorijski osvrt na brončano doba.
4.	Praktični dio – rad s materijalom brončanog doba.
5.	Metalurgija bronzne – postupak lijevanja i kovanje bronzne.
6.	Metalurgija željeza – postupak kovanja željeza.
7.	Teorijski osvrt na starije željezno doba.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Praktični dio – rad s materijalom starijeg željeznog doba.
10.	Teorijski osvrt na mlađe željezno doba.
11.	Praktični dio – rad s materijalom mlađeg željeznog doba.
12.	Teorijski osvrt na metodologiju iskopavanja nalazišta brončanog i željeznog doba.
13.	Teorijski osvrt na antički period.

14.	
	Praktični dio – rad s materijalom antičkog perioda.
15.	
	Ponovni pregled materijala od prahistorijskog perioda do antike.
16.	
	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 1160 1430 1532"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p>																																				

	<p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Barker, Ph., Tehnike arheološkog iskopavanja, Katalozi i monografije 8, Split, 2000. 2. Greene, K., Archaeology, An Introduction, London, 2001. 3. Harris, E. C., Načela arheološke stratigrafije, Ljubljana, 1989. 4. Renfrew, C., Bahn, P., Archaeology (Theories, Methods and Practice), London, 2000. 5. Arheološki leksikon BiH, Sarajevo 1988. 6. Srejović D., Arheološki leksikon, Beograd 1997. 7. Prahistorija jugoslavenskih zemalja, tom III, IV i V <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 3. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. 4. Orton, C., Sampling in Archaeology, Cambridge, 2001. 5. Roskams, S., Excavation, Cambridge, 2001
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum V				
Šifra/kod	FIL ARH 332	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (Druga studijska grupa ECTS 2)
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. Dr. Adnan Busuladžić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 135 E- mail: adnan.busulazic@ff.unsa.ba Telefon:	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _____; seminar _____; vježbe: 2 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao struke, s njenim sadržajem i metodama rada, to jest kako se organiziraju terenska istraživanja i šta im prethodi. Praktični dio nastave se izvodi na terenu ili muzeju ili na fakultetu, s tim da studenti sa svojim nastavnicima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima na lokalitetu srednjovjekovnog sadržaja ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja i terenskim radom upoznati ih s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja na srednjovjekovnim nalazištima.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovne sadržaje arheologije kao struke - Student će usvojiti osnovne metode rada arheologije - Student će se upoznati sa arheološkim materijalom srednjovjekovnog 				

perioda

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Teorijski osvrt na iskopavanja srednjevjekovnog doba.
2.	Teorijski osvrt na keramiku, nakit i oružje srednjeg vijeka I.
3.	Teorijski osvrt na keramiku, nakit i oružje srednjeg vijeka II.
4.	Teorijski osvrt na sepulkralne spomenike srednjeg vijeka
5.	Praktična nastava – keramika srednjeg vijeka I
6.	Praktična nastava – keramika srednjeg vijeka II.
7.	Praktična nastava – nakit srednjeg vijeka I
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Praktična nastava – nakit srednjeg vijeka II
10.	Praktična nastava – oružje srednjeg vijeka I
11.	Praktična nastava – oružje srednjeg vijeka II
12.	Praktična nastava – nakit srednjeg vijeka I
13.	Praktična nastava – nakit srednjeg vijeka II

14.	Srednjovjekovna fortifikaciona arhitektura
15.	Stručni izlet na srednjovjekovni lokalitet
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>20 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:																																				

	<p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Barker, Ph., Tehnike arheološkog iskopavanja, Katalozi i monografije 8, Split, 2000. 2. Greene, K., Archaeology, An Introduction, London, 2001. 3. Harris, E. C., Načela arheološke stratigrafije, Ljubljana, 1989. 4. Renfrew, C., Bahn, P., Archaeology (Theories, Methods and Practice), London, 2000. 5. Arheološki leksikon BiH, Sarajevo 1988. 6. Srejović D., Arheološki leksikon, Beograd 1997. 7. Prahistorija jugoslavenskih zemalja, tom III, IV i V <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 2. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 3. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. 4. Orton, C., Sampling in Archaeology, Cambridge, 2001. 5. Roskams, S., Excavation, Cambridge, 2001
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Islamska arheologija				
Šifra/kod	FIL ARH 305	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja 2; seminar 1; vježbe 1 Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studente s pregledom historije Arapa te s nastankom i širenjem islama. Potom ih upoznaje sa islamskim kulturnim naslijeđem. S obzirom na to da je ova vjera nastala na Bliskom istoku –području starih civilizacija – studentima se daje pregled historije tog prostora kako bi se pravilno razumjeli tokovi njenog ukupnog kulturnog stvaralaštva i njegovo konačno profiliranje u izrazito prepoznatljivu kulturnu pojavu. Predmet dalje upoznaje studente s najpoznatijim kulturnim i političkim središtima ranog islama. Na kraju, slijedi upoznavanje sa islamskom tradicijom i kulturnim naslijeđem koje je stvarano na tlu današnje Bosne i Hercegovine kroz razdoblje od preko pet stoljeća.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studenta sa osnovama islama kao svjetskom religijom, s njegovim nastankom, širenjem i utjecajem koji je izvršio na srednjovjekovnu evropsku kulturu. Također, cilj je i upoznati studenta s remek djelima islamskoga graditeljstva i umjetničkog stvaralaštva.				
Ishodi učenja					

- Student će usvojiti osnovne materijalne kulture islamskog svijeta
- Student će usvojiti osnovne metode rada islamske arheologije
- Student će se upoznati sa arheološkim materijalom utjecajem ismamskog svijete na srednjeovjekovnu evropsku kulturu

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Osnovni postulati islamskog učenja
2.	Svijet prije islama
3.	Geografija i teritorija muslimanskog svijeta
4.	Kratki pregled historije islama
5.	Arheologija i proučavanje rane historije islama
6.	Meka i Medina – sveta muslimanska mjesta
7.	Džamija – njeni korijeni i kasnija institucionalna uloga
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Urbane transformacije – muslimanska naselja i gradovi
10.	Omejidska monumenstalnost – pustinjski dvorci i utvrde
11.	Urbanizam ranog muslimanskog svijeta
12.	Granice muslimanskog svijeta: muslimanska Španija
13.	Novi pravci u islamskoj arheologiji
14.	Islamska arheologija BiH

15.	Najznačajniji spomenici islamske kulture na području današnje BiH
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="443 1014 1430 1384"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusestrialni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusestrialni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusestrialni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusestrialni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Du Ry, Svijet islama, Rijeka, 1969. 2. Gonzales, V., Shvaćanja islamske estetike vizualne kulture i historije , Kult, Sarajevo, 2006. 3. Redžić, H., Studije o islamskoj arhitektonskoj baštini, Sarajevo, 1983. 4. Rice, D. T., Islamska umetnost, Beograd, 1975. 5. Seyyed, H., Islamska umjetnost i duhovnost, Sarajevo, 2005. 6. Zukić, K., Islamska arhitektura, slikarstvo i primijenjene umjetnosti, I –II, Sarajevo, 2001. 7. Timothy Insoll: The Archaeology of Islam, Wiley-Blackwell, Oxford, 1999 8. Timothy Insoll: The Archaeology of Islam in Sub-Saharan Africa (Cambridge World Archaeology), Cambridge University Press, Cambridge, 2003. 9. Gulru Necipoglu: The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire, Reaktion Books, 2010 10. Juhn L. Esposito (ur.), Oksfordska historija islama, Selsebil, Živinice 2005 11. Marcus Milwright, An Introduction to islamic Archaeology, Edinburgh University press, 2010. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Otto-Dorn, K., Islamska umetnost, Novi Sad, 1971. 2. Grupa autora, Svijet islama, Beograd, 1979. 3. Godfrey Goodwin, A History of Ottoman Architecture, Thames & Hudson, 2003 4. Anne-Marie Bernsted, Early Islamic Pottery-Materials and Techniques, Archetype Books; 1ST edition, 2007
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Srednjovjekovna arheologija BiH				
Šifra/kod	FIL ARH 311	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (Druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2 sata; seminar: 1 sat; vježbe: 1 sat Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet sadrži pregled historije srednjovjekovne Bosne i njen odraz na materijalnu kulturu koja ju je pratila. Posebna je pažnja posvećena upoznavanju specifičnosti koje obilježavaju ukupno materijalno i duhovno stvaralaštvo srednjovjekovne Bosne. U tome se ističu karakteristični oblici nadgrobnih spomenika (stećaka), pojava vlastitog pisma, poseban, tzv. bosanski stil u umjetnosti izrade nakita, oruđa, posuđa itd. Student se upoznaje sa srednjovjekovnim graditeljskim naslijeđem, topografijom gradskih naselja, feudalnih i vladarskih dvorova...				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Predočiti studentu ukupno kulturno naslijeđe srednjovjekovne Bosne, vrijeme, okolnosti i način kako je ono stvarano i njegov odnos prema stvaralaštvu susjednih zemalja. U izučavanju materijalne kulture posebna je pažnja posvećena sadržaju nekropola i prijestolnog Bobovca.				

Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnovne materijalne kulture srednjeg vijeka na području BiH - Student će usvojiti osnovne metode rada srednjovjekovne arheologije - Student će se upoznati sa arheološkim materijalom srednjovjekovnog perioda BiH
---------------	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Osnovna periodizacija srednjovjekovnoga razdoblja: prijelazna stoljeća i rani srednji vijek, razvijeni i kasni srednji vijek. Utemeljenost periodizacije u razvoju srednjovjekovnih društava i promjenama uočljivim u arheološkom materijalu.
2.	Vrijeme velike seobe naroda i pravci kretanja barbarskih naroda tokom 4., 5. i 6. st. i njihov odraz na području BiH.
3.	Odnos starosjedilačkoga romaniziranog stanovništva i novodošlih naroda na primjeru arheološkog materijala sa područja BiH.
4.	Arheološka ostavština germanskih naroda iz razdoblja 4. do 6. st. sa područja BiH.
5.	Avaro-slavenski prodori na području BiH.
6.	Slavensko naseljavanje u Dalmaciji i najraniji arheološki pokazatelji slavenske prisutnosti s posebnim osvrtom na BiH.
7.	Historijat arheoloških istraživanja srednjovjekovnih naselja na području BiH.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Nekropole ranog srednjeg vijeka BiH.
10.	Crkve i naselja ranog srednjeg vijeka u BiH.
11.	

	Nalazi srednjovjekovnog oružja i vojne opreme sa područja BiH.
12.	Nakit srednjeg vijeka Bosne i Hercegovine.
13.	Razvijeni i kasni srednji vijek u BiH.
14.	Fenomen stećaka.
15.	Arheološka istraživanja i nalazi ispod stećaka.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		

	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusestrialni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa autora, Kulturna istorija BiH, Sarajevo 1984. 2. Vinski, Z., Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine, u: Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. s, 5, Zagreb, 1971. 3. Sijarić M., Hladno oružje iz Bosne i Hercegovine u arheologiji razvijenog i kasnog srednjeg vijeka, Sarajevo 2014. 4. Arheološki leksikon BiH, Sarajevo 1988. 5. Bosna i Hercegovina u doba Karolinga (kraj VIII –početak X vijeka), Zemaljski muzej BiH, Sarajevo 2001. 6. Miletić N., Naučna djelatnost u oblasti srednjovjekovne arheologije, «Spomenica stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988», Sarajevo 1988., 119-137 7. Miletić N., Ranosrednjovjekovna koplja s krilima iz Bosne i Hercegovine, «Zbornik radova posvećen akademiku Alojzu Bencu», Posebna izdanja ANU BiH 95, Odjeljenje društvenih nauka 27, Sarajevo 1991, 201-208 + 4 table 8. Miletić N., Slovenska nekropola u Gomjenici kod Prijedora, GZM (A) 21-22, Sarajevo 1966-1967, 81-154+32 table 9. Miletić N., Ranosrednjovjekovna nekropola u Rakovčanima kod Prijedora, GZM (A) 25, Sarajevo 1970, 119-177 10. Miletić N., Ranosrednjovjekovna nekropola u Koritima kod Duvna, GZM 33 (1978), Sarajevo 1979, 141-204. 11. Miletić N., Slovenska nekropola u Mahovljanima kod Banjaluke, GZM 34 (A) (1979), Sarajevo 1980, 137-181. 12. Miletić N., Ranoslavenske nekropole u Bosni i Hercegovini -komparativna razmatranja, GZM (A) NS 44, Sarajevo 1989, 175-200. 13. Bosna i Hercegovina u doba Karolinga (Kraj VIII - početak X stoljeća), Zemaljski muzej BiH, Sarajevo 2001. 14. Ostali radovi iz relevantnih časopisa koji se tiču srednjovjekovne arheologije BiH. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa autora „Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura”, Radovi, III, Muzej grada Zenice, Zenica, 1973. 2. Miletić N., Novi prilozi poznavanju autohtonih kulturnih elemenata

	u Bosni u doba doseljavanja Slovena, «Predslavenski etnički elementi na Balkanu u etnogenezi Južnih Slavena», ANU BiH, Sarajevo 1969, 233-23
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheologija seobe naroda				
Šifra/kod	FIL ARH 406	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	I	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja 2; seminar __; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Započinje sa upoznavanjem sa kasnoantičkom materijalnom kulturom, ranokršćanskim obrascem, materijalnom kulturom hunskih, avarskih germanskih i slavenskih zajednica, zatim se prelazi na razvitak vizantijske i karolinške materijalne kulture te njihov utjecaj na ranosrednjovjekovne zajednice na tlu današnje Bosne i Hercegovine.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Ovladavanje studenta sa vještinama kojim bi mogao razlučuje tehnike i pojmove materijalne kulture vremena seobe naroda. To uključuje rad sa ranosrednjovjekovnim oružjem, nakitom i nepokretnim materijalom. Cilj je i omogućiti studentu da postavi rani srednji vijek sa prostora dašanjeg zapadnog Balkana u šiti euromediteranski kontekst.				
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Student će usvojiti osnove materijalne kulture seobe naroda - Student će usvojiti osnovne metode rada srednjovjekovne arheologije 				

- Student će se upoznati sa arheološkim materijalom seobe naroda

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Uvod, izvori, hronologije, literatura
2.	Kratki historijski pregled seobe naroda i osnovni arheološki pojmovi vezani uz seobu naroda
3.	Huni: povijest, dolazak u Evropu, Atila, kraj hunske dominacije
4.	Materijalna kultura hunskog vremena: nakit, oružje i oruđe
5.	Historija Gota
6.	Materijalna kultura istočnih Gota I
7.	Materijalna kultura istočnih Gota II
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Historija Gepida i Langobarda
10.	Materijalna kultura Gepida
11.	Materijalna kultura Langobarda
12.	Historija Avara
13.	Materijalna kultura Avara
14.	Kneževski grobovi i ostave perioda seobe naroda
15.	

	Nekropole perioda seobe naroda sa područja BiH
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="438 974 1437 1346"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>20 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.								Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																														
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																														
2.	Aktivnost na nastavi	10	20 %																														
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																														
4.	Završni ispit	50	50 %																														
5.																																	
Ukupno: 100 bodova			100%																														
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vinski Z., Epoha seobe naroda, Umjetničko blago Jugoslavije, Rani srednji vijek, Beograd -Zagreb-Mostar 1986. 2. <i>Germanen, Hunnen und Awaren</i> (katalog izložbe), Nürnberg 1987. 3. Vinski Z., <i>Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine</i>, VAMZ, 3.s., 5, Zagreb 1971. 4. Werner J., <i>Beiträge zur Archäologie des Attila-Reiches</i>, München 1956. 5. Mrkobrad D., <i>Arheološki nalazi seobe naroda u Jugoslaviji</i>, Beograd 1980. 6. <i>I Goti</i> (katalog izložbe), Milano 1994. 7. Müller, R. i Steuer H., <i>Fibel und Fibeltracht</i>, Realexikon der Germanischen Altertumskunde, (separat) 68-196., Berlin-New York 2000. 8. Bierbrauer V., <i>Die Ostrogotischen Grab- und Schatzfunde in Italien</i>, Spoleto 1975. 9. Vinski Z., <i>O nalazima 6. i 7. st. u Jugoslaviji s posebnim obzirom na arheološku ostavštinu iz vremena I avarskog kaganata</i>, Opuscula archeologica, 3, Zagreb 1958. 10. Kovačević J., <i>Avarski kaganat</i>, Beograd 1977 11. Miletić N., <i>Ranosrednjovjekovna nekropola u Koritima kod Duvna</i>, GZM, n. s., sv. 33, Sarajevo 1979. 12. Miletić N., <i>Ranosrednjovjekovna nekropola u Rakovčanima kod Prijedora</i>, GZM, n.s., 25, Sarajevo 1970. 13. Miletić N., <i>Nekropola u selu Mihaljevićima kod Rajlovca</i>, GZM, n.s., 11, Sarajevo 1956. 14. Miletić N., <i>Nalaz ranosrednjovjekovnih fibula iz Rajlovca</i>, GZM, n.s., 10, Sarajevo 1955. 15. Filipić, Krešimir, <i>Praishodište i/ili situacija. Slaveni i Hrvati – do zauzimanja nove domovine</i>. Zagreb: Centar za ranosrednjovjekovna istraživanja Zagreb-Lobor : Odsjek za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta, Katedra za opću srednjovjekovnu i nacionalnu arheologiju : Arheološki zavod Filozofskog fakulteta, 2020
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Demo Ž., <i>Ostrogothic Coinage from Collections in Croatia, Slovenia and Bosnia & Herzegovina</i> (= Situla, 32), Ljubljana 1994. 2. Vinski Z., <i>Dodatna zapažanja o šljemovima Narona/Baldenheim</i>, SHP, 3.s., 14, Split 1984. 3. Bolta L., <i>Rifnik pri Šentjurju, poznoantička naselbina in grobišče</i>, Katalogi in monografije, 19, Narodni muzej, Ljubljana 1981 4. Stare V. - Vinski Z., <i>Kranj - nekropola iz časa preseljevanja ljudstev</i>, Katalogi in monografije, 18, Narodni muzej, Ljubljana 1980 5. Dimitrijević D., <i>Gepidska nekropola "Kormadin" kod Jakova</i>, Rad Vojvođanskih muzeja, 9, Novi Sad 1960. 6. Vinski Z., <i>Orlovske kopče iz Jugoslavije</i>, VMKH, 8,4, Zagreb 1959 7. Vinski Z., <i>Krstoliki nakit epohe seobe naroda u Jugoslaviji</i>, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3, Zagreb 1968. 8. Simoni K., <i>Knin-Greblje - kataloški opis grobova i nalaza</i>, SHP, 3.s., 19, Split 1991. 9. Belošević J., <i>Ranosrednjovjekovnanekropola u selu Kašiću kraj Zadra</i>, Diadora, 4, Zadar 1968.

	<p>10. Vinski, Z., Razmatranja o iskopavanjima u Kninu na nalazištu Greblje, SHP, 3.s., 19, Split 1991.</p> <p>11. Ivanišević V. – Kazanski P., <i>La nécropole de l'époque des Grandes migrations á Singidunum</i>, Singidunum, 3, Beograd 2002.</p>
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološka metodologija				
Šifra/kod	FIL ARH 533	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	5 (druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	III	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik	Ime i prezime	Doc. dr. Edin Bujak			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: edinbujak@ff.unsa.ba Telefon: 033-253-251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja 3; seminar 1; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Započinje sa upoznavanjem sa kasnoantičkom materijalnom kulturom, ranokršćanskim obrascem, materijalnom kulturom hunskih, avarskih germanskih i slavenskih zajednica, zatim se prelazi na razvitak vizantijske i karolinške materijalne kulture te njihov utjecaj na ranosrednjovjekovne zajednice na tlu današnje Bosne i Hercegovine.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta da teorijski i praktično osposobi studenta arheologije za njegovu buduću djelatnost. Ovaj predmet priprema studenta za terenska istraživanja, obavezan vid nastave, koja se sukcesivno izvodi svake studijske godine. Dalje, cilj je da student slušajući ovaj predmet bude pripremljen da se može snaći na terenu iz sve tri osnovne epohe, da bi podjednako bio upućen u karakter i sadržaj lokaliteta s kojima će se susretati u svom profesionalnom radu.				
Ishodi učenja	Znanje: Student će usvojiti uska teorijska i praktična znanja iz metodologije arheološke nauke te će ih moći primjeniti u praksi. Vještine: Student posjeduje uske, za navedenu oblast, praktične vještine, odnosno spreman je koristiti jednostavne metode, alate i instrumente za realiziranje				

postavljenih zadataka.
 Kompetencije: Student će u okviru profesionalnih kompetencija biti sposoban da pronalazi rješenja i izvršava jednostavne ili složenije zadatke iz savladane oblasti uz neposredni stručni nadzor. U okviru ličnih kompetencija, student će moći preuzeti odgovornost za samostalno izvršavanje jednostavnih ili složenijih zadataka iz savladane oblasti.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u terensku arheologiju
2.	Teorijski uvid u pripreme terenskog istraživanja.
3.	Teorijski uvid u izlazak na teren.
4.	Obavezni standardi u terenskoj arheologiji.
5.	Karakter nalazišta i tehnika iskopavanja u zavisnosti od istoga.
6.	Upoznavanje s načelima arheološke stratigrafije.
7.	Značaj terenske dokumentacije i njena daljnja upotreba.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Terenska nastava
10.	Terenska nastava
11.	Terenska nastava
12.	Terenska nastava
13.	Terenska nastava

14.	Terenska nastava
15.	Terenska nastava
16.	Terenska nastava
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Metoda usmenog izlaganja - Metoda razgovora - Praktični rad 																																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="438 1108 1441 1473"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost na nastavi</td> <td>10</td> <td>10 %</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>30</td> <td>30 %</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50 %</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki izostanak nosi određen broj bodova manje predviđenih po ovoj stavci • Aktivno učestvovanje i zalaganja u nastavi nosi određen broj bodova • Polusemestralni ispit • Završni ispit <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Pohađanje nastave	10	10 %	2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %	3.	Polusemestralni ispit	30	30 %	4.	Završni ispit	50	50 %	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Pohađanje nastave	10	10 %																																		
2.	Aktivnost na nastavi	10	10 %																																		
3.	Polusemestralni ispit	30	30 %																																		
4.	Završni ispit	50	50 %																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; 																																				

	<p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Barker, Ph., Tehnike arheološkog iskopavanja, Katalozi i monografije 8, Split, 2000. 2. Dincauze, D., Environmental Archaeology, Cambridge, 2000. 3. Gosden, C., Anthropology & Archaeology, London, 1999. 4. Greene, K., Archaeology, An Introduction, London, 2001. 5. Harris, E. C., Načela arheološke stratigrafije, Ljubljana, 1989. 6. Leute, U., Archaeometry, New York, 1987. <p><i>Dodatna</i></p>
Napomene	

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za historiju - Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Konzervacija				
Šifra/kod	FIL ARH 330	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	2
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2022/2023 2023/2024 2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	B/H/S				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr. Ćazim Hadžimejlić			
	Kontakt podaci	033253251	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja __1__; seminar____; vježbe __1__ druga studijska grupa: predavanja 1; seminar:0; vježbe: 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kroz ovaj kolegij studenti stiču znanja o kulturnom naslijeđu, potrebi i načinima njegovog čuvanja, zaštite i vrednovanja. U hronološkom slijedu, prati se rad na zaštiti kulturnog naslijeđa od prvih poznatih pisanih tragova pa sve do savremenosti. Analiziraju se faktori koji utiču na propadanje kulturnog dobra te predstavljaju osnovne metode koje se koriste u zaštiti kulturnog naslijeđa, s posebnim akcentom na savremene tendencije i stanje u ovoj oblasti na prostoru Bosne i Hercegovine.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je dati osnovne informacije o pokretnom arheološkom materijalu, njegovim karakteristikama, načinima pohranjivanja i čuvanja (keramike, kamena, stakla, metala, tkanine, papira i organskih materijala).				
Ishodi učenja	<p>Znanje: Neophodno je da arheolozi imaju osnovna saznanja o vrstama materijala i arheološkim predmetima i da iste pravilno pohrane i pripreme za preparatorsko-konzervatorske radove.</p> <p>Vještine: Budući arheolozi mogu stručno vršiti valorizaciju i determinaciju pronađenog arheološkog materijala, te isti usmjeriti prema postupku konzervacije od strane stručnjaka. Student može primijeniti znanje, osnovne metode konzervacije, kritičko razmišljanje i druge vještine u procjeni stanja arheološkog materijala.</p> <p>Kompetencije: Prethodno navedene vještine su potrebne za ispravan tretman arheološkog lokaliteta, objekata i pokretnog arheološkog materijala. Student će moći tumačiti podatke i donositi odluke o stanju arheološke građe i postupcima koji su potrebni za dalju obradu, odnosno zaštitu materijala.</p>				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa sadržajem i ciljevima predmeta.
2.	Definicija kulturnog naslijeđa; glavne karakteristike pokretnog i nepokretnog kulturnog naslijeđa; vrijednosti kulturnog naslijeđa i odnos prema naslijeđu kroz historiju
3.	Razvoj konzervatorske doktrine
4.	Arheolog na terenu - način sakupljanja materijala (otkup, terenski rad, pokloni)
5.	Osnovni principi obrade i pohranjivanja predmeta
6.	Inventarizacija i čuvanje arheoloških zbirki
7.	Depoi i izložbene zbirke - vrste osvjetljenja i utjecaj svjetlosti na arheološke eksponate u muzejima i njihova adekvatna zaštita.
8.	Polusestralna provjera znanja studenata
9.	Utjecaj topline i mjere zaštite za arheološke predmete
10.	Vlaga i atmosfersko zagađenje
11.	Biološki nametnici
12.	Čišćenje, čuvanje o osiguranje
13.	Zaštita arheoloških predmeta u slučaju prirodnih, ratnih i drugih nepredviđenih okolnosti
14.	Zakonska regulativa u oblasti zaštite arheoloških lokaliteta i pokretnog kulturnog naslijeđa
15.	Međunarodne konvencije o zaštiti kulturnog naslijeđa i njihova primjena
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl. 																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="491 902 1430 1301"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost u toku nastave</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td>40</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završni ispit</td> <td>50</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: _100_____bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost u toku nastave	10	10%	2.	Polusemestralni ispit	40	40%	3.	Završni ispit	50	50%	Ukupno: _100_____bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost u toku nastave	10	10%																		
2.	Polusemestralni ispit	40	40%																		
3.	Završni ispit	50	50%																		
Ukupno: _100_____bodova			100%																		

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Katalog obnove kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa Kantona Sarajevo 2000-2010, Kantonalni zavod za zaštitu kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo, Sarajevo, 2011 2. FIRDUZ-BEY’S HAMMAM: Revitalization of the archaeological site, Sanković Simčić, Vjekoslava (ed.), Mulabegović, Ferhad, Mujezinović, Nermina, Pravidur, Andrijana, Sanković Simčić, Vjekoslava, Simović, Snježana, Šekarić, Branka, Škarpa Dubreta, Darija. Sarajevo : ICOMOS Nacionalni komitet u Bosni i Hercegovini , 2013 3. MUJEZINOVIĆ, Nermina: “Helenistički grad Daorson – metodološki pristup zaštiti i priprema projekta konzervatorsko – restauratorskih radova”, Glasnik Zemaljskog muzeja, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2010 4. Feilden, B.M., Uvod u konzerviranje kulturnog naslijeđa. Zagreb,1981. 5. Caple, C., Introduction to preservation in situ, London 2017. 6. Tomislav Marasović, Zaštita graditeljskog naslijeđa. Povijesni pregled s izborom tekstova i dokumenata. Zagreb, 1983. 7. Smjernice konzervatorsko-restauratorskog rada. Priredio:Denis Vokić. Dubrovnik-Zagreb,2007(odabrani tekstovi) 8. MUJEZINOVIĆ, Nermina: Kamen – materijal kontinuiteta i izražajnih mogućnosti, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Sarajevo, 2009., naučna monografija 2). 9. Radovi vezani za konzervaciju iz godišnjaka Naše starine, Glasnika Zemaljskog muzeja i Godišnjaka CBI <p>Dodatna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jadran Antolović, Ekonomsko vrednovanje graditeljske baštine. Zagreb, 1998. 2. Zbornik radova sa Međunarodnog kongresa „Katastrofe i zaštita od katastrofa u muzejima.Urednik:Sylvia Mader. Sarajevo-Innsbruck, 2004. (odabrani radovi)
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	GEOLOGIJA KVARTARA				
Šifra/kod	FIL 580	ARH	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS 4 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 2)
Ciklus studija	II		Semestar	3.	Ak. godina 2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr. Mevlida Operta			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: mevlidaoperta@gmail.com	Termin konsultacija		
Saradnik					
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>1</u> ; seminar <u>0</u> ; vježbe <u>1</u> Druga studijska grupa: predavanja 1, seminar 0, vježbe 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Tokom nastavnog predmeta studenti će učiti o historiji Zemlje, o tektonskim i klimatskim promjenama kvartara čime će proširiti svoje znanje stečeno na prvom ciklusu studija.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje studenata sa opštim karakteristikama najmlađeg perioda Zemljine historije, sa tektonskim i klimatskim promjenama u kvartaru i evolucijom organskog svijeta kao i sa svim genetskim tipovima kvartarnih naslaga.				
Ishodi učenja	Studenti će biti osposobljeni da koriste geološke karte, te da prepoznaju i objasne kvartarne naslage na terenu i da planiraju i interpretiraju rezultate istraživanja				

	kvartarnih naslaga.
--	---------------------

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Tektonska i geotektonska evolucija prostora Bosne i Hercegovine
2.	Paleogeografske promjene na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom geološke evolucije
3.	Paleoklimatske i paleohidrološke promjene na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom geološke evolucije
4.	Podjela kvartara
5.	Klima kvartara
6.	Uzroci kvartarnih glacijacija
7.	Organski svijet kvartara
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata (uživo ili online)
9.	Pojava čovjeka
10.	Opšte karakteristike kvartara
11.	Rasprostranjenje kvartarnih sedimenata u Evropi
12.	Kvartar Bosne i Hercegovine
13.	Genetski tipovi kvartarnih naslaga
14.	Litološke oznake i slovno-brojčane oznake tvorevina kvartarne starosti na grafičkim priložima (geološke karte,geološki stub i profil)
15.	Geološko-ekonomski značaj kvartara

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (uživo ili online)

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja su teorijska i praktična zasnovana na izradi grafičkih priloga i terenskom radu.																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Angažman na nastavi</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Testovi tokom kursa</td> <td style="text-align: center;">40</td> <td style="text-align: center;">40</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">40</td> <td style="text-align: center;">40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od maksimalnih 100%.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pisana provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pisana provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Angažman na nastavi	10	10	2	Pohađanje nastave	10	10	3.	Testovi tokom kursa	40	40	5.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Angažman na nastavi	10	10																						
2	Pohađanje nastave	10	10																						
3.	Testovi tokom kursa	40	40																						
5.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						

	<ul style="list-style-type: none"> U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <p>Operta, M. (2017): Paleogeografija, Udžbenik Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu</p> <p>Nenadić, D., Bogičević, K. (2010): Geologija kvartara, Udžbenik Univerziteta u Beogradu, Rudarsko-geološki fakultet, Beograd.</p> <p>Dopunska:</p> <p>Bucković, D. (2006): Historijska geologija II, Udžbenik Sveučilišta u Zagrebu.</p> <p>Operta, M. (2013): Opća geologija, Udžbenik Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu</p> <p>Herak, M. (1990): Geologija, Školska knjiga Zagreb.</p> <p>Hrvatović, H. (2009): Geološko kartiranje, Univerzitet u Tuzli.</p>
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	OSNOVE GEOLOGIJE				
Šifra/kod	FIL ARH 190	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	4 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 2)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	Ak. godina	2022/2023., 2023/2024. i 2024/2025. godina
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr. Mevlida Operta			
	Kontakt podaci	Kabinet: 137 E-mail: mevlidaoperta@gmail.com	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>2</u> ; seminar <u>0</u> ; vježbe <u>1</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznanje studenata sa vrstama minerala i stijena, njihovom genezom, sastavom, te načinom pojavljivanja i podjelom. Pored toga cilj predmeta je da upozna studente sa procesima koji se dešavaju na zemljinoj površini i unutrašnjosti kao i sa geološkom prošlosti Zemlje i osnovnim pojmovima na geološkoj karti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznanje studenata sa građom i sastavom Zemlje i Zemljine kore, vrstama minerala i stijena, njihovom genezom, sastavom kao i sa načinom pojavljivanja i podjelom. Pored toga cilj predmeta je da upozna studente sa endodinamskim i egzodinamskim procesima, sa razvojem Zemlje i Zemljine kore kroz geološku istoriju i osnovnim pojmovima na geološkoj karti.				

Ishodi učenja	Studenti će biti osposobljeni da upoznaju planetu Zemlju i Zemljinu koru, da mogu prepoznati minerale i stijene, da koriste geološke karte, da rješavaju probleme, samostalno i timski i da ih prezentuju u pisanom ili verbalnom obliku.
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Postanak i konstitucija Zemlje
2.	Osobine minerala, njihova struktura i postanak
3.	Podjela minerala
4.	Procesi postanka magmatskih, sedimentnih i metamorfnih stijena
5.	Sastav, način pojavljivanja i sklop magmatskih stijena
6.	Klasifikacija magmatskih stijena
7.	Mineralni sastav i strukturno-teksturane karakteristike sedimentnih stijena i podjela sedimentnih stijena
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata (uživo ili online)
9.	Mineralni sastav i sklop metamorfnih stijena i podjela metamorfnih stijena
10.	Načini fosilizacije i metode određivanje starosti stijene
11.	Vanjska i unutrašnja dinamika Zemlje
12.	Osnovne tektonske strukture litosfere
13.	Osnovne tektonske strukture geotektonske teorije
14.	Promjene koje su se dešavale u toku geološke historije Zemlje
15.	Vrste geoloških karata, geološki stubovi i profili
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu (uživo ili online)
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<p>Predavanja su teorijska i praktična zasnovana na makroskopskoj determinaciji minerala i stijena, obradi osnovnih struktura Zemljine kore (slojeva, bora, rasjeda i navlaka) i geohronološkim jedinicama na geološkim kartama različite razmjere i namjene.</p>																								
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Angažman na nastavi</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td>Pohađanje nastave</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Polusemestralni ispit</td> <td style="text-align: center;">40</td> <td style="text-align: center;">40</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td style="text-align: center;">40</td> <td style="text-align: center;">40</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od maksimalnih 100%.</p> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Angažman na nastavi	10	10	2	Pohađanje nastave	10	10	3.	Polusemestralni ispit	40	40	5.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Angažman na nastavi	10	10																						
2	Pohađanje nastave	10	10																						
3.	Polusemestralni ispit	40	40																						
5.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100%																						

	<p>primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <p>Operta, M. (2013): Opća geologija, Udžbenik Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu.</p> <p>Operta, M. (2014): Petrografija, Udžbenik Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu.</p> <p>Operta, M. (2017): Paleogeografija, Udžbenik Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu.</p>
	<p>Dopunska:</p> <p>Operta, M. (2009): Mineralogija (knjiga I), Udžbenik Univerziteta u Zenici.</p> <p>Operta, M. (2009): Mineralogija (knjiga II), Udžbenik Univerziteta u Zenici</p>
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Historija, Katedra za arheologiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Fizička antropologija				
Šifra/kod	FIL ARH 337	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	ECTS 3; druga studijska grupa ECTS 2
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2022/2023. 2023/2024. 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof. dr. Nermin Sarajlić			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1; vježbe 1 druga studijska grupa – predavanja 1; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Studentima arheologije potrebno je poznavanje osnova arheološke antropologije, kao dijela antropološke nauke, s obzirom na to da se u arheološkim straživanjima često nailazi i na osteološke, odnosno ljudske ostatke. S tim u vezi potrebno je da studenti upoznaju osnove antropologije kako bi znali razlikovati ljudske od životinjskih kostiju. Studenti će također biti upoznati s metodama koje se koriste za razlikovanje postmortalnih i antemortalnih povreda i za razlikovanje arheoloških i suvremenih ljudskih ostataka.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente s najsuvremenijim metodama koje se koriste za rekonstrukciju osobina i načina života arheoloških populacija. Odgovarajuće analize studentima daju predstavu o populacijskoj strukturi, o mortalitetu, demografskim različitostima, o zdravstvenoj slici određene populacije itd. Ovako obučeni student bit će osposobljen da se zna odrediti prema iskopanom skeletu ili njegovim dijelovima (spol, bolesti, status, uzrok smrti i sl.).				
Ishodi učenja	Student će moći: <ul style="list-style-type: none"> – moći identifikovati pojedinačne ljudske kosti – znati razlikovati ljudske od životinjskih kosti – moći razlikovati oštećenja na kostima nastala prije od onih nastalih nakon smrti – moći razlikovati suvremene od arheoloških ljudskih ostataka 				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u fizičku antropologiju
2.	Ljudski skelet: osnovni podaci
3.	Ljudski ostaci u arheološkom kontekstu
4.	Kosti glave
5.	Kosti udova i razlikovanje lijeve i desne strane skeleta
6.	Kosti trupa
7.	Razlikovanje ljudskih od životinjskih ostataka
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Razlikovanje perimortalnih od antemortalnih i postmortalnih ozljeda
10.	Brzina skeletonizacije i raspada kosti, promjena boje na kostima i spaljivanje kostiju
11.	Određivanje spola na osnovu skeletnih ostataka
12.	Određivanje životne dobi na osnovu skeletnih ostataka
13.	Razlikovanje arheoloških od forenzičkih nalaza
14.	Patološke promjene na kostima
15.	Stručna ekskurzija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. <p>Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji.</p>																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="461 688 1437 905"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Parcijalna provjera znanja</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa Parcijalna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa Završna provjera znanja: Usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100%																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Haveland, W., Kulturna antropologija, Naklada Slap, Zagreb, 2004. 2. Moore, J., Uvod u antropologiju, Zagreb, 2002. 3. Šlaus M., Bioarheologija, Škoska knjiga, Zagreb, 2006.
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šlaus, M., Sudska antropologija, u: Zečević i suradnici, Sudska medicina i deontologija, Medicinska naklada, Zagreb, 2002.
Napomene	<p>U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.</p>